

Glas zdravlja

INFORMATIVNO-STRUČNI ČASOPIS SVEUČILIŠNE KLINIČKE BOLNICE MOSTAR • SIJEČANJ 2020.

Izvedena
prva operacija
na dječjem srcu

Informativno-stručni časopis Sveučilišne kliničke bolnice Mostar | Godina XV., broj 15., siječanj 2020. | Besplatan primjerak

INTERVJU:

**doc. dr. sc. Miro Miljko,
predstojnik Kliničkoga zavoda za radiologiju**

Prvi certificirani Schroth terapeuti

sveučilišna klinička bolnica
mostar

Sadržaj

Prof. dr.sc. Ante Kvesić izabran za ravnatelja SKB Mostar na mandat od četiri godine 4

Intervju:
Prof. dr. sc. Miro Miljko 11

Obilježen Ljubičasti dan 30

Povodom međunarodnog dana sestrinstva 32

Započeo s radom ginekološko-onkološki konzilij 35

Centralna sterilizacija 38

Moj hobi:
dr. sc. Vedran Markotić 52

Riječ urednice

Promijeniti možeš samo sebe

Iako nam je na početku ovog novog desetljeća srce puno želja, a glava planova, najčešće koračamo utabanim putem svojih navika. Kažu da je lakše usvojiti tisuću novih navika, nego se jedne odreći. Navike imaju veze sa svim područjima života pa tako i ovim časopisom koji je, kako se to po navici kaže, „ugledao svjetlo dana“ po petnaesti put. Za neke samo 15, a za neke goleme 15. Kao i u ranijim brojevima, i u ovom, najvećim dijelom donosimo presjek događaja koji su obilježili rad u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar tijekom prethodne, 2019. godine.

Iskreni razlog zbog kojeg pišem o navikama jest intervj u doc. Miljkom koji možete pročitati u cijelosti, gdje stručno i znanstveno, a možda ponajviše ljudski pokušava doprijeti do čitatelja ponavljajući da se dijagnostičke pretrage i snimanja trebaju uvijek obavljati po stvarnoj hitnosti pacijentata, a ne, kako ponekad i po navici činimo, po intervencijama i pozivima upućenim našim radiologima. Živeći u vremenu gdje je glavni postulat „ja, meni i odmah“, teško se trgnuti iz ralja navika kako nisam „ja“ isključivo mjerilo za vrijednost. Znamo svi da je vrijeme dolaska na posao, kvalitet rada, dužina pauze i vrijeme odlaska s posla nešto što nam nije jednoobrazno. Jedni su uvijek točni, drugi kasne, treći daju maksimum u svom poslu, četvrti kako-kada itd. Svaka promjena u društvu, firmi ili bilo kojoj organizaciji, počinje od promjene pojedinca u njoj. Sve što treba da bi nam svima bilo bolje radeći u SKB Mostar, jest da se ti i ja promijenimo. Dosta se isprika čuje kako „svi tako rade“. Ne budi ti „svi“. Budi promjena koju želiš – stara je izreka koja uvijek golica po savjeti. Koje ti je radno vrijeme, a koliko budeš na poslu; koliko radiš, kako uradiš i u konačnici koliko si za to plaćen? Naijasniju sliku o važnosti i vrijednosti nekog djelatnika dobije se kada pomislimo da taj djelatnik ide raditi u drugu ustanovu. Sto misliš, kakvu bi reakciju tvojih nadređenih izazvala činjenica da najaviš svoj odlazak iz bolnice?! Dobro bi bilo pustiti druge na miru i baviti se sobom. To je najveći doprinos koji može svaki djelatnik dati u velikom mozaiku naše Bolnice.

Poznato je da investiranje u znanje dugoročno donosi najveće kamate. Imajući to na umu, donosimo i kratke isječke sa kongresa i simpozija širom svijeta gdje su naši liječnici bili pozvani predavači te su kao takvi priznati i prepoznati na svjetskoj medicinskoj pozornici.

Arthur Rubenstein, poznati poljski pijanist, običavao je govoriti kako, ukoliko propusti vježbati makar samo jedan dan, to odmah osjeti na kvaliteti svoje izvedbe. Ako propusti dva dana, zamjećuju to kritičari. A ako propusti tri dana, zamjećuje publika. Možda nije presudan dan ili tri u našem radu, ali je činjenica da bez stalnog „vježbanja“ i potrage za novim znanjima, rezultati u kvaliteti rada će izostati.

Planovi starog/novog ravnatelja o novom mandatu odišu optimizmom koji je kao i prethodnih godina bio ključna karika uspjeha i odvažnosti u brojnim projektima razvoja Bolnice.

Mijenjati sebe i svoje navike, stalno učiti i kretati se u zoni optimizma, moja je želja za sve nas djelatnike. Bude li primijenjeno navedeno, vjerujem da ćemo sljedeće godine čitati sadržajniji i još bolji – Glas zdravlja iz razloga jer će takve biti vijesti koje ćete vi odjelotvoriti.

U konačnici, nije nikada u povijesti zabilježeno da je pesimist napravio nešto dobro!

Adrijana Pandža

Impressum**GLAS ZDRAVLJA**

Informativno-stručni časopis
Sveučilišne kliničke bolnice Mostar
Godina XV.,
broj 15, Mostar, siječanj 2020.

Adresa uredništva

Kralja Tvrta b.b.
88000 Mostar
Tel.: +387 (0)36 336 537

Nakladnik

Sveučilišna klinička bolnica Mostar

Glavna urednica

Adrijana Pandža, dipl. nov.

Suradnici

Ema Markić, mag. nov.
Adrijana Jurić Jegdić, mag. nov.
Alisa Čorić, dipl.iur.
Silva Planinić, mag.nov.

Doc.dr.sc. Miro Miljko, dr.med.

doc.dr.sc. Ivanka Mikulić, spec.med.biok.

Mr.sc. Siniša Skočibušić, dr. med.

Dr. Marina Berberović

Nevena Pandža, mag. nutr.

Nevena Čorić, mag. nutr.

Ankica Puce, dipl. oec.

don Radoslav Zovko

Lektorica

Martina Arapović, prof.

Naslovница

Dino Kljenak

Tisk i DTP

Logotip d.o.o. Široki Brijeg

Naklada

400 primjeraka

Mostar, siječanj 2020. godine

Prof. dr. sc. Ante Kvesić u lipnju 2019. izabran za ravnatelja SKB Mostar na mandat od četiri godine

“ Skreno sam mislio da više neću biti ravnatelj, ali kako je Pedijatrija još ostala ‘visiti u zraku’, odlučio sam to završiti i vjerujem da ćemo se, prije kraja moga manda- ta, useliti u novu zgradu”, odgovor je prof. dr. sc. Ante Kvesića na pitanje što mu je bio motiv da se kandidira za novi mandat na funkciju ravnatelja SKB Mostar.

Osim Pedijatrije drugi mu je cilj, kako kaže, smanjiti dugovanja bolnice. “Već smo smanjili dugove bolnice, a ono što želim da se u tom smjeru dogodi i na što sam veoma usmjeren jest usvajanje Zakona o

konsolidaciji zdravstvenih ustanova. Bolnicu dovesti približno nuli i kao takvu je predati nekome drugome.”

Iako je samom sebi, a možda i drugima, kako kaže, dosadan s ponavljanjem priče i planova o pokretanju transplantacije, to je treći, neizostavni cilj koji želi postići tijekom četiri godine, koliko će biti na čelu SKB Mostar. “To je ogroman projekt i na duge staze, no kada to uradimo, onda smo ostvarili sve moje planove kada govorimo o razvoju bolnice”, rekao je ravnatelj Kvesić.

Govoreći o zaposlenicima rekao je kako smatra da je kadrovska politika koju SKB Mostar vodi dosta dobra. “To potkrjepljujem činjenicom da možda jedini u regiji imamo dovoljno liječnika, bez obzira što određeni odlaze. Iako, nije zanemarivo kada vam ode iskusni specijalist, a možda je i veći problem kada vam ode iskusna sestra iz intenzivne jer da biste naučili novu da radi na toj razini, potrebno je i nekoliko godina rada”, zaključio je ravnatelj Kvesić.

“Cilj mi je do kraja mandata otvoriti novu zgradu Pedijatrije, pokrenuti transplantacijski program i anulirati dugovanja bolnice.”

Dr. sc. Kristina Galić,
novoimenovana
savjetnica ravnatelja
SKB Mostar

Činjenica je kako nisu rijetki natpis u medijima da se u bolnici nešto novo pokrenulo, uvelo i uradio, a sve to uz nezavidnu finansijsku situaciju, na što je ravnatelj Kvesić rekao: “Bolnica je velik sustav gdje se po inerciji događaju velike stvari, a kada ih još isprovocirate, onda se još više toga događa. Davno sam rekao da je glavno ogledalo bolnice u činjenici koliko pacijenti iz nje odlaze na liječenje u druge centre tj. koliko se usluga u njoj može ili ne može dobiti. S pogledom unatrag mogu reći da smo uistini mnogo toga napravili.”

Jedan od novih poteza koje je odlučio “povući” bilo je imenovanje svoje savjetnice dr. sc. Kristine Galić, što je prokomentirao riječima: “Bolnica je veliki pogon, i koliko god imao želje, energije i volje nisam u mogućnosti sve pratiti. Uloga dr. Kristine jest da bude, na neki način, moja produžena ruka na Odjelima i da vidi ono što ja ne stignem vidjeti te tako blagovremeno reagiramo i upozoravamo na sve što bi moglo, u konačnici, funkcionirati bolje.”

Potpisan Sporazum o liječenju hitnih pacijenata iz doline Neretve i s područja Vrgorca u SKB Mostar

Početkom lipnja 2019. u Zagrebu je potpisana Sporazum o liječenju hitnih pacijenata iz doline Neretve i područja Vrgorca u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar kojega su potpisali prof. dr. sc. Milan Kujundžić, ministar zdravstva Republike Hrvatske, doc. dr. sc. Vjekoslav Mandić, federalni ministar zdravstva i prof. dr. sc. Ante Kvesić, ravnatelj SKB Mostar. Prema Sporazumu kojega su potpisali, radi se o pacijentima sa srčanim i moždanim udarom te pacijentima s politraumom i teško bolesnoj djeci.

Tim povodom u Mostaru je 14. lipnja 2019. organiziran radni sastanak sa svim rukovoditeljima ustanova koje su uključene u ovaj sporazum. "Sigurni smo da možemo adekvatno odgovoriti na sve zahtjeve i pružiti pacijentima sve medicinske usluge koje mogu dobiti i u splitskoj i dubrovačkoj bolnici", izjavio je ravnatelj SKB Mostar prof. dr. Ante Kvesić na sastanku u Mostaru te podsjetio kako je zbrijnjavanje hitnih pacijenata nastavak uspješne suradnje s Hrvatskom koja odavno, i sa stručnoga i s finansijskoga gledišta, pomaže rad SKB Mostar.

Na sastanku se u više navrata čulo kako se ovim sporazumom samo formaliziralo ono što u stvarnosti već funkcioniра jer brojni pacijenti iz Republike Hrvatske već koriste usluge u SKB Mostar.

"Mi u struci znamo da bolnica u Mostaru može pružiti vrhunsku uslu-

gu kada je riječ o moždanom i srčanom udaru i politraumi, uključujući i neurokiruršku traumu, kao i pomoći životno ugroženoj djeci kada je potrebna unutar nekoliko minuta", izjavio je hrvatski ministar zdravstva Milan Kujundžić te dodao da bolnica u Mostaru ima ljudske resurse kojima može pozavidjeti bilo koja bolnica u Hrvatskoj.

"Ovim sporazumom pacijenti doline Neretve dobivaju, jer će ići u prvorazrednu bolnicu do koje će stizati unutar 30-ak minuta i dobiti uslugu na najvišoj razini", dodao je hrvatski ministar zdravstva.

Govoreći o tehničkoj strani realizacije sporazuma, direktorica Hrvatskoga zavoda za hitnu medicinu Maja Grba Bujević kazala je da su tijekom proteklih dana utvrđena tri protokola, i to protokol o intervencijama i kontraindikacijama, protokol o hitnom prijelazu granice i protokol o najavama pacijenata i dolasku u SKB Mostar.

Podršku su na sastanku iskazali i predstavnici Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ-a, Vlade HNŽ-a, Zavoda zdravstvenoga osiguranja HNŽ-a i Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Izvedena složena operacija karcinoma usne šupljine

Na Klinici za ORL i MFK Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, 11. ožujka 2019., izvedena je šestosatna operacija karcinoma sublingualnog tumora (Commando) s rekonstrukcijom mikrovaskularnoga režnja. Operativni zahvat izveli su liječnici s Klinike za ORL i MFK uz potporu liječnika Kliničke bolnice Dubrava iz Zagreba.

"Radilo se o pacijentu koji ima karcinom u usnoj šupljini, a sam zahvat trajao je šest sati. Pedesetčetverogodišnji pacijent je stabilno te bi kroz dva tjedna mogao biti otpušten iz bolnice s rehabilitiranim funkcijama za žvakanje, gutanje i govor. Tijekom zahvata rađena je disekcija vrata, uklanjanje limfnih čvorova i samoga tumora te mikrokirurško spajanje krv-

nih žila s podlaktice na krvne žile vrata", pojasnio je doc. dr. sc. Emil Dediol iz Kliničke bolnice Dubrava. Prema njegovim riječima uspješnost zahvata zavisi od centra do centra, a u Kliničkoj bolnici Dubrava rade ga jednom do dva puta tjedno i uspješnost je čak 90 %.

"Ovo što se dogodilo samo je nastavak davno započete suradnje s kolegama i priateljima iz Zagreba, a sve u cilju da što manje zaostajemo za suvremenim svijetom u našem dijelu otorinolaringologije i maksilofacijalne kirurgije", rekao je doc. dr. sc. Miro Leventić, predstojnik Klinike za ORL i MFK SKB Mostar. Radi se, prema riječima dr. Leventića, o jednom od najsloženijih rekonstruktivnih zahvata u kirurgiji glave i vrata.

"Uspješnost mikrovaskularne, rekonstruktivne kirurgije označila je jedan od najvećih pomaka u rekonstruktivnoj kirurgiji općenito. Posebice se to odnosi na primjenu podlaktičnoga režnja za rekonstrukciju defekta u usnoj šupljini. Osim primjene u području glave i vrata, podlaktični režanj ima višestruku primjenu u rekonstrukciji traumatiziranih ekstremiteta, a može se iskoristiti i u drugim rekonstruktivnim postupcima", izjavio je dr. Leventić.

Od karcinoma usne šupljine oblijevaju uglavnom muškarci srednjih godina, pogotovo ako se radi o osobama koje konzumiraju cigarete i alkohol ili se pak radi o HPV infekciji.

Po učestalosti karcinom usne šupljine je na šestom mjestu u svijetu.

Na konferenciji za medije obratili su se:
mr. sc. Mario Kordić, doc.dr.sc. Emil Dediol,
doc.dr.sc. Miro Leventić i prof.dr.sc. Predrag Knežević.

Po prvi put u SKB Mostar izvedena endoskopska operacija tumora na hipofizi

Timski rad ključan za uspješno liječenje tumora na hipofizi

Krajem listopada 2019. na Klinici za neurokirurgiju SKB Mostar izvedena je, po prvi put, endoskopska operacija tumora na hipofizi. U dva dana izvedena su tri takva zahvata, a u cijelokupan proces uključeni su liječnici iz četiri različite grane medicine: endokrinolozi, otorinolaringolozi, neurokirurzi i anesteziolozi. "Upravo je timski rad ključni faktor ovoga uspjeha i ništa od ovoga ne bi bilo da svaki dio tima nije uložio maksimalne napore u projekt", rekao je prof. dr. sc. Josip Paladino, predstojnik Klinike za neurokirurgiju SKB Mostar. "Da bi se tumor hipofize mogao uspješno operirati, prvo ih kolege endokrinolozi moraju dijagnosticirati, kolege anesteziolozi nam omogućuju da uopće možemo raditi jednu takvu operaciju, kolege otorinolaringolozi nam otvaraju pristup do lubanjske baze, odnosno, do tumora, a mi neurokirurzi otklanjamo sami tumor. I onda cijela priča ponovo ide obrnutim tijekom. Ponosni smo na ovaj projekt. Eklepe s četiri klinike okupile su se oko projekta i zajedničkim radom liječimo paciente. To je zapravo suvremeni koncept medicine", pojasnio je prof. Paladino.

O samim pacijentima i problemima s kojima su se susreli prije operacije govorio je dr. sc. Vjerislav Peterković iz KBC-a Zagreb: "U dva dana operirali smo tri pacijenta koji su imali tumor hipofize. Pacijentica se žalila na ispadne vidnog polja, tumor je pritisao vidne živce i endoskopski smo kroz nos uklonili taj tumor, živce oslobođili, a pacijentica je odmah nakon operacije rekla kako je vid poboljšan. Drugi pacijent je bio iz Livna i zahvat je bio uspješan, dok je treća pacijentica ranije operirana u Sarajevu i sada smo je podvrgnuli zahvatu i u SKB Mostar. Sva tri pacijenta se uspješno oporavljaju."

Otorinolaringolog iz SKB Mostar dr. Josip Lesko veoma je zadovoljan i ponosan na učinjeno tijekom zahvata. "U svijetu postoje različiti načini operacije hipofize. U nekim ustanovama samo neurokirurzi rade taj posao, a mi imamo timski pristup. Naše je da omogućimo pristup neurokirurzima i zahvaljujući našim kolegama s KBC Rebro možemo raditi ovako velike zahvate. Mi smo osiguravali pristup kroz nos do tumora i rješavali problem defekta koji nastaje nakon takvih operativnih zahvata. Postupak je složen,

relativno je novitet u modernoj otorinolaringologiji i ponosni smo na ono što smo učinili", istaknuo je dr. Lesko, te je zahvalio kolegi dr. Marcelu Marjanoviću Kavanaghu iz Zagreba koji je pomogao u realizaciji ovoga projekta.

"Ovo su operacije na najvišoj svjetskoj razini i vjerujem kako ćemo nastaviti surađivati u budućnosti. Oprema koju imamo je vrhunska, tim je odličan i vjerujem kako ćemo u budućnosti imati mnogo posla", rekao je dr. Kavanagh.

Anesteziolog dr. Luka Vrdoljak potvrdio je kako se pacijenti osjećaju dobro, te kako će uskoro s Jedinice intenzivnoga liječenja biti prebačeni na druge odjele gdje će nastaviti postoperativni oporavak.

Odjel za endokrinologiju na Klinici za unutarnje bolesti prva je adresa gdje se javljaju pacijenti koji imaju problema s hipofizom i tu im se postavlja prvobitna dijagnoza. "Ovi zahvati predstavljaju konačno izlječenje pacijenata s ovom dijagnozom što me čini iznimno radosnim", rekao je endokrinolog prof. dr. sc. Danijel Pravdić te doda da su ostvareni veliki napretci u endokrinološkoj dijagnostici.

Prva kardiokirurška operacija na dječjem srcu u SKB Mostar

Medicinski tim iz Medizinische Hochschule Hannover iz Njemačke: kardiokirurg Horke Alexander, dječji kardiolog Sarikouch Samir, anesteziolog Beck Cristiane i perfuzionist Optenhöfel Jörg.

Mnogo je liječnika, kako stranih tako i domaćih, uključeno u projekt izvedbe prve kardiokirurške operacije na dječjem srcu.

Usveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar 18. lipnja 2019. po prvi put izvedena je kardiokirurška operacija na dječjem srcu. Zahvat su izveli stručnjaci iz bolnice Medizinische Hochschule Hannover iz Njemačke uz medicinski tim iz SKB Mostar. Tim povodom održana je konferencija za medije na kojoj je predstavljen ovaj, važan iskorak, u razvoju SKB Mostar.

Ravnatelj SKB Mostar, prof. dr. sc. Ante Kvesić, nije krio ponos i zadovoljstvo učinjenim te je rekao: "Prije četiri godine donijeli smo odluku da ćemo školovati ljude za dječju kardiokirurgiju. Za sve ovo bilo je potrebno mnogo truda i napora. Dr. Cvitković, naš budući dječji kardiokirurg, cijelo to vrijeme vrijedno je radio i učio." Zahvalio je i gostima iz Njemačke na dolasku

roditeljima operiranoga dječaka koji su dali potpuno povjerenje timu liječnika koji je sudjelovao u operaciji. "Svake godine imamo dvadesetak djece koja se rode s prirođenim srčanim greškama, a također, pojavilo se i nekoliko djece za koju se ne zna da imaju takve mane na srcu. Jedan takav primjer je i ovaj dječak koji je operiran. Kod njega je primjećen šum na srcu na sistematskom pregledu te se ustanovilo da se radi o srčanoj grešci", pojasnio je dr. Jegdić te dodao da takvi bolesnici obično dožive nekih 30 do 40 godina starosti. "Nisam mislio da ćemo mi ovdje ikada napraviti ovakav zahvat. Ravnatelj Kvesić, koji je imao viziju, opet je, po tko zna koji put, pokazao da sve ono što zamisliti i ostvari", naglasio je dr. Jegdić posebno zahvalivši dr.

Šest mjeseci nakon operativnoga zahvata dr. Jegdić je rekao kako je zdravstveno stanje odlično i da dječak nema nikakvih tegoba.

nikada nije bilo", pojasnio je dr. Bošnjak.

Dr. Tomislav Cvitković je specijalizant SKB Mostar iz dječje kardiokirurgije koji je više godina proveo u radu i edukaciji na Klinici za kardiokirurgiju u Hannoveru gdje se godišnje uradi više od 2500 operacija. "Iznimno sam sretan što je uspješno izvedena prva kardiokirurška operacija na dječjem srcu, a dragi mi je da je već odabran tim iz SKB Mostar koji će imati priliku dodatno se educirati u području kardi-

i pomoći u realiziranju ovoga velikog iskoraka na putu razvoja dječje kardiokirurgije.

Mr. sc. Vladimir Jegdić, dječji kardiolog iz SKB Mostar, prvi je ukazao na probleme sa srcem te postavio dijagnozu kod četrnaestogodišnjeg dječaka, a potom je cijela priča završila s operativnim zahvatom u Mostaru. Stoga je dr. Jegdić prvenstveno zahvalio

Cvitkoviću koji je svojim zalaganjem i povjerenjem doveo tim iz Hannovera.

Kardiokirurg mr. sc. Ante Bošnjak istaknuo je kako se tijekom dvoipol-satne operacije izmjenjivalo 12 do 15 ljudi. "Operacija je podrazumijevala zatvaranje rupice na srcu, odnosno defekta između dvije srčane pretkljetke, nakon čega se očekuje potpuno normalan razvoj dječaka kao da rupice

okirurgije na njemačkoj klinici", rekao je dr. Cvitković koji je također zahvalio cijelom timu iz Njemačke na dolasku i suradnji.

Stručnjaci iz Njemačke poručili su da mostarska bolnica ima ljude koji uspješno mogu odgovoriti ovim izazovima, ali je potrebno napraviti još veći iskorak u edukaciji kadra zbog čega su oni tu.

Kronološki razvoj mostarske Radiologije

Važan stupac Sveučilišne kliničke bolnice Mostar danas je Klinički zavod za radiologiju, najznačajnija dijagnostička grana. Sve ima svoju povijest, pa tako i mostarska Radiologija. Preteča današnjega Kliničkog zavoda za radiologiju jest Služba za rendgenologiju ondašnje bolnice u Mostaru, koja s ozbiljnim radom počinje nakon Drugoga svjetskog rata, a na čelu koje je bio prim. dr. Antonije Marinković, koji tu dužnost obavlja do umirovljenja 1987. godine. Prvi iskorak u smjeru širenja dijagnostičkog spektra izvan okvira klasične rendgenološke dijagnostike dogodio se 1983. godine nabavkom prvog ultrazvučnog aparata. Pravi procvat Odjel za radiologiju doživljava 1987. godine preselivši se u moderno i funkcionalno koncipiran prostor u kojem se i danas nalazi. Opremljen je tada s dosta novih aparata, među kojima je najvažniji onaj za angiografsku dijagnostiku te su prve angiografske pretrage izvedene 1988. godine, a prvi intervencijski zahvati na krvnim žilama već 1990. godine. Uskoro nakon preseljenja prim. dr. Antonije Marinković odlazi u mirovinu, nastaje ga prim. mr. sc. Zdravko Šunjić, a nakon nekoliko idiličnih godina dolazi rat, s njim i niz najtežih godina u povijesti ustanove. U ratnoj 1992./1993. godini Odjel za radiologiju, kao i tadašnju ratnu bolnicu, vodio je magistar znanosti, kasnije prof. dr. Miljenko Lugonja. Veliko osipanje kadra, teški životni uvjeti, nestašica materijala i kvarovi opreme te nemogućnost njezina servisiranja obilježili su ovo razdoblje u kojem je preostalo osoblje dalo herojski obol funkcioniranju ratne bolnice. Dužnost voditelja Odjela za radiologiju 1993. godine preuzima tadašnji magistar znanosti, a današnji dr. sc. Goran Opsenica. Već sljedeće godine stiže prvi CT (kompjutorizirana tomografija) aparat, čime počinje proces istinskoga napretka koji još uvijek traje. Veliki doprinos tih godina dali su tadašnji radiolozi Miljenko Lugonja, Goran Opsenica, Fejsal Vejzović, Tihomir Jerković, Marić Milena, Muhidin Čamđić, Zdravka Marijanović i Muhamed Obradović. Svoj doprinos dali su i prof. dr. Antun Lovrinčević, prof. dr. Lidija Lincender, prim. dr. Ivan Knežović, koji su nekoliko godina radili kod nas i pomogli u usavršavanju naših kadrova. Početkom rada Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru i razvojem bolnice ona postaje Klinička bolnica Mostar, a Odjel za radiologiju - Zavod za radiologiju da bi 2009. godine prerastao u Klinički zavod za radiologiju. Nakon odlaska dr. sc. Gorana Opsenice na mjesto ministra zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ/K doc. dr. sc. Miro Miljko postaje novi predstojnik Kliničkog zavoda za radiologiju, i uvodi ga u novu eru.

Predstavljamo: Klinički zavod za radiologiju SKB Mostar

Svjetli koraci mostarske radiologije

Razgovarala: Alisa Čorić

Predstojnik Kliničkoga zavoda za radiologiju **doc. dr. sc. Miro Miljko**, koji obavlja i funkciju pročelnika katedre za radiologiju i nuklearnu medicinu

na Medicinskom fakultetu i Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru, naš je sugovornik s kojim ćemo razgovarati o radiologiji danas, opremljenosti, suradnji s drugim klinikama, njezinoj budućnosti te svakodnevnom radu.

Čini se da pacijenti sve više traže usluge iz područja radiološke dijagnostike. Je li to točno?

Radiologija odavno ima svoje bitno mjesto u dijagnostičkoj i terapijskoj obradi pacijenata. Nevjerojatnim razvojem tehnologije prometnula se u vrlo bitnog partnera kliničaru u stvaranju precizne i brze medicinske dijagnoze, ponekad i terapije. Nekada na početku otkrićem rendgenskih zraka mislilo se da su se riješili mnogi dijagnostički pa čak i terapijski problemi. Mislilo se da su rendgenske zrake čudotvorne jer su nam prvi put nekravim metodama omogućile da "zavirimo" u unutrašnjost ljudskoga

tijela. Ubrzo je došlo do "otrežnjenja", jer se vidjelo da te zrake nisu svemogüće. Već 1896. godine opisani su prvi biološki efekti rendgenskih zraka, koji su uključivali opekotine kože, epilaciju dlaka i iritaciju oka. Prvi rak na rubu ulceracije izazvane rendgenskim zrakama opisan je 1902. godine. Internaciona udruženje za zaštitu od zračenja osnovano je 1928. godine. Sve to i brojna važna otkrića kasnije su ukazivala i na štetnost rendgenskih zraka. Danas u cijelom svijetu pa i kod nas u BiH bilo je se porast dijagnostičkih pretraga. Ne ide se laganim progresom nego nepredvidivim eksponencijalnim porastom. Tako npr. ne možemo predvidjeti hoće li kod nas biti 20.000 CT pregleda kao u 2019., a u idućoj godini može ih biti 25.000 pa i 30.000.

Kakvo je stanje po pitanju opreme u Kliničkom zavodu za radiologiju?

Vrhunac naše dijagnostičke opreme su naši uređaji za magnetsku rezonanciju (MR). Imamo dva uređaja od kojih je jedan na vrhu kvalitete, to je Skyra, Siemens MR uređaj jakosti magnetskog polja 3T (tri Tesla), koji koristimo već osmu godinu. Službeno je s radom počeo 10. srpnja 2012. i prvi službeni pacijent bila je igrom slučaja proslavljenja hrvatska sportašica Blanka Vlašić. Imamo i jedan magnet jakosti magnetskog polja 1T (Harmony, Siemens). Taj uređaj je sada izvan svjetskih standarda suvremene medicine jer je današnji minimum 1,5 T jakosti magnetskog polja. Teško je reći koliko je taj uređaj napra-

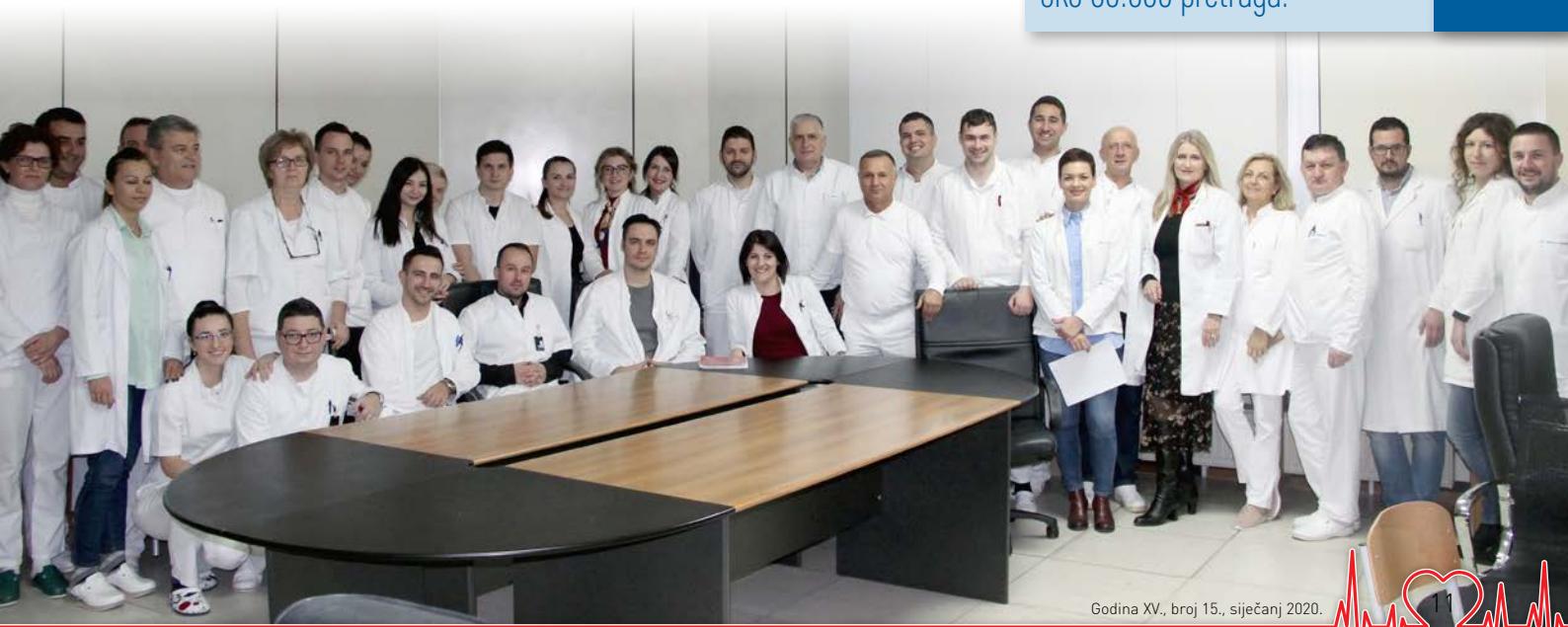
vio pretraga za 20 godina korištenja, približno 56.000. Vrlo rijetko se kvario i došlo je vrijeme da se mijenja. Ono što mene raduje jest razumijevanje ravnatelja prof. dr. Ante Kvesića prema Radiologiji. Uklapajući se u materijalnu poziciju SKB Mostar sa svim svojim obvezama koje ima, Ravnatelj nalazi razumijevanja i stvarno daje maksimum podrške ovome odjelu. U 2020. godini planira se nabava novog MR uređaja od 1,5 T ili 3 T, a sve zavisi koliko sredstava budemo imali. Tu su još dva MSCT (višeslojna kompjutorizirana tomografija) uređaja. Jedan 16 slojni (GE ultra speed) i jedan 64 slojni (GE ultraspeed). Imamo angio salu (GE), jedan moderni digitalni mamografski (Siemens), tri klasične snimaone (Siemens), tri ultrazvučna (UZV) aparat (GE). Oprema nam je uglavnom nešto starija npr. MSCT uređaji su stari 12 i 14 godina. Pretpostavlja se da svaki uređaj tehnološki zadovoljava do 10 godina. No sve se pokrenulo na bolje i već se nabavila nova angio sala i novi 256 slojni MSCT (čeka se instaliranje uređaja).

Spominjete opremu za angio-salu za moždane udare čija je vrijednost 3 milijuna KM. Dokle se stiglo s tim projektom?

Kada sve krene, bili bi prvi centar za neurointervencijsku priču u BiH, kojem gravitira, u ovom trenutku oko pola milijuna ljudi, što iz FBiH, što južnih dijelova Republike Srpske. Oprema će biti u funkciji do proljeća 2020. godine. Također nabavljen je ultramoderni 256 slojni MSCT. Prof. dr. Marko Radoš je sposoban educirati kadar za neurointervenciju, i mi ćemo odavde poslati četvero radiologa na edukaciju u KBC Zagreb-Rebro, da bismo taj proces stavili "na noge". Centar bi bio u funkciji 24 sata, za ljude s akutnim ishemiskim moždanim udarom. Do 2024. godine očekujemo 150-200 takvih pacijenata godišnje. Tim pacijentima se može pomoći, neurointervencijskim postupcima, gdje bi se u tzv. kritičnom vremenu mogla raditi trombektomija (vađenje tromba-ugruška). Metoda omogućava mehaničko vađenje ugruška iz zatvorene krvne žile, čime se ponovo osigurava dotok krvi u odgovarajuće dijelove mozga. Ova metoda je u svjetske smjernice za liječenje moždanog udara uvedena 2015. godine. Ako bi se takvim pacijentima, koji bi bili djelomice ili potpuno paralizirani (ako prežive vjerljivo teški invalidi za cijeli život), uradila u zadanom tzv. kritičnom vremenu trombektomija, za vrlo kratko vrijeme se mogu značajno ili u potpunosti oporaviti, što je nevjerljivo dobitak za njega kao pojedinca, njegovu obitelj i zajednicu. Za navedeno su nam potrebni odgovarajući MSCT i angio sala, koje smo već nabavili i naravno obučeni kadar (radiolozi, ing. rad. teh. i sestre instrumenstarke, koje imamo ili ih pripremamo). Prof. dr. Radoš je nosilac toga velikog, pozitivnog projekta.

derni 256 slojni MSCT. Prof. dr. Marko Radoš je sposoban educirati kadar za neurointervenciju, i mi ćemo odavde poslati četvero radiologa na edukaciju u KBC Zagreb-Rebro, da bismo taj proces stavili "na noge". Centar bi bio u funkciji 24 sata, za ljude s akutnim ishemiskim moždanim udarom. Do 2024. godine očekujemo 150-200 takvih pacijenata godišnje. Tim pacijentima se može pomoći, neurointervencijskim postupcima, gdje bi se u tzv. kritičnom vremenu mogla raditi trombektomija (vađenje tromba-ugruška). Metoda omogućava mehaničko vađenje ugruška iz zatvorene krvne žile, čime se ponovo osigurava dotok krvi u odgovarajuće dijelove mozga. Ova metoda je u svjetske smjernice za liječenje moždanog udara uvedena 2015. godine. Ako bi se takvim pacijentima, koji bi bili djelomice ili potpuno paralizirani (ako prežive vjerljivo teški invalidi za cijeli život), uradila u zadanom tzv. kritičnom vremenu trombektomija, za vrlo kratko vrijeme se mogu značajno ili u potpunosti oporaviti, što je nevjerljivo dobitak za njega kao pojedinca, njegovu obitelj i zajednicu. Za navedeno su nam potrebni odgovarajući MSCT i angio sala, koje smo već nabavili i naravno obučeni kadar (radiolozi, ing. rad. teh. i sestre instrumenstarke, koje imamo ili ih pripremamo). Prof. dr. Radoš je nosilac toga velikog, pozitivnog projekta.

Godišnje se u Kliničkom zavodu za radiologiju SKB Mostar uradi oko 60.000 pretraga.

Jedan od modaliteta smanjenja liste čekanja je i primjer koji smo uveli kod UZV dojki. U dogovoru s ravnateljem doktorice koje se bave UZV dojke, a koje redovno rade svoju prvu smjenu, od prosinca 2019. rade i drugu smjenu, što će im biti dodatno plaćeno.

U 2019. godini prvi ste put uradili snimanje MR srca. Koji su još noviteti koje radite?

U listopadu 2019. napravili smo "probni" MR srca. Naša dr. sc. Antonela Krasić Arapović je bila više puta na edukaciji MR srca, no tek je sada omogućeno izvođenje te pretrage zahvaljujući donaciji Bayer d.o.o. i dr. Zvezdanu Skopljaku, regionalnom manageru Bayer d.o.o. koji su donirali vrlo vrijedan uređaj (automatska brzgaljka Spectris Solaris EP). Vjerujem da ćemo na proljeće 2020. biti pripravljeni za rutinski prijem tih pacijenata. Zadnjih nekoliko godina smo osim spomenutoga MR srca, uveli nove dijagnostičke metode kao MR enterografiju tj. MR tankog crijeva, koje je bilo gotovo potpuna dijagnostička nepoznanica za gastroenterologiju i radimo je gotovo rutinski već neko vrijeme (dr. Ante Galić). Uveli smo i MR traktografi-

ju vezano za mozek (prim. dr. Marijana Karlović Vidaković i prim. dr. Ivana Soldo, te ing. rad. teh. Darko Marić). Radimo i MR ženske zdjelice (dr. Maja Pandža) i core biopsija dojke (dr. Martina Zorić-Nikolić i dr. Julijana Merdžo). U planu smo u 2020. početi raditi funkcionalni MR odnosno MR rektuma, MR prostate, MR testisa i biopsiju pluća, gdje bi edukaciju na našemu Kliničkom zavodu provela doc. dr. Melita Kukuljan iz KBC Rijeka. Valja spomenuti da je počelo i provođenje e-skrining programa za rano otkrivanja karcinoma dojke u organizaciji i pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ/K. Trudimo se stalno donositi nove informacije i implementirati ih na dobrobit zajednice u kojoj živimo i radimo.

Koliko zračenje ostavlja posljedice na zdravlje pacijenata i ima li nepotrebni radioološki pretraga?

Dok sam studirao, učili su nas da je bitan tzv. medicinski trokut: kliničar, patolog i dijagnostičar-radiolog. Danas ta priča o kliničkom trokutu više ne stoji, danas postoji četverokut. U tu priču vrlo ozbiljno, sasvim opravданo, ulaze i medicinski fizičari. Danas su oni neodvojivi dio ove priče, i vrlo važna karika. Uključeni su u kontrolu uređaja i procesa. Daju smjernice i kontroliraju doze zračenja koje isporučimo našim pacijentima. Da je to vrlo ozbiljna priča s ozbiljnim posljedicama, potvrđuju brojne studije koje ukazuju na

induciranost malignih oboljenja kao posljedica izlaganja bolesnika u medicinske dijagnostičke i terapijske svrhe. Oko 80 % ukupne doze zračenja koju pacijent primi u svome životu, dobije zbog medicinske dijagnostičke i terapijske svrhe. Dio te doze zračenja dobije i od vanjskih čimbenika (npr. kozmičko zračenje). Zračenje se ne vidi, nema mirisa, niti se može osjetiti te se, stoga i ne shvaća do kraja ozbiljno. Ponekad kliničari nepotrebno iniciraju radioološke pretrage koje će dovesti do jonizirajućeg zračenja, a mogla se uraditi druga vrsta pretrage bez zračenja (npr. UZV pregled mekotkivnih struktura, zglobova itd., koji može dati dobar dijagnostički odgovor, pa često i ne treba daljnja dijagnostička obrada). Jednom je jedan dragi profesor rekao: "Najbolja zaštita pacijenta jest dobra indikacija." Održali smo više predavanja o štetnosti zračenja te je čak 2016. godine Akademija nauka i umjetnosti BiH organizirala simpozij pod nazivom "Zaštita od jonizirajućeg zračenja kod medicinske eksponicije", no bojim se da nije bilo očekivanoga rezultata.

Prije dvije godine napravili smo statistiku CT obrade mozga tijekom dežura. Došli smo do zaključka da je samo trećina nalaza bila pozitivna. Svjetske studije ukazuju da je 66 % pozitivnih nalaza, a kod nas je to do jedne trećine. Kliničari su nam kazali na ove podatke: "nama je dobar i negativan nalaz". Brojne studije ukazuju kolika je doza zračenja koja može prouzročiti negativan učinak. Smatra se kad jedna osoba za godinu dana primi 100 mSv (milisiverta), 1% tih osoba dobije maligno oboljenje inducirano zračenjem u medicinske svrhe. Bilo je i slučajeva gdje je mlada osoba dobila bespotrebno 35 mSv kroz MSCT obradu glave i cijelog tijela. Taj primjer sam puno puta navodio, a trebalo je kod te mlade osobe uraditi korektni klinički pregled i samo ultrazvuk abdomena. Medicinski fizičari koje imamo u SKB Mostar (Stipe Galić i Ivan Lasić) vrlo dobro razumiju svoj posao, imaju instrukcije europskih i svjetskih agencija za atomsku energiju te im je cilj zračenje koje isporučimo pacijentu u tijeku naših radiooloških pretraga svesti na razinu koja je prihvatljiva po zadatim standardima. Za to imaju naputke od

europskih i svjetskih agencija za atomsku energiju.

Kvaliteta slike je povezana sa dozama zračenja?

Smanjenjem doze zračenja mijenja se i kvaliteta slike. Ona je slabije rezolucije, postaje "zrnatija", možda manje vizualno ugodna oku, ali je nemjerljivo manja doza zračenja. Cilj je po tzv. "low dose" programu smanjivati doze zračenja do krajnjeg maksimuma, a da slika bude dovoljno upotrebljiva. To su jednostavno svjetski trendovi u medicini, ali i zakonski su obvezni od 2021. godine. Ponekad mi se čini da kliničari "neće" da razumiju tu priču, hoće samo vrhunsku sliku, bez obzira na navedenu štetnost. U tijeku je u BiH izrada vodiča za sve radiološke pretrage pa i za MSCT koje isporučuju najveće doze zračenja, i morat ćemo ih se pridržavati.

Liste čekanja su nešto što opterećuje i vas djelatnike i pacijente?

Liste čekanja nastaju iz više razloga. Jedan od tih je da se sve više indiciraju pretrage, naravno od kliničara. Drugi razlog je što su pacijenti sami motivirani, i oni hoće da se što prije obrade. Mi živimo u zemlji "gdje svi znamo jedni druge". Imate osjećaj da se naš čovjek ne može ni pregledati ako nije došao preko neke "veze". To kao da postaje pravilo. Opterećuju nas kroz telefonske pozive, interfonima, dolaskom na Klinički zavod osobno, a sve to može utjecati i na kvalitetu našega rada. Imamo utisak da je doći preko "veze" jedini mogući način ostvarivanja radiološke pretrage, što naravno nije istina. S druge strane kada bi na primjer onkološki pacijenti ili bilo koji kronični pacijenti, koji su redovito na kontrolama kod svojih liječnika, samo pazili i pročitali što im piše u nalazima, jer svaki onkolog korektno napiše svoj nalaz i predloži kontrolu npr. za 6 mjeseci, ne bi im trebala nikakva "veza". Dovoljno je samo da svoju uputnicu od liječnika obiteljske medicine i nalaze predaju na vrijeme i naravno da će biti primljeni u željenom periodu. No, većina čeka zadnje dane prije tražene kontrole obično kod onkologa, te vrše pritiske, što svima otežava korektni radiološki posao. Kada bi se samo promijenila svijest čovjeka, kada

bi čitali što im piše u njihovim nalazima, kada bi dobivali preciznije upute od kliničara kao i obiteljskih liječnika, svima bi bilo lakše. Smatram da je i ovdje rješenje kao i u Hrvatskoj, centralno naručivanje. Ima i situacija kada se pretrage učinjene na MR 1T od strane kliničara omalovažavaju, poneke opravdano, no često i neopravdano, pa se traži ponavljanje pretrage na 3T. Zato se danas npr. lista za MR mozga i MR kralježnice produžila na rujan 2020. godine. Valja napomenuti da se godišnje uradi samo na neuroradiologiji (mozak i kralježnica) oko 4300 MR pregleda, od ukupnih godišnjih oko 7000 MR pregleda, što je iznimno velik broj za tu dijagnostiku. Nije samo lista čekanja za MR problem. Tu su i liste čekanja za MSCT, posebice abdomena i zdjelice, UZV dojke itd. No ipak, želim istaknuti da su u usporedbi sa zemljama okruženja, prije svih Hrvatske, naše liste čekanja ipak znatno kraće.

Kako ih smanjiti?

Prvenstveno, važno je racionalizirati pretrage odnosno ne ponavljati ih više puta kroz godinu, ukoliko to doista nije potrebno. Jedan od modaliteta smanjenja liste čekanja je i primjer koji smo uveli kod UZV dojki. U dogовору са ревнателјем, докторице које се баве UZV дојке, а које редовно раде своју прву смјену, од прошина 2019. раде и другу смјену, што ће им бити додатно плаћено.

Očekuje se da će mjesečno raditi u drugoj smjeni dodatnih 200-250 UZV dojki. Lista čekanja tim će biti smanjena. Nabava novih uređaja, prije svih novi MR od 1,5T ili 3T, će svakako doprinijeti značajnom smanjenju lista čekanja.

U usporedbi sa zemljama okruženja, prije svih Hrvatske, liste čekanja u SKB Mostar znatno su kraće.

Uveli ste i drugu smjenu na Kliničkom zavodu za radiologiju za pacijente iz drugih županija?

Tim smo jako zadovoljni i višestruka je korist. Radi se o MR pretragama prije svega za ljudi iz Srednjobosanske i Hercegbosanske županije. Tu je došla do izražaja susretljivost i racionalnost našega ravnatelja i naravno nas iz Kliničkoga zavoda za ljudi s tog područja. Napravljen je dogovor s ravnateljima njihovih Zavoda zdravstvenog osiguranja. Pacijenti imaju svoje termine, nama je plaćeno kao ekstra dodatna aktivnost, a naša bolnica to naplaćuje po jedinici usluge. Za sada to dobro funkcioniра.

Koliko Domovi zdravlja mogu rasteretiti vaš posao?

Veoma mnogo i već su to uradili. Domovi zdravlja rade standardnu ra-

diografiju i neke dijaskopske metode. Mi nemamo uređaj za dijaskopiju, a želja nam je nabaviti ga u 2020. godini. UZV pretrage prebačene su na DZ po dogovoru sa ZZ0 jer se te usluge njima i plaćaju. U SKB Mostar radi se UZV za pacijente iz CUM-a i hospitalizirane. Iznimka je UZV dojki koji se, po dogovoru, radi u bolnici, a u DZ samo kod sistematskih pregleda. Svaki DZ, osim čitlučkoga, ima svoga radiologa i svi imaju ultrazvuk.

Koliko pretraga napravite godišnje?

Svaki mjesec se uradi oko 5000 pretraga, dakle godišnje oko 60.000 pretraga. Najveći broj pacijenata prođe kroz RTG, MSCT i MR obradu.

Kako izgleda organizacijska struktura Kliničkog zavoda?

Svoju djelatnost Klinički zavod za radiologiju obavlja kroz pet Kliničkih odjela. To su: Klinički odjel za neuroradiologiju i radiologiju glave i vrata; Klinički odjel za torakalnu radiologiju i radiologiju dojke; Klinički odjel za gastrointestinalnu, abdominalnu i urogenitalnu radiologiju; Klinički odjel za muskuloskeletalnu radiologiju; Klinički odjel za intervencijsku radiologiju. Funkcioniramo po načelu subspecijalističkih aktivnosti. Npr. Klinički odjel za neuroradiologiju i radiologiju vrata rade posao isključivo vezan za tu regiju u svakodnevnom poslu, osim u dežuri kada rade sve potrebne radiološke pretrage.

A kadrovska struktura?

Imamo 61 uposlenika, od toga 20 liječnika, 12 specijalista radiologije, 2 subspecijalista i 6 specijalizanata. Od sveučilišnih zvanja imamo dva docenta, tri doktora znanosti, jednoga magistra znanosti, a pet ih ima titulu primarijusa. U našem timu su inženjeri radiološke tehnologije. Oni su bitan dio našeg tima, naša desna i lijeva ruka. Njih uspješno predvodi inženjer radiološke tehnologije Predrag Pehar, koji ima najveće iskustvo ovdje od svih i uspješno vodi ovu kuću i radi svoj posao punih 28 godina. Mnogi su već ili će vrlo brzo biti diplomirani ing. rad. teh. i aktivno sudjeluju u nastavnom procesu na Fakultetu zdravstvenih studija. Tu su i četiri medicinske sestre, pet administrativnih djelatnika i jedan fotolabrant. Tu svakako pribrajam i našega dragog prof. dr. Josipa Maškovića, doajena, prvog pročelnika Katedri za radiologiju na Medicinskom fakultetu i Fakultetu zdravstvenih

Organizacijska i kadrovska struktura

Predstojnik Kliničkog zavoda za radiologiju i voditelj Odjela za muskulo-skeletnu radiologiju: doc. dr. sc. Miro Miljko, dr. med.

Glavni inženjer Zavoda:

Predrag Pehar, bacc. rad. teh.

Klinički odjel za neuroradiologiju i radiologiju glave i vrata

Voditelj: prim. dr. Marijana Karlović-Vidaković, subspecijalist neuroradiolog

Klinički odjel za torakalnu radiologiju i radiologiju dojke

Voditelj: dr. Martina Zorić Nikolić, specijalist radiodijagnostike

Klinički odjel za gastrointestinalnu, abdominalnu i urogenitalnu radiologiju

Voditelj: prim. mr. sc. Slobodan Kožul, specijalist radiolog

Klinički odjel za intervencijsku radiologiju

Voditelj: dr. Gojko Bogdan, specijalist radiodijagnostike

studija, koji već dugi niz godina svojim znanjem i iskustvom pomaže u svakodnevnom radu i edukaciji te pisanju radova i sveučilišnih udžbenika.

Koliko ste povezani u radu s Medicinskim fakultetom, Fakultetom zdravstvenih studija i drugim medicinskim centrima?

Klinički zavod za radiologiju ima više uloga, dvije su mu osnovne. Prva je radići svoj radiološki posao i usavršavati se u struci. Druga velika zadaća jest tzv. uloga poučavanja. Tu su i dva fakulteta, Medicinski i Fakultet zdravstvenih studija, a mi na Kliničkom zavodu radimo edukaciju studenata i specijalizanata te organizirano i provodimo specijalistički ispit na što smo veoma ponosni. Zadovoljstvo nam je što imamo dvoje specijalizanata iz Republike Srpske te u tom smjeru širimo kolegijalnost i međusobnu suradnju. Želimo također biti povezani i s drugim kliničkim centrima, prije svega iz Republike Hrvatske, odakle nam dolaze izvanredni profesori i stručnjaci: prof. dr. Marko Radoš - KBC Zagreb Rebro, prof. dr. Ante Punda - KBC Split, doc. dr. Melita Kukuljan - KBC Rijeka, doc. dr. Josip Čurić - KBC Dubrava, doc. dr. Igor Borić - Sv. Katarina Zabok, doc. dr. Krešimir Dolić - KBC Split. Veoma pazimo na naše mlade specijaliste i specijalizante. Učimo ih, šaljemo u druge centre na edukaciju i oni su naša svijetla budućnost. Sa svim tim postajemo jedan regionalni respektabilni centar.

Znači, unatoč svim izrečenim poteškoćama u radu smatrate da se mostarska radiologija kreće ka pozitivnoj, svjetloj budućnosti?

A što reći o budućnosti? Pa ona je uvjek u mladom čovjeku. Pogledajte ovu zajedničku fotografiju i vidjet ćete da dominira mladost. U njih treba ulagati. Važno je da stječu znanje i to znanje koje će nadam se ovdje dijeliti na dobrobit ove zajednice. Ali brine me što će biti u bliskoj budućnosti s ovim mladim ljudima koji završavaju studij radiološke tehnologije, hoće li naći posao ili otići?! Strah me da se naš biološki i intelektualni potencijal, generator društva, ako ga prospemo, nikad više neće skupiti. No, želim vjerovati da će se to prepoznati i naći načina da se taj odlazak zaustavi. I na kraju, uvjeren sam da Klinički zavod za radiologiju, gdje dominiraju sposobni, ambiciozni mladi ljudi, željni znanja uz nas "starije", koji ih savjetujemo i učimo, ima sjajnu perspektivu.

Tijekom 2020. počinje s radom nova angiodvorana s najmoderijim uređajem u području neurointervencije i neuroradiologije

Velik pomak u području liječenja akutnoga moždanog udara

Jedan od radnih sastanaka na temu liječenja akutnoga moždanog udara u SKB Mostar održan je tijekom studenoga 2019. na kojem su razgovarali prof. dr. sc. Marko Radoš, prof. dr. sc. Zdravka Poljaković iz Zagreba i doc. dr. sc. Inge Klupka Sarić, predstojnica Klinike za neurologiju SKB Mostar. Riječ je o temi provedbe projekta koji će osigurati da se pacijentima s akutnim moždanim udarom omogući zahvat kojim će se fizički izvaditi tromb koji je doveo do moždanoga udara.

"Moždani udar je hitno stanje i prioritet te hitne službe moraju pacijenta u što kraćem roku dovesti u bolnicu kako bi ga mogli podvrgnuti ovim metodama liječenja. Postoji vremenski rok u okviru kojega pacijent mora doći kako bi mogli primijeniti zahvate na njemu. Imat ćemo akcije u kojima ćemo educirati javnost o ovome kako bi što više povećali mogućnost oporavka od stanja u kojem se pacijent našao. Također, organizirat ćemo nekoliko predavanja kako bi se s ovim promjenama upoznali i lječnici u domovima zdravlja i znali reagirati na odgovarajući način", izjavila je predstojnica Klupka Sarić te naglasila kako je velika prednost imati pomoć stručnjaka kao što su prof. Ra-

doš i prof. Poljaković u ovom projektu.

Da bi se jedan ovakav projekt realizirao, potreban je i odgovarajući kadar koji je, prema riječima prof. Radoša, u SKB Mostar zadovoljavajući. "Zajedno ćemo pokušati napraviti ozbiljan pomak na području liječenja akutnoga moždanog udara. Radi se o temi koja je već godinama aktualna u svim europskim zemljama i budući da se Uprava bolnice i kompletan zdravstveni sustav potudio nabaviti odgovarajuću opremu, koja je trenutačno u fazi instalacije, očekujem da će u 2020. godini, točnije, prvoj polovici, biti moguće raditi ovdje sve što se radi u Parizu, Berlinu ili Madridu za pacijente koji imaju nesreću da dožive akutni moždani udar. Okupili smo se kako bi napravili plan aktivnosti kako bi u roku nekoliko mjeseci startali s procedurama i liječenjem pacijenata", rekao je prof. Radoš.

Više o samim procedurama govorila je prof. dr. sc. Zdravka Poljaković. "Ono što ćemo raditi je rekanalizacijska terapija, odnosno, otvaranje začepljene krvne žile koja je zatvorena ugruškom. Radi se na dva načina. Jedan je lijekovima, što se ovdje u SKB Mostar i radilo i to je standard koji postoji već više od 15 godina. Znači, daje

Prof. Poljaković: "U nekim slučajevima postupak se može provoditi i do šest sati nakon simptoma moždanoga udara, a u nekim slučajevima čak i 24 sata, što je nemoguće u terapiji lijekovima. To je jedini pravi, uzročni način liječenja moždanoga udara."

se određeni lijek u točno određenom razdoblju nakon nastanka simptoma i taj lijek se daje najduže 4 i pol sata nakon nastanka simptoma. Lijek otapa ugrušak. Ono što ćemo raditi ovdje je daleko sofisticirane, tehnički zahtjevnije. Mi ćemo mehanički vaditi ugrušak. Prednost metode je da može otvoriti i daleko veće krvne žile i ugrušak nego što to može lijek. U nekim slučajevima postupak se može provoditi i do šest sati nakon simptoma moždanoga udara, a u nekim slučajevima čak i 24 sata, što je nemoguće u terapiji lijekovima. To je zapravo jedini pravi, uzročni način liječenja moždanog udara", pojasnila je prof. Poljaković.

"Svjetski standardi nalažu da se oko 20 % svih bolesnika s akutnim ishemiskim moždanim udarom tromboliziralo, a između 5 i 10 % trombektemirano, odnosno, liječeni su zahvatima koje uvođimo u SKB Mostar. To zvuči relativno malo, ali to za Hrvatsku znači oko 800 pacijenata koji trebaju biti trombektemirani, što je velik broj. Ako govorimo o SKB Mostar, onda je cilj oko 150 do 200 tih zahvata na godišnjoj razini. Trebat će nam otprilike pet godina da dođemo do toga cilja", zaključila je prof. Poljaković.

Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković, doc. dr. sc. Inge Klupka Sarić i prof. dr. sc. Marko Radoš na radnom sastanku o temi otvaranja angiodvorane za liječenje akutnoga moždanog udara.

U Mostaru održan simpozij "Transplantacija u BiH - put prema Eurotransplantu"

Transplantacija je jedina prava nada za pacijente na dijalizi

Simpozij "Transplantacija u BiH - put prema Eurotransplantu" okupio je 20. ožujka 2019. brojne stručnjake u amfiteatru Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, koji je organizirala Sveučilišna klinička bolnica Mostar u suradnji s Donorskom mrežom u BiH, Udrugom dijaliziranih i transplantiranih bolesnika FBiH i Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Mostaru.

Predstojnica Klinike za unutarnje bolesti s centrom za dijalizu prim. prof. dr. Monika Tomić istaknula je kako je prioritet okupljanja približiti proces transplantacije svim zainteresiranim stranama te je to "poziv građanima i svima nama da budemo donori, jer bubreg može zatrebati svima." Naglašeno je kako je to temeljna činjenica na kojoj se temelji cijeloku-

pna transplantacijska medicina koja je, u konačnici, mnogima jedina nada za preživljavanje.

Predsjednik Udruge dijaliziranih i transplantiranih bolesnika u FBiH Tomislav Žuljević jedan je od sretnika koji, zahvaljujući transplantaciji, za tjedan dana slavi 12. novi rođendan. On ističe da transplantacija donosi bolju kvalitetu života i velike uštede jer, kako tvrdi, s financijske strane jedna godina provedena na dijalizi jest jedna transplantacija. Naglasio je da ova udruga radi na poboljšanju kvalitete dijaliziranih pacijenata te pokušava animirati ustanove i institucije kako bi se popravilo stanje na dijalizama i kako bi obnovili aparate od kojih više od 75 % nezadovoljava standarde.

"Ne možemo se pomiriti sa sudbinom da je u Bosni i Hercegovini samo

20 transplantacija na godišnjoj razini, dok Republika Hrvatska ima 20 puta više. Oni imaju 350 do 400 transplantacija i tu vidimo prostor da se popravi stanje u Federaciji, ali i u Bosni i Hercegovini općenito", kaže Žuljević uvjeren da će ovaj simpozij doprinijeti većem broju transplantacija.

Na simpoziju je sudjelovala i predsjednica donorske mreže u BiH i Udruženja nefrologa u BiH, dr. Halima Resić, koja je, između ostalog, naglasila da ljudi trebaju znati kako transplantacije odobravaju sve vjerske zajednice.

Simpozij je organiziran povodom obilježavanja 14. ožujka - Svjetskog dana bubrega, a po završetku je veliki broj zainteresiranih potpisao donorskú karticu, što je vidljivi znak dobre namjere da zaživi priča o transplantaciji.

Ovaj Simpozij je iskorak za našu bolnicu, naše sveučilište, naš grad...

Mostar je u svibnju 2019. godine bio domaćin eminentnim stručnjacima koji su se okupili na 16. simpoziju dječje kirurgije i urologije s međunarodnim sudjelovanjem. Osim liječnika iz užega okruženja Bosne i Hercegovine, pristigli su gosti iz Njemačke, Italije, Engleske, Švicarske, SAD-a te po prvi put iz Indije. Ravnatelj SKB Mostar prof. dr. sc. Ante Kvesić, tom je prilikom rekao kako je posebnost ovoga simpozija u činjenici da vrsni stručnjaci izvode zahtjevne operativne zahvate, a posebna dobrobit je što dječji kirurzi iz SKB Mostar mogu učiti od najboljih. Sudionici Simpozija mogli su, kao i prethodnih godina, u amfiteatru pratiti izvođenje kompleksnih operativnih zahvata direktno iz operacijske dvorane preko video linka.

Prvi put nazočili su prof. dr. sc. Aseem Ravindra Schulka iz Cincinnati (SAD) i prof. dr. sc. Rakesh S. Joshi iz Ahmedabada (Indija). "Prošle godine sam upoznao liječnike koji su organizatori ovoga simpozija te su me pozvali da dođem u Mostar", rekao je prof. S. Joshi, koji inače radi u jednoj od najvećih bolnica u Indiji koja ima 25.000 kreveta. "Iznimno sam zadovoljan i oduševljen što sam sudionik ovoga velikog događaja", rekao je te na-

glasio kako je velik uspjeh što se ovaj simpozij održava već 16. put zaredom.

Prof. dr. sc. Darko Kröpfl iz Essena u Njemačkoj, jedan od sudionika koji dolazi svake godine, rekao je kako svaki posjet Mostaru i simpoziju predstavlja novi izazov. "Na ovaj način stvara se jedna mreža koja mnoge od nas vodi korak dalje na našem profesionalnom putu", naglasio je prof. Kröpfl.

Opsenica, ministar zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ-a i dr. Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnog sabora i predsjednik HDZ-a BiH koji je proglašio simpozij otvorenim. "Želim zahvaliti organizacijskom odboru i svima vama okupljenima i uključenima u simpoziju, vama suradnicima jer ovakva znanstvena otvaranja prave iskorake za našu bolnicu, naše sveučilište, naš

grad i ovo je jedan poseban vid promoviranja svih ovih institucija. Najbolji način da znanost i zdravstvo približimo našemu narodu jest upravo ovaj ovdje simpozij, znanstvene rasprave i sve ono što se događa dva dana na ovom simpoziju", rekao je Čović te poručio svima koji provode politički život sa svih razina vlasti koji su nazočili ovom skupu da pomognu organizacijskom odboru kako bi uspješno organizirali i 17. međunarodni simpozij, kao i sve iduće koji budu organizirani.

Ministar Opsenica govorio je o samm početcima SKB Mostar, o snovima i vizijama na putu prema uspjehu koji nije bio nimalo jednostavan. "Svi ljudi imaju vizije i snove, a neki ih i ostvare. Rijetki su oni koji svoje snove i vizije stavljaju iznad svega, ugrožavajući vlastito zdravlje", rekao je ministar Opsenica aludirajući na ravnatelja Kvesića, za što je nagrađen pljeskom nazočnih.

Na svečanom otvaranju simpozija, nazočili su brojni uglednici iz političkog i društvenog života BiH.

Svečano otvorenje 16. simpozija iz dječje kirurgije i urologije s međunarodnim sudjelovanjem, u organizaciji Kliničkoga odjela za dječju kirurgiju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Mostaru i Liječničkom komorom HNŽ-a, upriličeno je u četvrtak, 30. svibnja 2019., u amfiteatru Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Uz ravnatelja Kvesića pozdravni govor uputili su i Radmila Komadina, glavna savjetnica gradonačelnika Grada Mostara, dr. sc. Goran

Održana 16. psihijatrijska subota

Prof. dr. sc. Dragan Babić: “Ljudska ličnost je zagonetka nad zagonetkama.”

Medicinski fakultet Sveučilišta u Mostaru
Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru i
Klinika za psihijatriju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar
u suradnji s
Udružom psihijatara u Bosni i Hercegovini
i Liječničkom komorom Hercegovačko-neretvanske županije

16. MOSTARSKA PSIHIJATRIJSKA SUBOTA

**TEMA: LIČNOST U PSIHIJATRIJI:
ZNAČENJE U PREVENCICI, NASTANKU
I LIJEĆENJU DUŠEVNIH SMETNJI**

Predavači

1. Banjac Višnja, Zivlak Radulović Nera (Banja Luka)
2. Čolak Iva, Krešimir Grbavac (Mostar)
3. Ćelić Ivan, Čurković Marko, Brečić Petran (Zagreb)
4. Česir Alem, Džubur Kulenović Alma (Sarajevo)
5. Franjić Darjan, Barbarić Romana, Babić Dragan (Mostar)
6. Hamidović Jasmin, Bećirović Elvir (Tuzla)
7. Idrizi Eliza, Džubur Kulenović Alma (Sarajevo)
8. Kresić Corić Martina (Mostar)
9. Kraljić Silvana, Kaliterna Mariano, Glavina Trpimir (Split)
10. Mešanović Miralem, Hasanović Mevludin (Tuzla)
11. Romic Marko (Mostar)
12. Stojanović Zlatan, Stojanović Vukadinović Sanja, Stojaković Milan (Banja Luka)
13. Ivanković Katarina, Krešić Ivo, Medugorac Mirko, Raič Marijeta i Vladić Lorena (Mostar)

1.6.2019. u 9,00 sati
hotel „Mostar“, Mostar

16. “Mostarska psihijatrijska subota”, koja je i ove godine okupila velik broj stručnjaka, održana je 1. lipnja 2019. u Mostaru, u prostorijama hotela Mostar. Simpozij je organizirala Klinika za psihijatriju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, Medicinski fakultet Sveučilišta u Mostaru i Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru u suradnji s Udružom psihijatara u Bosni i Hercegovini i Liječničkom/lječarskom komorom HNZ/K.

Ovaj se Simpozij tradicionalno održava već 16. godinu zaredom i obrađuje aktualne psihijatrijske teme, a ove godine tema je bila “Ličnost u psihijatriji: značenje u prevenciji, nastanku i liječenju duševnih smetnji”.

Pojašnjavajući ovogodišnju temu simpozija predsjednik Organizacijskoga odbora prof. dr. sc. Dragan Babić rekao je: “lako je psihijatrija kao struka veoma napredovala, poznato je da je još uvijek ličnost zagonetka nad zagonetkama jer svatko ima svoje posebnosti i pitanje je zašto netko u nekim situacijama reagira ovako, zašto netko ‘ode’ u bolest, a netko ne, zašto netko ozdravi brže, a netko teže i drugo. Ove godine ćemo to detaljno obraditi.”

Teme predavanja koja su ugledni psihijatri iznijeli na simpoziju su: ličnost i tipologija ovisnika o alkoholu, od simptoma do ličnosti, karakteristike ličnosti patoloških kockara, novi pristup u dijagnostici i razumijevanju poremećaja ličnosti: bliži li se pomak paradigm u personologiji, crte ličnosti u poremećajima ishrane i druge.

Održan 5. simpozij primalja

Primaljstvo u službi zdravlja majke i novorođenčeta

Upetak, 7. lipnja 2019., održan je 5. znanstveni simpozij primalja s međunarodnim sudjelovanjem na temu: "Primaljstvo u službi zdravlja majke i novorođenčeta" u organizaciji Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru, Klinike za ginekologiju i porodništvo Sveučilišne kliničke bolnice Mostar i Komore primalja/babica HNŽ-a.

Cilj simpozija jest jačanje uloge primalja u okviru javnoga zdravstva, promocije zdravlja žena i obitelji i smanjenje mortaliteta i morbiditeta majki i djece.

Predsjednica Organizacijskog odbora simpozija mr. sc. Olivera Perić ukazala je na važnost i ulogu primalje u rađanju. "Kvalitetna skrb trenutačno predstavlja glavno pitanje u

kreiranju poboljšanja zdravlja majke i novorođenčadi. Činjenica je da dobro educirane i zakonski podržane primalje mogu promijeniti zdravstveni sustav i osigurati kvalitetu zdravlja za svaku ženu i novorođenče. Stoga je cilj ovoga simpozija ukazati na potrebu za jačom regulacijom i nastavkom stručnoga obrazovanja primalja kako bi se zajamčila velika kvaliteta primaljske skrbi", istaknula je Olivera Perić, glavna sestra Klinike za ginekologiju i porodništvo.

Rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. sc. Zoran Tomić izrazio je posebno zadovoljstvo što se veći dio Simpozija odnosi na komunikaciju, te rekao kako je komunikacija ključ uspjeha svake profesije, a osobito je važna u zdravstvu. "Današnji Simpozij dat će svoje

određene rezultate, jer se tiče edukacije. Tko želi napredovati, ne smije se bojati educirati. Ovo su plodovi rada Fakulteta zdravstvenih studija, plodovi rada Klinike za ginekologiju i porodništvo, plodovi rada Medicinskog fakulteta i plodovi Sveučilišta u Mostaru", zaključio je rektor Tomić.

Simpozij je otvorila prodekanica za nastavu Fakulteta zdravstvenih studija i predstojnica Klinike za ginekologiju i porodništvo SKB Mostar prof. dr. sc. Vajdana Tomić kazavši: "Zbog iznimne specifičnosti i odgovornosti primaljskoga zanimanja Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) preporučuje obrazovanje primalja na visokoj razini. Veliki napredak prenatalne medicine, uvođenje visokih tehnoloških standara u proces primaljske nege, nameću

Prikazan je kratki film naziva *Nijanse komunikacije* o svakodnevnim situacijama koje doživljavaju, kako babice tako i trudnice te, iako kroz komične situacije što je mnoge nasmijalo, film je poslao poruku o važnosti dobre komunikacije. U filmu su glumile primalje Ana Zlomisić i Mara Andrić te dr. Ivana Čuljak Blagojević.

potrebu naobrazbe primalja isključivo na visokoškolskoj razini, kako bi mogle samostalno voditi trudnoću i porođaj u bolnici te pravovremeno prepoznati patološku trudnoću i trudnicu na vrijeme uputiti specijalistu. Slijedeći preporuke SZO-a, kao i dobru kliničku praksu onih najboljih u svijetu, prije pet godina pokrenuli smo na Fakultetu zdravstvenih studija Studij primaljstva, koji je prvi i jedini u Bosni i Hercegovini."

Nakon svečanoga otvorenja Simpozija te brojnih stručnih i aktualnih predavanja održane su i radionice na Fakultetu zdravstvenih studija.

Rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. sc. Zoran Tomić istaknuo je kako je komunikacija ključ uspjeha svake profesije, a osobito je važna u zdravstvu.

U Mostaru održan 2. BiH Kongres o debljini i 8. simpozij "Novosti u gastroenterologiji"

Pretilost je, uz pušenje, jedan od najvećih zdravstvenih problema današnjice

O DEBLJINI S MEĐUNARODnim SUDJELOVANJEM
8. SIMPOZIJ "NOVOSTI U GASTROENTEROLOGIJI"

Prof.dr.sc. Davor Štimac,
prof.dr.sc. Milenko Bevanda
i prof. dr.sc. Fuad Pašić
na konferenciji za medije

U Mostaru je od 21. do 23. lipnja 2019. održan Drugi bosansko-hercegovački kongres o debljini s međunarodnim sudjelovanjem i ujedno Osmi simpozij "Novosti u gastroenterologiji".

Na svečanom početku kongresa načinima se obratio predsjednik Vlade HNŽ-a dr. sc. Nevenko Herceg koji je tom prilikom rekao: "Zadovoljstvo mi je biti dionikom ovoga interdisciplinarnoga skupa kojemu je cilj razmotriti jedan od većih populacijsko-zdravstvenih problema današnjice - problem debljine koja je uzrok brojnih zdravstvenih problema koji uvelike smanjuju kvalitetu života, a troškovi liječenja i druge neizravne posljedice ekonomski značajno opterećuju društvo u cijelini", te je dodao da Medicinski fakultet i Sveučilišna klinička bolnica Mostar, koji ulažu napore u kontinuirano obrazovanje liječnika i drugoga medicinskog osoblja, kako bi građanima osigurali najkvalitetniju zdravstvenu uslugu, imaju i imat će potporu županijske Vlade.

Prof. dr. sc. Fuad Pašić, predsjednik udruženja "Društvo za debljinu", rekao je kako BiH i Mostar imaju povlasticu na jednom mjestu, ugostiti najviše stručnjaka medicinskih znanosti iz različitih oblasti. Kongres je okupio endokrinologe, gastroenterologe, obiteljske liječnike, psihijatre, nutricioniste, kineziolege,

anesteziole i kirurge iz osam zemalja.

Prof. dr. sc. Milenko Bevanda, predsjednik Organizacijskoga odbora istaknuo je činjenicu da je skup okupio oko 200 prijavljenih stručnjaka, a među njima je impozantan broj profesora koji su predavači. Govoreći o debljini prof. Bevanda istaknuo je da je pretilost pošast koja je uz pušenje jedan od najvećih zdravstvenih problema. Također, istaknuto je kako je zabrinjavajući podatak da je u porastu broj pretile djece.

Predsjednik Hrvatskoga društva za debljinu prof. dr. sc. Davor Štimac obznanio je da je prihvaćena aplikacija BiH te da će u Mostaru iduće godine biti održan europski simpozij, koji će u grad na Neretvi dovesti stručnjake koji će govoriti o temi multidisciplinarnoga pristupa gastroenterološkim simptomima. "Danas je jednostavno medicina multidisciplinarna, jedan simptom ne može riješiti jedan specijalist i dogodine ćemo na tom jedinstvenom sastanku raspravljati o zanimljivim temama. Posebno mi je draga da ćemo to organizirati u Mostaru gdje je evidentan napredak struke, a razgovor o ovim važnim temama poboljšava medicinsku skrb, jer je krajnji cilj pacijent i liječenje pacijenta u skladu s Europskom unijom i svjetskim standardima", kazao je Štimac.

Vodeći uzroci rizičnih i patoloških trudnoća: pretilost, dijabetes i starost majki

Znanstveno-stručni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem o temi "Noviji napredak u perinatalnoj medicini" održan je 7. prosinca 2019. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Simpozij su organizirali Klinika za ginekologiju i porodništvo Sveučilišne kliničke bolnice Mostar i Medicinski fakultet Sveučilišta u Mostaru, uza suorganizaciju Liječničke komore HNŽ-a.

Perinatalna medicina je dio medicine koji se bavi trudnoćom, porođajem i novorođenčetom tijekom prvih sedam dana života, a čine je dvije struke ili uže specijalizacije: fetalna medicina i opstetricija i neonatologija. Na simpoziju je u više navrata ponovljeno kako je

patološka trudnoća neizbjegjan izazov u suvremenoj medicini. "Trend odgađanja i ostvarivanja majčinstva u sve kasnijoj životnoj dobi i gotovo pandemijski razmjeri pretilosti i dijabetesa na globalnoj razini vodeći su uzroci sve veće učestalosti rizičnih i patoloških trudnoća", naglasila je prof. dr. sc. Vajdana Tomić, predsjednica Organizacijskoga odbora Simpozija, te predstojnica Klinike za ginekologiju i porodništvo SKB Mostar.

Fetalno programiranje predmet je brojnih istraživanja u zadnjih tri desetljeća. Rezultati spomenutih istraživanja daju obrazloženja i dokaze o intrauterinom podrijetlu kroničnih bolesti odrasle dobi (KV i metaboličke bolesti, kronične bubrežne bolesti,

Prof. dr. sc. Vajdana Tomić: "Trend odgađanja i ostvarivanja majčinstva u sve kasnijoj životnoj dobi i gotovo pandemijski razmjeri pretilosti i dijabetesa na globalnoj razini vodeći su uzroci sve veće učestalosti rizičnih i patoloških trudnoća."

metabolički sindrom, imunološki poremećaji, zločudne bolesti, psihijatrijski poremećaji). "Perinatalno razdoblje zadnjih je desetljeća od iznimnog stručnog i znanstvenog interesa, što perinatalnoj medicini daje posebnu važnost u suvremenoj medicini. To razdoblje nas, čini se, odredi za cijeli život", istaknula je dr. Tomić.

Ultrazvuk - komforna i jednostavna metoda koja je osvojila svijet

Kao pozvani predavač na simpoziju je sudjelovao i prof. dr. sc. Asim Kurjak, ginekolog i perinatolog, te predsjednik Međunarodne akademije perinatalne medicine. Zadnjih 10 godina prof. Kurjak bavi se isključivo znanstveno-istraživačkim radom u fokusu kojega je istraživanje fetalnog ponašanja pomoću 4D ultrazvuka. Poznato je da je motorička aktivnost fetusa povezana s nervnim sustavom i mišićima. Zahvaljujući tehničkim dostignućima, ali i idejama prof. Kurjaka, moguće je ispitivanje obrazaca kretanja i ponašanja fetusa od 1. tromjesečja do kraja trudnoće. Tako je stvoren prenatalni neurološki test (KANET-Kurjak Antenatal Neuro-developmental Test). Otvorene su nove mogućnosti prepoznavanja normalnog, graničnog i nenormalnog ponašanja fetusa, što može značajno doprinijeti otkrivanju fetusa s neurološkim oštećenjima, primjerice cerebralna paraliza ili spektar autizma. Prof. Kurjak naveo je važnost ultrazvuka koji nije štetan. "To je metoda koja se može ponavljati onoliko puta koliko to dijagnostički proces traži i ta tehnika je zapravo osvojila svijet", istaknuo je prof. Kurjak.

Osnivanje Udruge/Udruženja za perinatalnu medicinu BiH

Nakon simpozija održana je utežiteljska sjednica Udruge/Udruženja za perinatalnu medicinu BiH. U poticajnom odboru osnivanja ove udruge bili su predstavnici iz kliničkih centara Banja Luke, Sarajeva i Tuzle. Dogovoren je da sjedište Udruge/Udruženja bude u Mostaru, a prof. dr. sc. Vajdana Tomić prva predsjednica. Na sjednici su predstavljeni i prihvaćeni znak i memorandum udruge. Slijede daljnje aktivnosti do registracije Udruge/Udruženja za perinatalnu medicinu BiH.

Održan 2. znanstveni interdisciplinarni simpozij posvećen svjetskom tjednu svjesnosti o antibioticima

ISTRAŽIVANJE:

Antibiotici se koriste prečesto i u velikom broju slučajeva bez konzultacija s liječnikom

Već po drugi put Medicinski fakultet Sveučilišta u Mostaru ugostio je stručnjake iz regije - infektolege, kliničke farmakologe, kliničke mikrobiologe, kliničke farmaceute, biotehnologe i znanstvenike koji će predstaviti moguća rješenja problema antibiotske rezistencije.

Simpozij je organiziran u suradnji sa Sveučilišnom kliničkom bolnicom Mostar, Studentskom sekcijom za farmakologiju i imunologiju te Udrugom studenata medicine u BiH, a namijenjen liječnicima, farmaceutima, medicinskim sestrama/tehničarima, kao i drugim radnicima u zdravstvu, ali i studentima studija biomedicinskoga područja (medicina, farmacij...).

"Prva rezistencija na antibiotike zabilježena je već nakon Drugoga svjetskog rata, a danas je ona, nažalost, realnost. Svjetska zdravstvena organizacija prepoznala je tu sporo-rastuću pošast s tendencijom pogoršanja", rekao je na otvaranju simpozija predsjednik Znanstvenog odbora simpozija prof. dr. Ivan Kosalec. Ovaj uvaženi profesor, mr. ph. s Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta u Zagrebu, istaknuo je kako je za rješavanje tog problema ključna edukacija građana. On je upozorio kako analize potrošnje lijekova pokazuju da se antibiotici koriste prečesto i u velikom broju slučajeva bez konzultacija s liječnikom. "Antibiotici su moći lijekovi koji se koriste za liječenje bakterijskih

infekcija, među najčešće su propisanim lijekovima današnjice, posebno u sezoni gripe i prehlade kad ih često zapravo i ne trebamo. Međutim, sve više slabi i njihov utjecaj na bakterije, jer je njihova prečesta i neracionalna uporaba dovela do razvoja otpornosti na antibiotike kod bakterija."

infekcija, među najčešće su propisanim lijekovima današnjice, posebno u sezoni gripe i prehlade kad ih često zapravo i ne trebamo. Međutim, sve više slabi i njihov utjecaj na bakterije, jer je njihova prečesta i neracionalna uporaba dovela do razvoja otpornosti na antibiotike kod bakterija", objasnio

Na konferenciji za medije, novinarima su se obratili: prof.dr.sc. Ivan Kosalec, predsjednik Znanstvenog odbora simpozija, prof.dr.sc. Milenko Bevanda, dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru i dr. Damir Vukoja, predsjednik Organizacijskog odbora simpozija

je Kosalec. Pozvao je stanovništvo da ne vrši pritisak na liječnike i da ne traži antibiotike bez razloga te da ih ne kupuje samoinicijativno.

Dekan Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, prof. dr. sc. Milenko Bevanda istaknuo je da radeći kao gastroenterolog primjećuje sve veću rezistentnost heliko bakterije na antibiotike te da je „iznimno ponosan na ovaj skup u Mostaru na kojem su se okupili stručnjaci koji će nam svima dati neke smjernice za učinkovitiji rad i borbu protiv bakterija.“

Nazočnima su se obratili osim prof. Kosaleca i prof. Bevande i pomoćnik ravnatelja za nastavu i znanstveno istraživački rad prof. dr. sc. Ivan Ćavar, rukovoditeljica sektora za zdravstvo ZZO HNŽ-a Marija Buhač, direktor Zavoda za javno zdravstvo HNŽ-a prim. dr. Nermin Avdić te uime Asocijacije infektologa Bosne i Hercegovine prof. dr. Jurica Arapović.

Pokrovitelji simpozija bili su Zavod zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije/kantona,

Zavod za javno zdravstvo Hercegovačko-neretvanske županije/kantona i Asocijacija infektologa u Bosni i Hercegovini, a podržala ga je i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO).

Skup su bodovali Liječnička komora HNŽ-a, Farmaceutska komora HNŽ-a i Komora medicinskih sestara/tehničara HNŽ-a.

U Mostaru održana Prva Hemofarmova škola urologije

Klinika za urologiju SKB Mostar u suradnji s tvrtkom Hemofarm organizirala je Prvu Hemofarmovu školu urologije na temu *Urinarna inkontinencija, dijagnostika i liječenje*, koja se održala od 25 do 27. listopada 2019. godine u hotelu City u Mostar-

ru. Okupilo se preko 70 liječnika iz zemlje i regije, prvenstveno urologa, ginekologa te specijalizanata navedenih specijalnosti kao i drugih koji se bave liječenjem urinarne inkontinencije, uz obradu iz segmenta kirurškog liječenja vezikovaginalnih fistula.

Predavanja su održali eminentni stručnjaci koji se bave urološkom problematikom: prof. dr. sc. Slavko Orešković, predstojnik Klinike za ženske bolesti i porode KBC Zagreb, prof. dr. sc. Miodrag Aćimović s Klinike za urologiju KBC Srbije, prof. dr. sc. Marko Zupančić iz Opće bolnice u Slovenj Gradecu kao i uvaženi liječnici iz kliničkih centara Bosne i Hercegovine.

Zapažena predavanja imali su i liječnici s Klinike za urologiju SKB Mostar: prim. dr. sc. Davor Tomić, prim. dr. sc. Mario Kordić, prim. mr. sc. Manuel Tipurić, mr. sc. Vladimir Bekavac i dr. Katika Pavlović.

Predstojnik Klinike za urologiju SKB Mostar, prim. dr. sc. Davor Tomić rekao je kako je škola ponudila iznimno zanimljive i poučne prikaze slučaja tj. iskustva u dijagnostici i liječenju urinarne inkontinencije.

„Ono što je bilo posebno od koristi, leži u činjenici da su veliku dobrobit ove škole imali specijalizanti i mlađe kolege liječnici“, dodao je dr. Tomić te iskazao nadu da Urološka škola postane tradicionalno godišnje okupljanje.

Prvi put u FBiH održana edukacija Schroth terapije

Suvremeno liječenje skolioze u SKB Mostar

Iznimno zadovoljni zbog provedene edukacije o liječenju skolioze: Branislav Đolo, glavni fizioterapeut Klinike za fizičku medicinu i rehabilitaciju SKB Mostar, Zdravka Lončar, glavna medicinska sestra SKB Mostar, Ljuba Vidačković, član Udruge fizioterapeuta Federacije BiH i doc. dr.sc. Mladenka Naletilić, predstojnica Klinike za fizičku medicinu SKB Mostar.

Od rujna 2019. godine na Klinici za fizičku medicinu i rehabilitaciju tri certificirane Schroth terapeutkinje pružaju usluge suvremenoga liječenja skolioze. Novi je to iskorak koji je ostvaren zahvaljujući intenzivnoj edukaciji Schroth terapije koju je organizirala Udruga fizioterapeuta Federacije Bosne i Hercegovine uz suorganizaciju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. Edukacija se održala u dva navrata, prvi u svibnju, a drugi, završni dio u rujnu 2019. u prostorijama Klinike za fizičku medicinu i rehabilitaciju SKB Mostar.

Schroth metoda je suvremeni način liječenja skolioze koja se zasniva na trodimenzionalnoj korekciji tijela, što proizlazi iz činjenice da je skolioza trodimenzionalni oblik deformacije. Po tome se razlikuje od drugih metoda koje se primjenjuju jer se korekcija održava u jednoj ravni.

Predstojnica Klinike za fizičku medicinu i rehabilitaciju doc. dr. sc. Mladenka Naletilić istaknula je kako su zbog sve većeg broja pacijenata koji pate od skolioze i deformacije kralježnice u suradnji s menadžmentom SKB Mostar i Udrugom fizioterapeuta Federacije BiH, organizirali Schroth

tečaj rekavši da su se na Klinici i ranije bavili skoliozama, ali Schroth pristup je nešto potpuno novo što će se primjenjivati u radu s pacijentima. "Iako točna statistika o broju oboljelih ne postoji, postotak populacije koji imaju probleme sa skoliozom je 2-3 %, pri čemu je 3-4 puta skolioza češća kod žena nego kod muškaraca, a također i kod žena pokazuje veću progresiju", istaknula je dr. Naletilić.

Branislav Đolo, glavni fizioterapeut Klinike za fizičku medicinu i rehabilitaciju, koji se bavi skoliozama još od 1979. godine, rekao je kako se sve metode koje su se još tada provodile, provode i sada. "Sve nove, uključujući i Schroth metodu, samo su nadogradnja na dosadašnji rad, a kvaliteta je naravno veća. Sve se svodi na vježbu, stav, disanje, i naravno da se pacijent prati. Dijete mora vježbati sve do svoje završne faze rasta, otprilike do 18. godine života", zaključio je Đolo.

"Osnova kod Schroth metode je trodimenzionalno disanje i trodimenzionalna korekcija samog tijela", pojasnio je međunarodni Schroth instruktor Nikola Jevtić. "Bitno je da djeca koja imaju ozbiljnijih problema sa skoliozom, a u fazi su rasta i ra-

zvoja, nose ortozu pored provođenja Schroth vježbi, kako bi se držanje tijela što bolje korigiralo. Što se tiče rezultata, oni su vidljivi i klinički i radiološki", zaključio je Jevtić.

"Cilj Udruge fizioterapeuta Federacije BiH jest promocija same struke, a sukladno tomu mi organiziramo edukacije na razini Federacije po potrebama pojedinih službi. Ove godine je Schroth 'došao' u Mostar zahvaljujući organizaciji Udruge i veoma smo ponosni na tu činjenicu", rekla je uime Udruge Ljuba Vidačković, a ujedno i Bobath terapeut mostarske fizijatrije.

Uime menadžmenta SKB Mostar 30 polaznika Schrot edukacije pozdravila je Zdravka Lončar, glavna sestra SKB Mostar, ističući napredak i angažiranost Udruge fizioterapeuta Federacije BiH, te između ostalog izrazila želju da ovaj tečaj Schroth terapije bude prepoznat i vrednovan u sustavu zdravstva.

Organizatori su istaknuli kako su polaznici tečaja pristigli iz medicinskih centara cijele Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, a posebnost i važnost ove edukacije jest činjenica da se organizirala prvi put u Federaciji BiH.

Nekada smrtonosna bolest postala je kronična

Zahvaljujući razvoju niza dostupnih antiretrovirusnih lijekova životni vijek i kvalitet života pacijenata inficiranih HIV-om dramatično su unaprijedjeni

Piše: mr. sc. Siniša Skočibušić

Preodžba o HIV infekciji i epidemiji mijenjala se tijekom vremena. Ranih 80-ih godina prošloga stoljeća osobe s HIV infekcijom bile su praktično osuđene na smrt jer lijek nije postojao, a dijagnoza kopnica (eng. AIDS ili fr. SIDA) postavljala se nakon razvijanja sindroma stećene imunodeficijencije i pridruženih opportunističkih bolesti. Visoko aktivna antiretrovirusna terapija (Highly Active Antiretroviral Therapy - HAART) uvedena je 1996. godine, kao kombinacija više antiretrovirusnih lijekova predstavljala je pravu prekretnicu u liječenju. U Bosni i Hercegovini kao i u Europi epidemija je koncentrirana

među seksualnim radnicima i njihovim korisnicima usluga (SW), muškarcima koji stupaju u spolne odnose s muškarcima (MSM) i injekcijski korisnici droga (IDU). U svakodnevnom radu liječnika važno je prepoznati stanje i simptome koji su povezani s HIV infekcijom i preporučiti testiranje.

Svjetski samit ministara zdravstva u organizaciji Svjetske zdravstvene organizacije 1988. godine utemeljio je Svjetski dan AIDS-a na dan 1. prosinca. Svake se godine agencije Ujedinjenih naroda, vlade i civilno društvo udružuju u zajedničkoj promociji pojedinih tema povezanih s AIDS-om. Ovoj hvalevrijednoj praksi pridružile su se institucije i pojedinci u Mostaru.

U subotu, 30. studenoga 2019.,

HIV u Bosni i Hercegovini

Od 1986. je oko 380 osoba inficirano HIV-om. Lijekove piće 160 pacijenata koji ostvaruju visok postotak nemjerljive viremije. Prosječna dob je 32 godine. U 2018. novootkrivene su 24 osobe, koje su započele liječenje. HIV pozitivne majke su dosada rodile 10 HIV negativne djece zahvaljujući učinkovitom liječenju kojim je sprječen vertikalni prijenos.

Asocijacija infektologa u Bosni i Hercegovini, Klinika za infektivne bolesti SKB Mostar i Studentska sekcija za hitnu medicinu obilježile su Svjetski dan AIDS-a.

Na platou ispred Mepas Malla građanima je ponuđen zdravstveni paket usluga koji je uključivao anonimni brzi test na HIV i hepatitis C te mjerjenje

HIV u svijetu

Od 1981. do danas u svijetu je inficirano 79 milijuna ljudi, od kojih je umrlo 32 milijuna zbog nedostatka učinkovitih lijekova i nerazvijene zdravstvene zaštite. Danas s HIV-om živi 1,8 milijuna djece. U liječenje je uključeno 62 % odraslih, 54 % djece i 82 % trudnica. U 2018. inficirano je 1,7 milijuna ljudi, ali se broj posljednjih desetak godina smanjuje.

Dobrog raspoloženja nije manjkalo među liječnicima i studentima koji su proveli akciju

krvnoga tlaka i glukoze u krvi. Svim zainteresiranim građanima podijeljene su informativne brošure o prevenciji krvlju i spolno prenosivih bolesti, a sve pod budnim okom liječnika Klinike za infektivne bolesti SKB Mostar. Ukupno je sudjelovalo više od 170 građana, a 128 građana je testirano na HIV - jer "kap krvi iz prsta može puno pomoći". Akciju je aktivno podržala predsjednica AI BiH i pročelnica Klinike za infektivne bolesti SKB Mostar doc. dr. sc. prim. Jadranka Nikolić i predsjednik Studentske sekcije za hitnu medicinu Matej Lovrić, student 4. godine studija medicine.

Želeći biti dostupni svim zainteresiranim građanima, onima koji imaju sumnje ili nesigurnosti u svoj HIV status, liječnici u Klinici za infektivne bolesti su u nedjelju, 1. prosinca 2019., besplatno, anonimno, dragovoljno i povjerljivo savjetovali i testirali puna 24 sata, bez ikakvih ograničenja.

Koordinator za HIV u Hercegovačko-neretvanskoj županiji mr. sc. Siniša Skočibušić i prof. dr. sc. Jurica Arapović održali su stručna predavanja u zdravstvenim ustanovama u HNŽ. Protekle godine su održana predavanja zdravstvenim radnicima u Kantonalnoj bolnici "Dr. Safet Mujić", Općoj bolnici Konjic i na Medicinskom fakultetu Mostar za zdravstvene radnike SKB Mostar. Ove godine su zdravstvenim radnicima domova zdравila u Čitluku (3. 12.), Jablanici (6. 12.) i Stocu (11. 12.) održana predavanja "Epidemiologija i putovi prijenosa HIV-a" i "Može li biti HIV?" s ciljem upoznavanja s najnovijom epidemiološkom situacijom u BiH, neopravdanim strahovima, razumnim mjerama opreza, kliničkom slikom i mogućnostima liječenja.

Ovim aktivnostima nastavlja se promocija odgovornog ponašanja, promoviraju se mjere prevencije, potiče pravodobno liječenje oboljelih te smanjuje stigma i diskriminacija u zajednici.

Održano predavanje o radiokirurškom liječenju tumora

Sveučilišna klinička bolnica Mostar organizirala je predavanje na temu "Suvremeno radiokirurško liječenje tumora" koje je održano u amfiteatru Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru 24. svibnja 2019.

Na početku predavanja goste i predavače pozdravili su ravnatelj SKB Mostar, prof. dr. sc. Ante Kvesić i dekan Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, prof. dr. sc. Milenko Bevanda.

Uvodno predavanje održao je prof. dr. sc. Dragan Schwarz u sklopu kojega je prikazan kratki film "Radiochirurgia Zagreb" koji slikom govori što je to zapravo radiokirurgija.

Prof. Schwarz naglasio je kako je projekt radiokirurgije u trećoj završ-

noj fazi, poznatoj po imenu hibridna radiokirurgija koja će postati ključ u terapiji onkoloških pacijenata. U svom izlaganju naglasio je važnost multidisciplinarnoga pristupa u radiokirurškom liječenju pacijenata, što je jedan od ključnih preduvjeta za uspjeh ovakva načina liječenja.

O radiokirurgiji i radioterapiji drugih organa kao što su jetra, pluća i prostate govorili su liječnici s Klinike Radiochirurgia Zagreb: prof. dr. sc. Leonardo Patrlj, prof. dr. sc. Igor Nikolić i dr. Hrvoje Kaučić.

Prof. dr. sc. Josip Paladino, prvi koji je u Republici Hrvatskoj pokrenuo radiokirurgiju mozga, održao je predavanje o neuroradiokirurgiji.

Velik iskorak u liječenju mentalnoga zdravlja: Hercegovina dobila prve psihoterapeute - grupne analitičare

Prof. dr. sc. Miro Klarić: „Naši pacijenti ne leže u krevetu, nego su uglavnom na grupnim terapijama i aktivnostima te će stoga provedba usvojenih znanja donijeti i već donosi zamjetne rezultate u radu.“

“ Nakon više od oko 900 intenzivno provedenih sati u nastavi 27. travnja 2019. završena je desetogodišnja edukacija čiji je ishod 25 certificiranih grupnih analitičara i psihoterapeuta kao i više grupnih terapeuta”, ponosno je izjavio predstojnik Klinike za psihijatriju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, prof. dr. sc. Miro Klarić.

“Ovo je funkcionalna revolucija u smislu skrbi za bolesnike”, odgovorio je predstojnik Klarić na pitanje o značenju grupnih analitičara u svakodnevnome radu na Klinici za psihijatriju te dodao kako je sada omogućeno potpuno razvijanje odsjeka za bolesti ovisnosti, dječje psihijatrije i socijalne psihijatrije. “Naši pacijenti ne leže u krevetu, nego

su uglavnom na grupnim terapijama i aktivnostima te će stoga provedba usvojenih znanja donijeti, i već donosi, zamjetne rezultate u radu”, istaknuo je predstojnik Klarić te naglasio kako opravdanost ove edukacije leži u činjenici da u zadnjih pet godina nije bilo zahtjeva da itko ide tražiti ovaj dio usluga izvan Mostara.

Voditelji cijelokupne edukacije su članovi Instituta za grupnu analizu Zagreb na čelu s prof. dr. sc. Tanjom Frančišković koji su tijekom deset godina, vikendima, dolazili na Kliniku za psihijatriju, gdje se provodila nastava. S obzirom da je Institut član EGATIN-a (Europske asocijacije za edukaciju iz grupne analize), te se smatra jednim od najboljih Instituta te vrste u Europi,

certificirani psihoterapeuti mogu raditi u bilo kojoj zemlji Europske unije.

“Ovaj projekt bio je i finansijski zahtjevan te je ključnu ulogu odigrao ravnatelj SKB Mostar, prof. dr. sc. Ante Kvesić, koji je tijekom svih deset godina davao podršku za provedbu ove edukacije, te je SKB Mostar snosila sve troškove prijevoza i smještaja edukatora, što je neizmjeran doprinos bez kojega se realno ne bi mogla ni provesti ova edukacija”, naglasio je predstojnik Klarić te dodao da su jedan, također značajan udio troškova snosili sami polaznici tečaja.

Početci edukacije vežu se za 2009. godinu kada je na Klinici za psihijatriju SKB Mostar proveden prvi Uvodni tečaj iz grupne analize koji je uspješno završilo 60 kandidata, a cijelokupnu edukaciju završilo je njih 25. Osim djelatnika SKB Mostar sudjelovali su i zaposlenici Domova zdravlja iz Hercegovine, Sveučilišta u Mostaru, te i nekoliko osoba iz Dalmacije. Osim liječnika, specijalista psihijatrije, edukaciju iz psihanalize prošli su i psiholozi, socijalni radnici, defektolozi, dipl. medicinske sestre/tehničari i medicinske sestre/tehničari.

Kroz dugotrajnu desetogodišnju analitičku edukaciju, ovisno o broju sati teorije, supervizije i iskustvenoga rada, edukanti su stekli zvanja grupni terapeut, grupni psihoterapeut i grupni analitičar kao kruna edukacije, a time je Hercegovina dobila prve grupne analitičare te usadila temelje za osnivanje vlastitoga Instituta i baze za izobrazbu sljedećih generacija grupnih analitičara što ima neprocjenjivu vrijednost za rad kako s pacijentima, tako i sa svim osobama koje imaju psihološke poteškoće.

Po sedmi put, Klinika za očne bolesti obilježila Svjetski tjedan glaukoma

Već sedmu godinu zaredom Klinika za očne bolesti Sveučilišne kliničke bolnice Mostar sudjelovala je u obilježavanju Svjetskoga tjedna glaukoma od 11. do 17. ožujka 2019.

Kao i prethodnih godina bili su omogućeni besplatni pregledi i mjerenje očnoga tlaka, bez narudžbe i uputnice, za sve koji su to željeli. Tim povodom doc. dr. sc. Darija Jurišić, voditeljica Kliničkoga odsjeka za glaukom i neurooftalmologiju, rekla je da svake godine tijekom dana u kojem bez uputnice i narudžbe oftalmologi pregledavaju pacijente detektiraju šest do osam pacijenata koji zahtijevaju glaukomsku obradu. Podsjetila je kako je glaukom neizlječiva bolest koja dovodi do oštećenja vidnoga živca, što se odražava na vid, pa samim time i na kvalitetu života.

"Karakteristično je to što može postojati umjereno do blago razvijena bolest, a da pacijenti nisu uopće svjesni kako imaju tu bolest jer u osamdeset do devedeset posto slučajeva bolest nema nikakvih znakova", pojasnila je dr. Jurišić te istaknula da su simptomi, ako se uopće javi, crvenilo i žarenje oka kao i primjetno slabljenje vida.

"Pacijenti se javljaju kada dođe do značajnoga propadanja perifernoga vidnoga polja koje glaukom prvo uništi. Zatim dolazi do oštećenja centralnoga vida, ali tada je već kasno i vid se više ne može popraviti", upozorila je dr. Jurišić.

Iako je to bolest uglavnom vezana za povišeni očni tlak, glaukom je opasan jer se može razviti kod pacijenata koji imaju normalan tlak. U rizičnu skupinu ubrajaju se osobe starije životne dobi, najčešće iznad 65 godina života,

kao i osobe koje u obitelji imaju slijepе osobe te pacijenti koji se liječe od šećerne bolesti i hipertenzije ili koji imaju kratkovidnost.

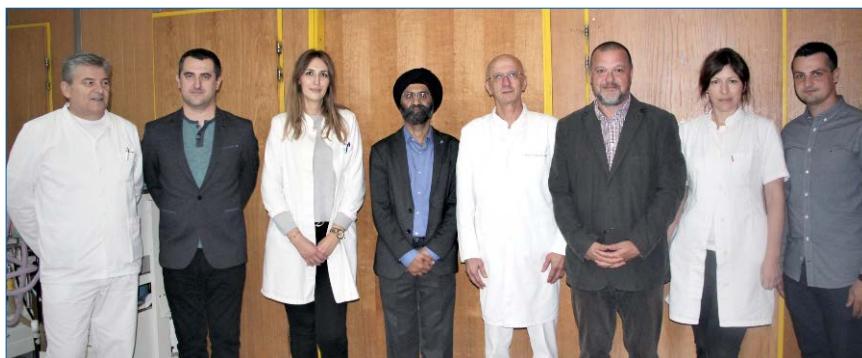

Posjet Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar u okviru misije Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA)

U posjetu Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar boravio je prof. dr. Mannudeep Kalra, specijalist torakalne radiodijagnostike te redoviti profesor Medicinskoga fakulteta Sveučilišta Harvard (SAD), i gospodin Dean Pekarović iz KBC Ljubljana (Slo-

venija). Oni su u okviru misije Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA), a u sklopu projekta BOH9010 "Strengthening Infrastructure for Radiation Protection of Patients in Medical Exposure", u listopadu 2019. posjetili Klinički zavod za radiologiju SKB

Mostar, gdje ih je uposlenicima predstavio predstojnik Kliničkoga zavoda za radiologiju doc. dr. sc. Miro Miljković. "Cilj misije jest promocija kulture sigurnosti pacijenata u radiološkim postupcima, upoznavanje liječnika i radiografskih tehologa Kliničkoga zavoda za radiologiju s ciljevima projekta te praktični rad u cilju njihova ostvarivanja", izjavio je predstojnik Kliničkoga zavoda za radiologiju. Dodao je da je naglasak rada prilagođavanje protokola oslikavanja s ciljem smanjivanja pacijentnih doza, zadržavanja kvalitete oslikavanja i bolja iskoristivost radiografskih uređaja. Suradnici projekta, uime SKB Mostar, djelatnici su Centra za medicinsku fiziku i zaštitu od zračenja, na čelu sa Stipom Galićem, voditeljem centra koji je tom prilikom rekao kako SKB Mostar ima značajnu suradnju s IAEA-om te ga iznimno raduje što je stručnjak poput prof. Kalre po drugi put došao u Mostar. "Početkom ove godine naša bolnica dobila je donaciju u iznosu od 135.000 eura za kupovinu opreme koja se koristi u radioterapiji i radiodijagnoستi", podsjetio je Galić.

Radiolozi i medicinski fizičari iz SKB Mostar u društvu s uglednim prof.dr. Mannudeep Kalra s Harvardom i Deandom Pekarovićem, radiološkim tehologom iz KBC-a Ljubljana.

Oboljeli od epilepsije ne smiju biti izolirani i diskriminirani

Obilježavanju Ljubičastog dana pridružili su se i djelatnici Klinike za dječje bolesti.

Najčešći uzroci epileptičkog napadaja su: genetski poremećaji, prenatalna, perinatalna i postnatalna oštećenja mozga, hipertermije, traumatske ozljede glave, intrakranijalne neoplazme, metabolički i toksični uzroci, moždani udar te idiopatski uzroci. Liječenje epilepsije je simptomatsko, s glavnim ciljem dobre kontrole ili potpune redukcije napadaja. Antiepileptici su najvažniji lijekovi u liječenju epilepsije koji mogu uspješno kupirati epileptičke napadaje kod 2/3 bolesnika. Ostali bolesnici s farmakorезistentnom epilepsijom su kandidati za kirurško liječenje.

Sveučilišna klinička bolnica Mostar obilježila je, četvrtu godinu zaredom, Međunarodni dan potpora oboljelim od epilepsije - Ljubičasti dan, koji se obilježava 26. ožujka u više od stotinu zemalja svijeta.

Lječnici s Klinike za neurologiju, Klinike za dječje bolesti te predstavnici Udruge studenata medicine u BiH - BoHeMSA tim povodom održali su konferenciju za medije na kojoj su, između ostalog, ukazali na stigmatizaciju oboljelih od epilepsije. "Ono što želim naglasiti, kao pedijatar, jest da nemamo samo problem same djece koja imaju epilepsiju, nego cijele obitelji. Trebamo skidati stigmu, pomagati i

roditeljima i djetetu da što lakše prebrode strah od novoga napada. Moramo pomagati djeci da kroz njihove svakodnevne aktivnosti pridonesemo njihovoj socijalizaciji i odrastanju", izjavila je mr. sc. Ana Boban Raguž, neuropedijatrica s Klinike za dječje bolesti SKB Mostar. Predstojnica Klinike za neurologiju, dr. sc. Inge Klupka Sarić u svome obraćanju medijima istaknula je kako je zadaća lječnika oboljelima pomoći da se ne osjećaju izolirani i diskriminirani te im pomoći u socijalizaciji.

Poznato je kako je epilepsija najčešća kronična bolest, a koliki su ti razmjeri pojasnila je mr. sc. Nataša Pejanović-Škobić, neurolog s Klinike za

neurologiju SKB Mostar. "Procjenjuje se da od epilepsije boluje 65 milijuna ljudi širom svijeta pri čemu oko 80 % tih ljudi živi u zemljama u razvoju. Prevalencija epilepsije iznosi 6,4 na 1000 stanovnika te se povećava s godinama. Incidencija epilepsije iznosi 61,4 na 100.000 osoba godišnje", izjavila je dr. Pejanović-Škobić te dodala kako je dijagnosticiranje epilepsije ponekad veoma kompleksno.

U svrhu podizanja razine osviještenosti o epilepsiji Centar za mir iz Mostara pokazao je spremnost poduprijeti obilježavanje ovoga Dana te je Stari most te večeri bio osvijetljen u ljubičastu boju.

Održano predavanje o ispravnom razvrstavanju i odlaganju medicinskoga otpada

U prostorijama Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, 16. srpnja 2019., održano je predavanje o ispravnom razvrstavanju i odlaganju opasnoga medicinskog otpada. Predavanje je održao mr. ekologije Željko Aleksić, koordinator za upravljanje medicinskim otpadom Republike Srpske.

Teme koje su obrađene su uspostavljanje sustava upravljanja medicinskog otpada u zdravstvenim ustanovama kao i sustava razdvajanja, pakiranja, transporta i cijekolupnog tretmana opasnog medicinskog otpada. Iako je u BiH, zakonima i pravilnicima, upravljanje medicinskim otpadom definirano već prije deset godina, tek se u zadnjih sedam, osam godina počelo ozbiljnije pričati i baviti ovim problematikom.

"Moram reći da se itekako promjenila svijest i odgovornost zdravstvenih radnika koji su u procesu upravljanja medicinskim otpadom, u pozitivnom smislu. Pridržavaju se tamo gdje je menadžment odlučio da se tako radi", istaknuo je Aleksić.

Kad je u pitanju proizvodnja otpada u zdravstvenim ustanovama,

Aleksić je istaknuo da se u zdravstvenim ustanovama, sa stacionarima (ležećim pacijentima), kao što je SKB Mostar, po Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji proizvodi do 2 kg ukupno otpada po jednom bolesničkom krevetu dnevno. U SKB Mostar to bi bilo oko 1.500 kg ukupno otpada dnevno.

Bolnički otpad se sastoji od:

- bezopasni bolnički otpad (80 - 85 %)
- opasni medicinski otpad (15 - 20 %)

Opasni medicinski otpad

15 - 20% otpada smatra se rizičnim otpadom i on se naziva medicinskim, te se on sakuplja i odlaže posebno. Pravilnikom o upravljanju medicinskim otpadom (Službene novine FBiH, br: 77/08) definirane su kategorije medicinskog otpada koje se ne mogu odlagati sa ostalim običnim bolničkim otpadom.

Od ukupne količine otpada koja se proizvode u zdravstvenim ustanovama, pa tako i u SKB Mostar, 80-85 % je bezopasni bolnički otpad za kojega ne postoje nikakvi specijalni zahtjevi, već se smatra jednak komunalnom domaćinskom otpadu, te se tako i odlaže. Preostali dio prikupljenog otpada u zdravstvenoj ustanovi, 15-20 %, ubrajamo u opasne kategorije medicinskoga otpada koji zahtjeva specijalni tretman kako bi postao bezopasan.

Od ukupne količine prikupljenog opasnog medicinskog otpada najza-

stupljenje su infektivne kategorije opasnog medicinskog otpada, koje čine i do 90 % ukupno proizvedenog opasnog medicinskog otpada.

Što se tiče mjera koje treba poduzeti u slučaju nepravilnog rukovanja otpadom od strane osoblja bolnice, Aleksić je istaknuo da postoje propisane kazne za odgovorna lica ustanova i lica koja upravljaju medicinskim otpadom i za zdravstvene radnike koji su direktno uključeni u to. "Na zdravstvenim je ustanovama da to reguliraju svojim pravilnicima", zaključio je Aleksić.

Povodom Međunarodnoga dana sestrinstva

Medunarodni dan sestrinstva širom svijeta obilježava se 12. svibnja jer je na taj datum rođena Florence Nightingale, začetnica modernoga sestrinstva koje je do današnjega dana prošlo dug i zahtjevan proces kako bismo imali kvalitetne i educirane kadrove u njezi bolesnika. Tim povodom razgovarali smo s nekim medicinskim sestrama u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar koje su govorile o svom radu i ljubavi prema ovom plemenitom zanimanju.

Tonka Zovko, medicinska sestra u operacijskoj dvorani

Tonka Zovko, medicinska sestra u operacijskoj dvorani: "Za rad sestre instrumentarke potrebni su ljubav i iskustvo."

Kao medicinska sestra radim 33 godine, od toga 24 u operacijskoj dvorani. Radila sam i u "Staroj bolnici" i sada na Bijelome Brijegu. Razlike su veoma velike jer smo sada opskrbljeni najsvremenijom opremom, a i sam prostor je mnogo bolji. Da bi uspješno obavljao posao sestre u operacijskoj dvorani, moraš to raditi s ljubavlju i imati iskustvo. Kad sam kao mlada sestra počela raditi, onda su starije sestre prenijele svoje znanje meni. I ja se sada trudim sve što znam prenijeti mlađim kolegicama koje će ostati raditi poslije mene.

Odnos između liječnika i nas sestara je pun povjerenja. Liječnici u mene, kao najstariju instrumentarku imaju veliko povjerenje jer znaju da će sve obaviti odgovorno. Mlađe kolegice me također poštuju i trude se raditi bespriječorno. Kad bismo gledali na plaće u odnosu na to koliko radimo, ne bismo ni došli na posao. Moj motiv sve ove godine jest da pacijentu bude dobro, da izađe iz operacijske dvorane u dobrom stanju, a mi koji tamo ostajemo da budemo zadovoljni učinjenim.

Mirjana Pehar, medicinska sestra u Ambulanti za ORL

Mirjana Pehar, medicinska sestra u Ambulanti za ORL: "U svim vremenima zahtjevno je biti medicinska sestra."

Posao medicinske sestre radim od 1982. godine. Prvobrođam radila na maksilofacijalnoj kirurgiji, poslije toga u operacijskoj dvorani, a nakon nekih zdravstvenih problema u ambulanti za ORL. U svim godinama otkako radim promjenile su se dvije države, tu je i ratna bolnica, emocije uvijek prorade na tu pomisao... Uvijek je zahtjevno biti medicinska sestra, u svim vremenima. Posao sestre radim s ljubavlju.

Što se tiče komunikacije liječnik - sestra - pacijent, mnogo toga se vremenom promjenilo. Danas je puno teže biti prihvaćen i od samih pacijenata. Naravno, vrijeme je internata i svakakve su informacije dostupne pacijentima. Na žalost, često neprovjerene i neistinite, ali čitajući ih, oni steknu dojam da znaju više od sestara. Nama je teško s takvim pacijentima surađivati, jer često misle da sve znaju. No u konačnici, volim ovaj posao i mislim da ga savjesno radim i trudim se zadovoljiti kriterije službe. Mislim da posao sestre sve ove godine radim s ljubavlju.

Belma Kazić, medicinska sestra na Odjelu kardiologije: "Ovo nije posao koji se radi samo zbog plaće."

Na odjelu kardiologije radim šest godina. Svoje zanimanje ne doživljavam kao posao koji radim samo zbog plaće. Ovdje sam više iz humanih razloga i ljubavi prema ovom pozivu. U vrijeme rata u našoj zemlji, kada sam imala 15-ak godina, javila mi se želja da postanem medicinska sestra i tako pomažem ljudima. Bez obzira na fizički umor i stres koji ovaj posao donosi, on je ujedno i pun ljubavi i zadovoljstva koji me ispunjava. Često dodem kući umorna, ali sretna jer znam da sam nekome pomogla. Ovdje se mogu vidjeti zaista tužne i teške ljudske sudbine i nevolje, ali pomisao da mogu nekome pomoći daje mi poticaj da nastavim dalje. Pacijenti prepoznaju našu brigu i podršku usmjerenu njima. Često im je to bitnije od same terapije. To mi uistinu daje snagu da nastavim dalje i ostanem. O odlasku iz naše zemlje ne razmišljam, iako je to sad veliki trend.

Belma Kazić, medicinska sestra na Odjelu kardiologije

Održan 7. simpozij medicinskih sestara/tehničara s međunarodnim sudjelovanjem

Kompetencije su temelj rada medicinskih sestara/tehničara

Večano otvaranje 7. dvodnevno-ga simpozija medicinskih sestara i tehničara s međunarodnim sudjelovanjem na temu "Kompetencije medicinskih sestara/tehničara" održano je 26. rujna 2019. u organizaciji Sveučilišne kliničke bolnice Mostar i Fakulteta zdravstvenih studija u amfiteatru Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

U uvodnom govoru nazočne je srdačno pozdravila predsjednica Organizacijskoga odbora, a ujedno i glavna sestra SKB Mostar, Zdravka Lončar: "Ove godine govorit ćemo o kompetencijama medicinskih sestara i tehničara po definiciji: Kompetencije su kombinacija vještina, znanja, stavova i sposobnosti prosudbe, koje omogućuju pravodobno provođenje zdravstvene njage od strane medicinske sestre", istaknula je glavna sestra Lončar te naglasila kako su kompetencije temelj rada medicinskih sestara i tehničara. "Iako u BiH imamo 22 do 23 tisuće medicinskih sestara/tehničara, nemamo akte ni legislativu gdje su određene kompetencije", iz-

dvojila je kao vrlo bitno te ukazala na savjete gostujućih kolega iz susjednih zemalja koji imaju više iskustva, jer su kod njih na neki način urađene kompetencije.

Okupljene je pozdravio i prof. dr. sc. Ante Kvesić, ravnatelj SKB Mostar te istaknuo iznimno veliku važnost medicinskih sestara u medicinskim

lenko Bevanda, dekan Medicinskoga fakulteta te Radmila Komadina, glavna savjetnica gradonačelnika Grada Mostara. Jedan od istaknutih gostiju bio je Jozo Petrović, glavni medicinski tehničar Klinike za kirurgiju u bolnici „Marienhospital“ u Aachenu u Njemačkoj koji je ukazao na važnost ovoga simpozija kao bitnog događaja u edukaciji sestara i tehničara.

Svečanost otvaranja simpozija upotpunila je mlada glazbenica Lucija Hrštić iz Mostara, izvodeći dvije prekrasne skladbe: "U svakom je čovjeku skriven andeo" i "Veliko srce" koje su imale posebnu duhovnu poruku za sam simpozij, posebice za rad medicinskih sestara i tehničara.

Tijekom dva dana prezentirana su 32 predavanja, a poseban interes sudionika izazvao je tzv. okrugli stol gdje se odvila stručna i konstruktivna rasprava o kompetencijama medicinskih sestara/tehničara.

Na simpoziju je sudjelovalo više od 500 medicinskih sestara i tehničara iz susjedne Republike Hrvatske, Srbije, Slovenije i Njemačke.

ustanovama, potaknuvši nazočne da zamisle kako bi izgledao rad u zdravstvu bez njihova postojanja. "Bilo bi to nemoguće", zaključio je ravnatelj Kvesić. Prigodnim pozdravnim riječima obratili su se i prof. dr. sc. Dragan Babić, prodekan za znanost Fakulteta zdravstvenih studija, prof. dr. sc. Mi-

Zavod za laboratorijsku dijagnostiku

Medicinsko biokemijski laboratorijski nalazi su sastavni dio 70 % medicinskih odluka, tvrdnji i zapisa

Piše: doc. dr. sc. Ivanka Mikulić, spec. med. biok.

Udanašnje vrijeme izvjesno je da se 70 - 80 % liječničkih odluka o odgovarajućim terapijskim postupcima ili drugim zahvatima zasniva na laboratorijskoj dijagnostici koju provode medicinski laboratorijski. Za opravdanost Sveučilišne kliničke bolnice Mostar kao jedne od vodećih zdravstvenih ustanova po kvaliteti i širokom spektru medicinskih usluga, zaslužan je i Zavod za laboratorijsku dijagnostiku (Zavod) koji svojim radom, kvalitetom i dijagnostikom uzima sam vrh medicinsko biokemijske djelatnosti. Zavod nudi nekoliko stotina laboratorijskih pretraga, od

najjednostavnijih pa sve do naj sofistiranih, te je u potpunosti pripravan udovoljiti potrebama i zahtjevima svih liječnika, klinika, odjela i ostalih zdravstvenih ustanova bez obzira na vrstu i količinu. Izvrsnost usluga Zavoda svakodnevno potvrđuje se provođenjem kontrole kvalitete rada, kako unutrašnje, tako i sudjelovanjem u zakonski obveznoj vanjskoj kontroli kvalitete Federacije BiH, što Zavod svrstava u jedan od najboljih medicinsko biokemijskih laboratorijskih na području BiH. Ta priznanja Zavod stavlja u bok velikim, akreditiranim bolničkim laboratorijskim. Uz mnogobrojne postojeće

biokemijske, hematološke, koagulačijske i druge specijalističke pretrage ono što svakako treba istaknuti je evolucija Zavoda tijekom 2018./2019. ekspanzijom pretraga koje su proizšle kao rezultat stručnosti, sluha i komunikacije Zavoda za potrebama pacijenata, te suradnje s odjelima SKB koji su također iskazali potrebu i zahvalnost. Išticiemo da je novouvedenim pretragama Zavod olakšao svakodnevni rad posebno Odjelu za endokrinologiju i Klinici za ginekologiju i porodništvo, dok je na Klinici za neurokirurgiju postavljen prvi "Point of care" automatski analizator za određivanje acido-baznog statusa u svrhu pravodobnije i učinkovitije zdravstvene skrbi.

Trenutačno, najveći problem Zavoda je prostorno uređenje koje već godinama uždiše za proširenjem zbog sve većeg broja suvremene opreme, odnosno automatiziranih analizatora kojih trenutačno imamo 25, te zbog opsega posla i povećanog broja zaposlenih.

U fokusu Zavoda za blisku budućnost je prije svega akreditacija laboratorijskih, te daljnje uvođenje laboratorijskih pretraga, posebno iz grana analitičke toksikologije i molekularne dijagnostike.

Popis novih pretraga u Zavodu za laboratorijsku dijagnostiku

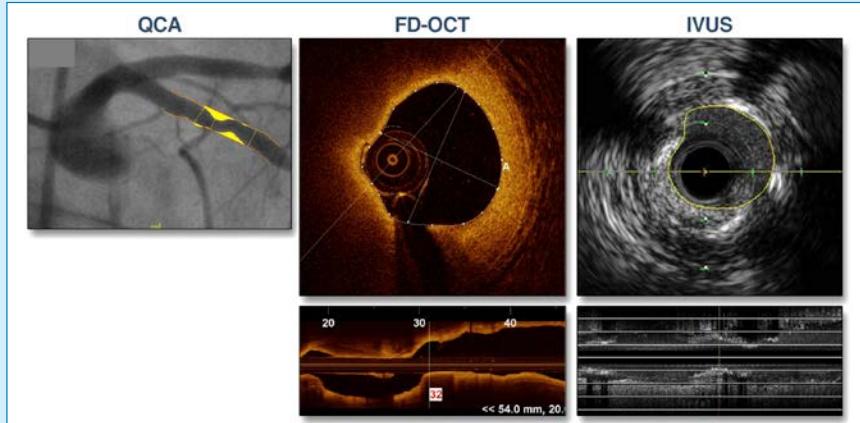
TAKROLIMUS	NSE	IA2
PROKALCITONIN	ANTI MULLER HORMON	ICA
ALDOSTERON	TRAB (Anti TSH)	KOMBINIRANI PROBIR
RENIN	S 100	PAPP-A
17-OH PROGESTERON	MAKROPROLAKTIN	SLOBODNI BHCG
ANDROSTENDION	TOPLJIVI TRANS.REC.	sFLT/PIGF
KALCITONIN	SLOBODNI KAPPA LACNI	NT-proBNP
ERITROPOETIN	SLOBODNI LAMBDA LACNI	CA 72-4
TIREOGLOBULIN	IMUNOFIKSACIJA	METOTREKSAT
HORMON RASTA	METANEFRIN	TEOFILIN
ACTH	NORMETANEFRIN	PAI
IGF1	ANTI-GAD	FII
IGF1 BP3	IAA	FVII
FX	FXII	ACR

Klinički odsjek za invazivnu, interventnu kardiologiju uveo novu metodu – IVUS

Bolji uvid u stanje koronarnih arterija

Liječnici s Kliničkog odsjeka invazivne, interventne kardiologije u 2019. godini uveli su intravaskularnu ultrazvukom vođenu (IVUS) percutanu koronarnu intervenciju (PCI).

IVUS (Intravascular Ultrasound) je intravaskularni ultrazvuk gdje mlijekovitne ultrazvučne sonde na vrhu katetera u koronarnim arterijama proizvode slike stijenki i lumena koronarnih arterija te prikazuju protok krvi. IVUS omogućuje kardiologima bolji uvid u stanje koronarnih arterija koje opskrbljuju srce (postojanje plakova, stanje postojećih stentova, procjena rizika za koronarne bolesti).

Ukratko, IVUS pruža liječniku pogled na koronarne arterije iznutra

prema van, a time i olakšava izbor odgovarajućega liječenja.

Započeo s radom ginekološko-onkološki konzilij

Odjel za ginekološku onkologiju, koji djeluje u sklopu Klinike za ginekologiju i porodništvo, tijekom 2019. godine znatno je povećao opseg i kvalitetu svojih usluga. Liječ-

nici, predvođeni doc. dr. sc. Dragom Soldom, voditeljem odjela, osim redovitoga rada u ginekološko-onkološkoj ambulanti, usavršili su dosadašnje klasične operacijske zahvate te uveli

u praksu intervalnu citoreduksijsku operacijsku tehniku. Sve veći broj je i uspješno izvedenih radikalnih operacijskih zahvata koje izvode liječnici ovoga odjela, što im daje za pravo da budu zadovoljni u kojem smjeru se razvija ovaj Odjel.

Od veljače 2019. započeo je s radom i ginekološko-onkološki konzilij kojega čini multidisciplinarni tim sastavljen od ginekoloških onkologa, patologa, radiologa i onkologa koji se uže bave područjem ginekološke onkologije. "S aktivnim radom konzilia uspjeli smo olakšati pacijenticama na način da smo ubrzali dijagnostičku obradu, odluku o načinu liječenja i dalnjem praćenju pacientica", pojasnio je dr. Soldo te dodao kako liječnici ginekološko-onkološkog tima ulažu velike napore u svakodnevne edukacije, usavršavanja, a organizirali su i simpozij iz područja ginekološke onkologije.

U SKB-u Mostar radi dvoje
subspecijalista ginekološke onkologije:
doc. dr. sc. Dragan Soldo i
mr. sc. Tanja Krešić.

U 2019. zamjetan pad darivatelja krvi

Na inicijativu pročelnice Transfuzijskoga centra SKB Mostar mr. sc. Jadranke Knežević, 21. listopada 2019., održan je sastanak s predstavnicima 13 podružnica Crvenoga križa s kojima SKB Mostar ostvaruje dugogodišnju suradnju. Tema sastanka bila je kontinuirana nedostatnost dobrovoljnih darivatelja krvi na terenu.

Sudionici sastanka istaknuli su kako se ove, 2019. godine, primijeti zamjetan pad darivatelja u odnosu na prošlu i prethodne godine. Primjerice, u Županiji Zapadnohercegovačkoj u prvih devet mjeseci 2019. godine prikupljeno je 8,9 % manje doza krvi nego u istom tom razdoblju 2018. godine, dok iz drugih županija nisu izneseni podatci. Pročelnica Knežević istaknula je kako je tijekom 2018. godine Transfuzijski centar SKB Mostar

imao ukupno 11.529 darivatelja krvi, dok će ove godine taj broj, po sadašnjim pokazateljima, biti manji.

Istaknuta je zabrinutost radi sve većega broja usmjerenih, obiteljskih darivatelja krvi što bi se trebalo riješiti preko crvenih križeva, radnih organizacija, škola, fakulteta, udruga itd. Raspravljalo se o različitim načinima motivacije za darivatelje krvi. Jedna od njih jest i oslobođanje od participacije za sve koji su dali krv deset i više puta. Taj poticaj se već primjenjuje u ZHŽ i HBŽ, a za nadati se da će se uskoro provoditi i u HNŽ-u. Inicijativa da Crveni križevi dobivaju više novca od projekata "igara na sreću" u odnosu na udruge koje apliciraju za isti projekt, a ne rade kontinuirano na promociji darivalaštva krvi, dobila je punu podršku svih sudionika ovoga sastanka.

Razmatrana je, također, ideja da darivatelji imaju prednost u čekanju na pregled u zdravstvenim ustanovama kako bi im se i na taj način iskazala zahvalnost i daljnji poticaj za darivanje krvi.

Inicijativa da se darivatelji krvi oslobole plaćanja participacije još nije usvojena u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, za razliku od Zapadnohercegovačke i Hercegbosanske, u kojima darivatelji krvi ne plaćaju participaciju.

Glede rada Crvenih križeva, istaknuto je kako Crveni križ grada Mostara ne organizira akcije dobrovoljnog darivanja krvi nego ih organizira Transfuzijski centar SKB Mostar te je dogovorenod da se što prije krene s organiziranjem akcija dobrovoljnoga darivanja krvi, jer grad Mostar ima najviše stanovnika.

Mediji i medijska promocija dobrovoljnog darivanja krvi neizostavan su partner u borbi za svaku kap krvi i dozu koja zaista život znači, zaključeno je na kraju sastanka.

Broj darivatelja:

2019. godine: 11.275

2018. godine: 11.529

Obilježena prva godišnjica rada Ambulante za liječenje boli

Prva godišnjica uspješnoga rada Ambulante za liječenje boli, koja se nalazi u prostorijama Centra za urgentnu medicinu SKB Mostar, obilježena je početkom srpnja 2019. Prema riječima dr. Dajane Vladić-Spajić pacijenata je svakim danom sve više. "Dok ih je lani u prvih nekoliko mjeseci rada bilo 400, ove godine ih je, od početka godine do danas, oko 750", istaknula je dr. Vladić-Spajić te dodala kako je ovo jedina potpuno opremljena, suvremena ambulanta za liječenje boli u Bosni i Hercegovini.

"Tegobe pacijenata koji dolaze u ovu ambulantu najčešće su nekontrolirana karcinomska bol, neuralgične boli, migrene, neuralgija trigeminusa, pareza facialisa, vratobolja, križobolja kao i sve vrste akutne i kronične boli koje se ne mogu riješiti na primaran način", pojasnila je dr. Vladić-Spajić te istaknula zadovoljstvo što su kolege liječnici, specijalisti drugih grana medicine, prepoznali potrebu za liječenjem boli preko ove Ambulante pa svakim danom dolazi sve više pacijenata. Do sada je ambulanta u ko-

joj rade liječnik i medicinska sestra radila dva dana u tjednu, a u zadnje vrijeme ukazuje se potreba i za više radnih dana.

"Naš cilj je ići dalje, uvijek su nam otvorena vrata po pitanju svih edukacija, primjenjujemo i slijedimo sve smjernice Europskoga društva za liječenje boli, savjetujemo se s Hrvatskim društvom za liječenje boli i od njih imamo svu pomoć u svako doba", rekla je dr. Vladić-Spajić pred predstavnicima Menadžmenta SKB Mostar koji su nazočili obljetnici rada Ambulante koja je svojim rezultatima, a ponavljaju zadovoljstvom pacijenata, opravdala svoje postojanje.

Bol je negativno, osjetno i osjećajno iskustvo

Prim. mr. sc. Zoran Karlović, voditelj Odjela za anesteziju, reanimaciju i intenzivno liječenje, naglasio je posebnost Ambulante za liječenje boli u odnosu na druge iz razloga što tu glavnu ulogu vodi pacijent koji subjektivno određuje svoju vrijednost boli te liječnik ne može govoriti o njegovoj

jačini i veličini. "Bolesnik mora, više nego igdje drugdje, osjećati privrženost i povjerenje prema cijelokupnom medicinskom osoblju, od liječnika do medicinske sestre. Upravo je ta interakcija liječnik-pacijent najbitnija kod uspjeha u liječenju boli", istaknuo je dr. Karlović.

"Bol je sama po sebi jedno negativno iskustvo, i osjetno i osjećajno te je stoga ova ambulanta posebna u odnosu na druge jer se bol u jednom trenutku javlja kao simptom u akutnoj boli, a u drugom kao oboljenje u kroničnoj boli", pojasnio je dr. Karlović te također naglasio kako je ovo samo prvi korak u ukupnom liječenju i terapiji boli.

"Mi smo sada ostali na intervencnom dijelu, a radiološko-interventni dio tek prethodi u idućoj fazi razvoja", ponosno je istaknuo dr. Karlović te je, povodom prve godine rada, zahvalio timu koji radi u Ambulanti, Ravnateljstvu SKB Mostar kao i svima koji su uključeni u rad Ambulante na bilo koji način kao i na pomoći koja im je pružena u dosadašnjem radu.

Centralna sterilizacija - neizostavna služba u svakodnevnom funkciranju bolnice

Služba centralne sterilizacije Sveučilišne kliničke bolnice Mostar brine se za sterilnost, kontrolu, kvalitetu i validaciju materijala i instrumenata. Radi sa svim klinikama, odjelima, zavodima i službama, kao i sa svim operacijskim dvoranama naše bolnice. Zbog povećanja opsega posla, posebice Operacijskoga trakta, uvedena je i noćna smjena. Služba trenutačno broji 22 djelatnika. Voditelj je dr. Tomislav Sušić, dok je glavni tehničar Zoran Berić.

U SKB Mostar rade se dvije vrste sterilizacije, vodenom parom u autoklavima gdje je osnovni sterilant voda, te vodik peroksidom odnosno hidrogenom u Plazma sterilizatorima. Postupkom sterilizacije uništavaju se svi živi mikroorganizmi i njihove spore. Radi se

nekoliko procesa sterilizacije, različitih duljina trajanja na 134°C, 121°C i 51°C. Podsjetimo, autoklav je stroj čija komora ima zapreminu od 880l (12 jedinica, a u svaku stane 30 setova instrumenata). U prosincu 2018. nabavljeni su novi autoklavi i sterilizatori nove generacije Getinge, koji su zapreminom za trećinu veći od do tada korištenih. U autoklavima se steriliziraju instrumenti koji podnose visoke temperature, iznad 100 stupnjeva. To su npr. instrumenti od željeza i čelika, staklo, zavojni materijal. Što se tiče plazma sterilizatora, oni se koriste uglavnom za steriliziranje neurokirurških, kardiokirurških i ginekoloških instrumenata, potom endoskopi i sve ostalo, osjetljivo na visoke temperature. Sterilizacija u plazma sterilizatoru je u plinovitom stanju, a sterilant je vodik peroksid. Samim tim mora biti odvojen od svega ostalog te je stoga smješten u poseban kabinet.

Po broju sterilizacija, jedna od pet najvećih na Balkanu

“U SKB Mostar na mjesечноj razini imamo 300-ak sterilizacija u autoklavima, a 30-50 u plazma sterilizatorima i ta brojka je veoma visoka”, kazao je

glavni tehničar Berić koji, na temelju iskustava iz klinika u Zagrebu, Tuzli i Splitu, navodi da je SKB Mostar po broju sterilizacija među pet na Balkanu. “Naši suradnici iz tvrtke Getinge Proma iz Sarajeva kažu da radimo broj sterilizacija među najvišim u državi. Proma je inače vodeća tvrtka koja pokriva oko 80 % područja sa sterilnim materijalom. Zastupnici su Getinga koji je vodeći svjetski brand iz te oblasti”, kazao je Berić.

Iz ove Službe obrazlažu kako je broj sterilizacija povećan razvojem Klinike za neurokirurgiju, te u skladu s tim izvode se novi operativni zahvati, za što su nabavljeni i novi instrumenti.

Rad na sterilizaciji zahtjeva veliku koncentraciju i odgovornost, zbog čega se sve evidentira kroz medicinsku dokumentaciju. Obvezan je potpis sestre ili tehničara koji donosi materijal na sterilizaciju, kao i osobe koja je taj materijal zaprimila. Sav materijal se zaprima na pultu za primopredaju na kojem rade dvije djelatnice.

“Sterilizacija je srce svake bolnice, a to srce ne smije nikada prestati kući”, naglasio je glavni tehničar Berić te zahvalio Ravnateljstvu bolnice na brzi i potpori za rad ove službe.

Liječnici iz Sveučilišne kliničke bolnice Mostar sudjelovali na velikim svjetskim simpozijima i kongresima

Edukacija i razmjena znanja imperativ su svakoga važnijeg razvoja medicinske djelatnosti

Malo je poznato u široj javnosti koliko liječnici pojedinci, klinike pa u konačnici cjelokupna Sveučilišna klinička bolnica Mostar, ulaže u edukaciju i razmjenu znanja kako bi u konačnici ostvarili bolju zdravstvenu skrb i njegu za sve pacijente. Tijekom 2019. godine mnogo je liječnika, kao i medicinskih sestara, sudjelovalo na važnim stručnim i znanstvenim skupovima, a neke od njih predstavljamo u ovom broju časopisa.

► Neurokirurški tim liječnika SKB Mostar na kongresu u Dublinu

U Dublinu je od 24. do 28. rujna 2019. održan opći, veliki kongres koji pokriva širok spektar tema u neurokirurgiji. Osim klasičnih medicinskih tema obrađuju se i najnovija izdanja u medicinskoj tehnologiji. Organizator kongresa je EANS (European Association of Neurosurgical Societies) koja je i krovna udruga neurokirurške znanosti koja okuplja sve nacionalne neurokirurške udruge u Europi. Organiziraju razne tečajeve, edukacijske programe i kongrese poput ovoga.

Liječnici neurokirurškoga tima SKB Mostar dr. Marko Bošnjak neurokirurg, dr. Luka Vrdoljak neuroanestezilog i dr. Ivana Bulić, specijalizantica neurokirurgije, predstavili su se s tri rada koja su bila prezentirana kao e-posteri. U nastanku radova sudjelovali su liječnici s Klinike za neurokirurgiju, tim neurokirurških anestezio loga i neonatolozi s Klinike za dječje bolesti SKB Mostar. Teme prezentiranih radova su:

- Postoperative spondylodiscitis six months after spondylodesis with anterior cervical discectomy and fusion (Posto-

perative spondylodiscitis šest mjeseci nakon spondilolodeze diskektomijom i fuzijom).

- Severe intracranial haemorrhage due to late vitamin K deficiency bleeding (Teška intrakranijalna krvarenja zbog krvarenja nedostatkom vitamina K).

- Spinal injuries after jumping from the Mostar Old Bridge: From tourist attraction to neurosurgical challenge (Ozljeđe kralježnice nakon skoka sa Staroga mosta u Mostaru: Od turističke atrakcije do neurokirurškoga izazova).

► 28. kongres Europske akademije dermatologije i venerologije u Madridu

"Moderno lice dermatologije", naziv je kongresa koji je održan u Madridu od 9. do 13. listopada 2019. na kojem je, kao pozvani predavač, sudjelovala dr. Anita Gunarić s Klinike za kožne i spolne bolesti SKB Mostar. U svom izlaganju govorila je o sve većoj problematici kod profesionalne izloženosti ultraljubičastom zračenju radnika na otvorenom i riziku za razvoj nemelanomskih karcinoma kože.

Na ovom kongresu, u organizaciji Europske akademije dermatologije i venerologije, sudjelovalo je čak 12.687 dermatologa iz cijelog svijeta

Tečaj o liječenju ginekoloških karcinoma u Rumunjskoj

► Dr. Ana Parić, specijalist onkologije i radioterapije, jedina liječnica iz BiH sudjelovala na tečaju

U Cluju Napoca u Rumunjskoj, od 11. do 17. listopada 2019., održan je tečaj IAEA/ESTRO Training Course On Image Guided Radiotherapy And Chemotherapy in Gynaecological Cancer (Tečaj za radioterapiju i kemoterapiju vođenu slikama kod ginekoloških karcinoma).

Na tečaju je sudjelovalo oko 150 liječnika i fizičara iz cijelog svijeta, a među njima je bila i dr. Ana Parić s Klinike za onkologiju SKB Mostar, jedno i jedina liječnica iz BiH.

Naglasak tečaja bilo je liječenje ginekoloških karcinoma, najviše karcinoma vrata maternice i suvremene metode liječenja uzna-predovalog karcinoma vrata maternice, baziranog na kemoterapiji, IMRT radioterapiji, s naglaskom na adaptivnu brahiterapiju kako bi na taj način poboljšali ishod liječenja uz minimalizaciju toksičnosti i bolju kontrolu bolesti. Liječnici su tijekom tečaja sudjelovali u različitim radionicama, gdje su imali priliku unaprijediti dotadašnju tehniku radioterapijskoga konturiranja, uz nadzor i superviziju stručnjaka i predavača koji se bave ginekološkim karcinima.

► Na Međunarodnom gastroenterološkom simpoziju u Bruxellesu liječnici s Klinike za unutarnje bolesti predstavili svoj rad

Na međunarodnom gastroenterološkom simpoziju pod nazivom "Building Bridges in IBD", koji je održan u rujnu 2019. godine u Bruxellesu, sudjelovali su i doc. dr. sc. Emil Babić i mr. sc. Maja Karin, specijalisti interne medicine i subspecijalisti gastroenterohepatologije s Odjela za gastroenterologiju Klinike za unutarnje bolesti SKB Mostar.

Uspješno su predstavili svoj rad u obliku poster prezentacije pod nazivom "A fistula between sigmoid colon and left colonie vein as a symptom of Chrohn disease" (Fistula između sigmoidnog debelog crijeva i lijeve kolonijske vene kao simptom Crohnove bolesti).

Mostarski oftalmolozi sudjelovali na 19. kongresu Hrvatskoga oftalmološkog i optometrijskog društva

► U konkurenciji od preko 50 sudionika, dr. Ivan Merdžo iz SKB Mostar osvojio prvo mjesto

Liječnici Klinike za očne bolesti Sveučilišne kliničke bolnice Mostar sudjelovali su na godišnjem kongresu Hrvatskoga oftalmološkog i optometrijskog društva koji se održao od 23. do 26. svibnja 2019. u Vodicama. Uz vodeće stručnjake Republike Hrvatske na kongresu su izlagali i eminentni liječnici iz Njemačke, Velike Britanije, Mađarske, Slovačke, Bosne i Hercegovine, Srbije i brojni drugi.

Osim što su aktivno sudjelovali u radu svih sekcija Hrvatskoga oftalmološkog društva te razmjenjivali znanja s kolegama iz cijele Europe, liječnici Klinike za očne bolesti SKB Mostar imali su uspješan nastup i u natjecateljskom dijelu programa. U dijelu programa namijenjenom mlađim specijalizantima oftalmologije nagrađeni su najbolji radovi te je prvo mjesto, u konkurenciji od preko 50 sudionika iz cijele Europe, osvojio dr. Ivan Merdžo iz SKB Mostar radom naslova: *Chorioretinitis – diagnostic and therapeutic challenges in patient with Toxoplasma and Bartonella coinfection* pod mentorstvom doc. dr. sc. Antonia Sesara.

Liječnici Klinike za očne bolesti:
dr. Ivan Merdžo
i doc. dr. sc.
Antonio Sesar

Značajno je napomenuti da je riječ o kontinuitetu uspješnih nastupa jer je 2015. godine dr. Renato Pejić također osvojio prvo mjesto u istoj kategoriji

pod mentorstvom doc. dr. sc. Anto- nia Sesara koji je i sam dobitnik prve nagrade na prvom održanom natje- teljskom kongresu 2012. u Sarajevu.

► Doc. dr. sc. Boris Jelavić pozvani predavač na Drugom rinološkom simpoziju u Beogradu

U organizaciji The European Rhinologic Society, Srpskog lekarskog društva i Rinološko-alergološkog društva Srbije u Beogradu, od 4. do 6. travnja 2019., održan je rinološki simpozij s međunarodnim sudjelovanjem na kojem su sudjelovali rinolozi iz 21 države. Doc. dr. sc. Boris Jelavić, specijalist otorinolaringologije i cervikofacialne kirurgije, s Klinike za ORL i MFK SKB Mostar, kao pozvani predavač ovoga simpozija, predstavio je aktualne spoznaje o mogućoj ulozi bakterija *Helicobacter pylori* u bolestima nosa i paranasalnih sinus-a.

Helicobacter pylori priznati je uzročnik mnogih bolesti u gastrointestinalnom sustavu, ali klinička značajnost njegove prisutnosti u ždrijelu, nosu i srednjemu uhu još nije poznata. U istraživanjima koja se provode od

2005. na Klinici za ORL i MFK SKB Mostar, utvrđena je prisutnost *Helicobacter pylori* u nepčanim krajnicima, adenoidu i nosnim polipima. Predavanje *Bacterium Helicobacter pylori in chro-*

nic rhinosinusitis: cause or bystander dalo je, na osnovi mostarskih rezultata i rezultata drugih autora, pregled trenutačnih saznanja o mogućoj ulozi ove bakterije u kroničnom rinosinuitisu.

Međunarodni uspjeh

► Asocijacija infektologa u Bosni i Hercegovini postala je punopravna članica Europskoga društva za kliničku mikrobiologiju i infektivne bolesti

Od 13. do 16. travnja 2019. u Amsterdamu u Nizozemskoj održao se 29. europski kongres kliničke mikrobiologije i infektivnih bolesti (ECCMID) na kojem se okupilo više od 13.000 sudionika iz 125 zemalja. Posljednjih

godina infektologija postaje veoma atraktivna grana medicine potaknuta brojnim novim izazovima kao što su antimikrobna rezistencije, bolničke infekcije, emergentne i reemergente bolesti, ali i stalnih epidemija koje

prate čovječanstvo stoljećima. Veliki izazov je stalno i dosljedno provođenje mjera prevencije infektivnih bolesti. Novosti u liječenju hepatitis C kronične infekcije doprinijele su otvaranju mogućnosti izlječenja postojećih bolesnika i eradicacije HCV-a u svijetu do 2030. kao jedno od najvećih infektoloških postignuća u svijetu, ECCMID kroz brojana predavanja, radionice, seminare i interaktivne simpozije nudi priliku razmjeniti iskustva s kolegama, prezentirati svoje poteškoće i uspjehe te učiti o novostima u prevenciji, dijagnostici i liječenju infektivnih bolesti.

Asocijacija infektologa u Bosni i Hercegovini (AI BiH) (www.aibih.org) je strukovna udruga svih infektologa u Bosni i Hercegovini te se brine za unaprjeđenje struke i suradnju infektologa. Nakon odluke Skupštine AI BiH održane 11. 3. 2017., vođenje AI BiH 3. 7. 2017. preuzeli su liječnici Klinike za infektivne bolesti SKB Mostar na čelu s predsjednikom AI BiH prim. doc. dr. sc. Jadrankom Nikolić.

Zahvaljujući zalaganju i međunarodnim kontaktima, tajnik AI BiH mr. sc. Siniša Skočibušić vodio je proces učlanjenja AI BiH u punopravno članstvo ESCMID-a (www.escmid.org), krovnog europskog infektološkog društva, što je doživjelo svoje puno ostvarenje tijekom kongresa u Amsterdamu. Predsjednica AI BiH i tajnik

AI BiH sudjelovali su na sjednicama Izvršnoga vijeća ESCMID-a i Skupštine ESCMID-a. Aktivnosti AI BiH predstavljene su prigodnim posterom koji je pripremila dr. Željana Sulaver, a koji je predstavljen predsjedniku ESCMID-a prof. Jesusu Rodríguezu Baño, koji se dugo zadržao u srdačnom razgovoru s doc. Nikolić i dr. Skočibušićem.

Pred AI BiH su i dalje obvezne sudjelovanja u domaćim i međunarodnim stručnim forumima, a sve s ciljem unaprjeđenja infektološke struke. U narednom razdoblju očekuje se pokretanje postupka učlanjenja u Međunarodno društvo za antimikrobnu kemoterapiju (www.isac.world).

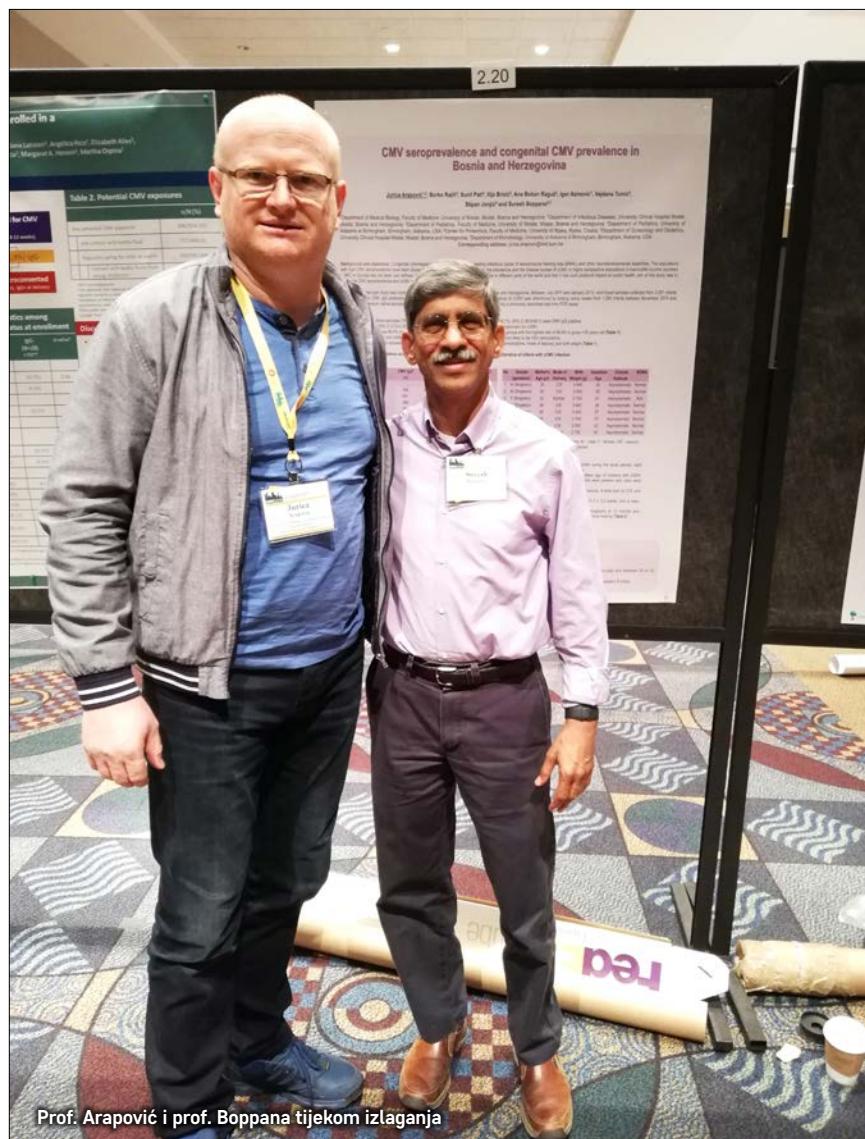
Objavljen prvi sustavni rad o kongenitalnim CMV infekcijama na području Bosne i Hercegovine

▶ Prof. dr. sc. Jurica Arapović pozvani predavač na 7. Međunarodnom kongresu o citomegalovirusnim infekcijama koji se održao u Alabami

Od 7. do 11. travnja 2019. godine u Birminghamu (Alabama, SAD) je održan međunarodni kongres o citomegalovirusnim (CMV) infekcijama (the 7th International Congenital CMV Conference and the 17th International CMV Workshop) s oko 250 eminentnih stručnjaka gdje su iznesena najnovija iskustva i znanstveni dosezi iz ove vrlo uske i specifične oblasti. Među aktivnim sudionicima je bio i naš liječnik-infektolog, prof. dr. Jurica Arapović, koji je predstavio rad pod naslovom *CMV Seroprevalence and Congenital CMV Prevalence in Bosnia and Herzegovina*. Ujedno je to prvi sustavni rad o kongenitalnim CMV infekcijama na području Bosne i Hercegovine. Rad prof. Arapovića je na ovom skupu bio prepoznatljiv te je bio dobitnik *Trainee Support Award*. Projekt kongenitalnih CMV infekcija u Mostaru je nastao temeljem međuinstitucionalne suradnje tijekom desetogodišnjeg razdoblja, a zahvaljujući prije svega na suradnji Klinike za dječje bolesti (mr. sc. Borko Rajić), Klinike za ginekologiju i porodništvo (prof. dr. Vajdana Tomić) te Klinike za infektivne bolesti u SKB Mostar i Medicinskim fakultetom u Mostaru (prof. dr. Jurica Arapović), Medicinskim Fakultetom u Rijeci (prof. dr. Stipan Jojić) te Sveučilištem u Alabami (prof. dr. Suresh Boppana). Osim suradnje i finansijske pomoći spomenutih znanstvenika u Rijeci i Alabami, ovaj projekt je bio sufinanciran i sredstvima Federalnog ministarstva znanosti i obrazovanja. Krajem 2019. godine rezultati ovog istraživanja su objavljeni

u prestižnom pedijatrijskom časopisu, *Pediatric Infectious Disease Journal*, čime znanstveno-nastavni kadar u SKB Mostar još jedanput pokazuje

visoke mogućnosti u multidisciplinarnom pristupu jačanju međuinstitucionalne suradnje s eminentnim znanstvenicima širom svijeta.

SKB Mostar dala podršku inicijativi *Hod ljubavi za nerođene*

Svi smo dužni štititi život

Članovi inicijative *Hod ljubavi za nerođene* okupili su se 9. svibnja 2019. ispred Sveučilišne kliničke bolnice Mostar te molitvom, pjesmom i svetom Misom u bolničkoj kapelici slavili život i ukazivali na borbu za svaki život.

Uime SKB Mostar dočekala ih je i pozdravila Olivera Perić, glavna sestra Klinike za ginekologiju i porodništvo koja im je iskazala punu podršku za njihov angažman.

Inicijativa *Hod ljubavi za nerođene* zapravo je sekcija Srednje medicinske škole Sestara milosrdnica Mostar, a aktivni su već 11 godina. "Povodom Majčinoga dana i Dana Srednje medicinske

škole Sestara milosrdnica Mostar želimo naše učenike odgojiti da brane i štite život i da su tu svi kao oni koji služe životu", rekla je profesorica Elizabeta Rezić, voditeljica Inicijative.

Članovi ove inicijative aktivni su u molitvi, u ispovijedi, preispitivanju i jačanju savjesti. Ne osuđuju i ne zamjeraju onima koji rade abortuse, vjerujući da to rade iz straha i pod nekim pritiskom. Pozivaju sve ljudе da se trude raditi na što boljoj kvaliteti života, prihvaćajući jedni druge, a ne na upiranju prsta u one koji to čine iz bilo kojih razloga. Profesorica Elizabeta istaknula je kako su iznimno sretni zbog odlične suradnje Srednje

medicinske škole Sestara milosrdnica, SKB Mostar i Crkve. Svaka od njih na svoj način podržava i štiti život i čine sve što im je povjerenovo.

Ne postoji točan podatak o broju abortusa u našem gradu, niti u našoj državi. To se često radi nelegalno i privatno, ali u ovoj sekciji se i ne bave statistikama. Njihov moto je ljubav prema bližnjemu, ljubav prema svakom životu, svakom djetetu, a najveće zadovoljstvo je što sve više ljudi želi s njima surađivati. U nekim slučajevima doprli su do savjesti djevojaka i žena koje su razmišljale o abortusu. Ta djeca su rođena i sad su sretna što je majka dala glas za njihov život, a majke su neizmjerno zahvalne na podršci inicijative. Bilo je i slučajeva gdje učenice medicinske škole nisu htjele prekinuti trudnoću, zapravo su prekinule školovanje i naknadno završile nastavu, čak su se uspjele uključiti u svoju struku.

"Na nama je da budemo pozitivni i ljudе potičemo na dobro, jer ovo je na kraju ipak Božja bitka", dodala je profesorica Elizabeta.

Dobrodošli na novu web stranicu SKB Mostar

Piše: Silva Planinić

Poštovani korisnici, kolege djelatnici te ostali posjetitelji Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, ovom prilikom predstavljamo vam novu web stranicu kao korak dalje u informatizaciji rada naše bolnice. Smatramo kako je web stranica jedan od načina poboljšanja dvosmjerne komunikacije, dostupnosti informacija i transparentnosti rada ustanove te posljedično uključivanje pacijenata, a i svih ostalih zainteresiranih o djelatnostima kojima se bavimo.

Stranice su koncipirane na način da budu u prvom redu usmjerenе na korisnike zdravstvene zaštite - pacijente kojima su u najvećoj mjeri i namijenjene. Na novoj stranici uneseni su svi sadržaji s prethodnih stranica koji su dodatno prošireni, ažurirani i osvježeni, a kompletan redizajn pogledajte na <https://www.skbm.ba/>.

Preko ove web stranice možete preuzeti i elektronska izdanja bolničkoga časopisa Glas zdravlja u visokoj rezoluciji, te video film Bolnica Inko-

gnito o Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar, uz osnovne informacije o bolnici, novosti i obavijesti. Osim s vašega računala sadržaju naše web stranice i korisničkom sučelju možete pristupiti i preko svoga tableta ili mobilnoga telefona, uskoro i u dvojezičnoj (hrvatskoj i engleskoj) verziji.

Za izradu i dizajn internetske stranice zasluzna je tvrtka MARIVA.NET, a održavanje stranice obavljaju djelat-

nici Medicinske knjižnice i Centra za informatiku u okviru svojih redovnih poslovnih zaduženja, kojima zahvaljujem na uloženom trudu i angažmanu te djelatnicama Ureda za odnose s javnošću i svima onima koji su doprinijeli realizaciji.

Sa svim konstruktivnim prijedlozima i sugestijama obratite nam se na e-adresu: knjiznica@skbm.ba, biti ćemo zahvalni.

Donacija tvrtke NoBil iz Nove Bile

Tvrтka NoBil d.o.o. iz Nove Bile u listopadu 2019. donirala je Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar nepromočive platne za madrace. Marketing menadžerica tvrtke NoBil, Ana Marija Šarić, izjavila je da tvrtka ove godine obilježava 30 godina od osnivanja i poslovanja te su se tom prigodom odlučili na 30 donacija zdravstvenim ustanovama u BiH.

Andrijana Mandarić, voditeljica Radne jedinice centralne praonice SKB Mostar, pri preuzimanju donacije, istaknula je kako će ovaj dar biti usmjeren prema Odjelima i Klinikama kojima bude najpotrebniji. "Svaka donacija je dobrodošla, a ova je značajna jer će pružiti bolje uvjete pacijentima u našoj bolnici", kazala je Mandarić.

Vrijedna donacija za najmanje

Odjel za intenzivno liječenje i neonatologiju dobio novi inkubator

U okviru projekta "Podržimo život beba rođenih prije 37. tijedna", predstavnici tvrtke Coca-Cola Adria 2. rujna 2019. uručili su vrijednu donaciju Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar. Riječ je o novom inkubatoru koji je uručen Odjelu za intenzivno liječenje i neonatologiju Klinike za dječje bolesti. Predstojnica Klinike za dječje bolesti SKB Mostar, mr. sc. Vesna Brkić zahvalila je na uručenoj donaciji te istaknula kako će novi inkubator zasigurno poboljšati boravak novorođenčadi u toj klinici. "Iz godine u godinu, praćenjem svjetskih trendova u neonatologiji i trajnim edukacijama naših lječnika s odjela neonatologije, granica preživljavanja ekstremno nezrele nedonoščadi se sve niže spušta. Svakodnevno se

trudimo pružiti našim malim pacijentima što bolju njegu, a donacija novoga inkubatora od strane Coca-Cole i brenda Olimpija u tome će nam uvelike pomoći", izjavila je na konferenciji za novinare predstojnica Brkić te dodala kako inkubator nije samo komad pla-

stike i elektronike, nego on znači priliku za život najmanjim pacijentima. Osim za SKB Mostar istovremeno je uručena donacija Odjelu za pedijatriju KB "Dr. Safet Mujić", a ukupna vrijednost donirane opreme za te dvije ustanove iznosi nešto više od 63 tisuće maraka.

"U ovoj godini, kada tvrtka Coca-Cola obilježava 50 godina od početka poslovanja i distribucije svojih proizvoda na tržištu Bosne i Hercegovine, s našom prirodnom izvorskom vodom Olimpija, pokrenuli smo projekt "Podržimo život beba rođenih prije 37. sedmice" s fokusom na najosjetljiviju kategoriju u BiH, a to su prijevremeno rođene bebe. Ponosni smo na činjenicu kako smo današnjom donacijom osigurali kvalitetnije uvjete za brigu i njegu prijevremeno rođenih beba i vjerujemo kako će stručni kadrovi bolnica lakše nadilaziti svoje svakodnevne izazove", izjavio je Moamer Hebibović, regionalni rukovoditelj prodaje Coca-Cola HBC B-H Sarajevo.

Na kraju svečane primopredaje donacije dr. Brkić izjavila je kako se nuda da će i druge tvrtke slijediti primjer tvrtke Coca-Cola te imati sluha za potrebite, prvenstveno misleći na najugroženije, a to su naša djeca.

Mr. sc. Pejanović-Škobić: Postajemo dijelom onoga čemu cijeli svijet teži - telemedicinski centar

Klinika za neurologiju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar dobila je tijekom studenoga 2019., u okviru NeurNet projekta, dva suvremena EEG uređaja s pripadajućom opremom za uspostavu video EEG monitoringa uz pomoć kojega će se značajno unaprijedit dijagnostika i tretman pacijenata s farmakorezistentnom epilepsijom i uznapredovnom fazom Parkinsonove bolesti.

Ovim je SKB Mostar postala umrežena u jedinstven sustav s bolnicama u Hrvatskoj i Crnoj Gori što je, po mišljenju mr. sc. Nataše Pejanović-Škobić, iznimno važna i velika vijest. "Moje osobno iskustvo iz Austrije i SAD-a jest da su ovakva umrežavanja nešto što je najbolje za teške pacijente oboljele od Parkinsonove bolesti i najtežih oblika epilepsije gdje osim kirurškoga tretmana ništa drugo ne pomaže. Donošenje odluke o njihovu liječenju i adekvatnoj terapiji mora biti multicentrično, moraju biti uključeni ljudi iz drugih referentnih centara", izjavila je dr. Pejanović-Škobić te dodala kako više

nećemo takve pacijente slati u Zagreb, nego će biti direktno uključeni u sustav gdje se sve može pratiti i odmah dobiti drugo mišljenje. "Postajemo dijelom onoga što cijeli svijet trenutačno stvara - telemedicinski centar", izjavila je dr. Pejanović-Škobić.

Tim povodom prof. dr. sc. Ante Kvesić, ravnatelj SKB Mostar, rekao je kako je ovo velik iskorak u poboljšanju liječenja teških bolesnika koji će uz primjenu novoga umreženog sustava biti na svjetskoj razini. Zahvalio je Federalnom ministarstvu zdravstva čiji je tim proveo cjelokupnu projektну proceduru kao i dr. Pejanović Škobić s Klinike za neurologiju SKB Mostar, inicijatorici projekta.

Prilikom svečane primopredaje opreme federalni ministar zdravstva, doc. dr. sc. Vjekoslav Mandić, u svom obraćanju između ostalog rekao je: "Unatoč teškom stanju u zdravstvu, ipak moramo ulagati u ovakve stvari. Bez obzira na teške uvjete rada, uvijek moramo voditi računa o pružanju što bolje i kvalitetnije

Mr. sc. Nataša Pejanović-Škobić: "Moje osobno iskustvo iz Austrije i SAD-a mi govori da su ovakva umrežavanja nešto što je najbolje za teške pacijente oboljele od Parkinsonove bolesti i najtežih oblika epilepsije gdje osim kirurškoga tretmana ništa drugo ne pomaže."

usluge našim pacijentima."

Jedan od uređaja dobio je i Klinički odsjek za neuropedijatriju što će, prema riječima neuropedijatrice mr. sc. Ane Boban Raguž, biti od velike pomoći za njezine male pacijente koji imaju farmakorezistentnu epilepsiju koja se može javiti još u ranoj fazi bolesti. "Ovo će za nas biti velik napredak, a slijedi nam umrežavanje s drugim centrima koji se bave problematikom epilepsije u dječjoj dobi", kazala je dr. Boban Raguž.

Oprema za mostarsku bolnicu nabavljena je u okviru projekta NeurNet "Mreža za zbrinjavanje bolesnika s farmakorezistentnom epilepsijom i uznapredovanom fazom Parkinsonove bolesti", a riječ je o prekograničnom projektu sufinanciranom od Europske komisije u okviru Interreg IPA CBC Croatia - Bosnia and Herzegovina - Montenegro. Ukupna vrijednost projekta je 250 tisuća KM koji, osim SKB Mostar, podrazumijeva nabavu opreme i za bolnicu u Novoj Bili i Univerzitetskom kliničkom centru Tuzla.

Zahvalni pacijent izradio maketu zgrade Klinike za onkologiju

Onkološki pacijent, Nedjeljko Šunjić iz Mostara, izradio je maketu zgrade Klinike za onkologiju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar koju je u petak, 3. svibnja 2019., predstavio i darovao, kao znak zahvalnosti, svim djelatnicima Klinike.

"Moje srce je reklo glavi kako je to još jedina stvar koju mogu napraviti jer mi moja bolest ne dopušta više raditi", rekao je Nedjeljko koji se više od 50 godina bavi makedtarstvom, a na izradu ove makete potrošio je 300 sati rada. "Ovo je jedan dar za 'bijele anđele', kako ja zovem osoblje ove Klinike, koji su mi produljili život, ne jedan dan, nego jedanaest godina", rekao je Nedjeljko zadivljenim djelatnicima Klinike.

Predstavljanju makete nazočila je i dr. sc. Inga Marijanović, predstojnica Klinike za onkologiju, koja je uime svih djelatnika Klinike zahvalila na ovom jedinstvenom daru i velikom trudu koji je uložen u njegovu izradu. "Mi volimo svoj posao, nastojimo biti na

usluzi pacijentima i zato je bilo lijepo čuti riječi gospodina Šunjića. Uza sve što prolazi kroz svoju bolest, u ovu

maketu je utkao ogroman trud, rad i ljubav koju je želio ostaviti i podijeliti zajedno s nama i stoga mu od srca hvala na svemu ovome", rekla je dr. Marijanović.

Maketa će biti stalno izložena u predvorju Klinike za onkologiju te svatko može doći kako bi vidio i divio se ovakvu radu, a i kao podsjetnik na optimistične riječi njezina autora koje je uputio svim pacijentima: "Uzmite tablete protiv bolova i nemojte misliti na smrt, nego na život."

Onkološki pacijent, Nedjeljko Šunjić:
"Moje srce je reklo glavi kako je to još jedina stvar koju mogu napraviti jer mi moja bolest ne dopušta više raditi."

Donacija Međunarodne agencije za atomsku energiju Centru za medicinsku fiziku i zaštitu od zračenja

Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) kroz brojne projekte, od edukacije osoblja do opreme, pomaže godinama zdravstvene centre u Bosni i Hercegovini koji posjeduju izvore zračenja. Tim povodom, u siječnju 2019., predstavnici IAEA održali su sastanak u Centru za medicinsku fiziku i zaštitu od zračenja Sveučilišne klničke bolnice Mostar koji su od IAEA dobili 135.000 eura donacije.

"Novac će biti utrošen za kupovinu 8 do 10 komada opreme čije je primarno korištenje u radioterapiji i radiodijagnostici. Oprema u radiodijagnostici koristit će nam za snižavanje doza na pacijente, uz istovremeno zadržavanje kvalitetne dijagnostičke informacije. Radioterapijski dio opreme omogućiti će nam implementaciju IMRT-a, napredne tehnologije vanjske radioterapije. Pomoći će nam u liječenju karcinoma glave i vrata te drugih oblika ove bolesti. IMRT je danas standard u Europi, tj. tehnika kojom želimo podići nivo zdravstvene zaštite", izjavio je voditelj Centra za medicinsku fiziku i zaštitu od zračenja mag. fizike Stipe Galić.

Glavna točka za projekte IAEA u BiH jest Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost (DARNS). Zoran Tešanović, zamjenik direktora DARNS-a i državni koordinator za suradnju s IAEA, naglasio je da IAEA kroz razne projekte surađuje sa zdravstvenim ustanovama u Bosni i Hercegovini pa tako i sa SKB Mostar. "Cilj nam je pomoći ovim ustanovama da se osposobe, kako bi svi zajedno podigli razinu zaštite zdravljista i unaprijedili liječenje pacijenata. Naša briga i zadatak jest

Centar za medicinsku fiziku SKB Mostar može se uistinu pohvaliti zavidnim poslovnim uspjesima koja su ostvarili tijekom 2019. godine:

- nositelj su novoga projekta Međunarodne agencije za atomsku energiju za 2020./2021. godinu vrijednog 282.190 €,
- organizirali su edukacije liječnicima, inženjerima i fizičarima u centrima širom Europe (London, Malmo, Atena, Granada, Cluj, Montpellier, Budimpešta),
- objavili su šest znanstvenih članaka s međunarodnom recenzijom.

također zaštititi od prekomjerne uporabe izvora ionizirajućega zračenja, kako pacijente tako i osoblje koje radi s tim izvorima, i u tom smjeru ulazežemo velike napore", istaknuo je Tešanović.

Krunoslav Šaravanja, državni inspektor DARNS-a, istaknuo je nužnost kontinuirane kontrole centara u BiH

koji imaju izvore ionizirajućega zračenja, a sve s ciljem jačanja suradnje i podizanja kvalitete usluge.

BiH je posljednjih godina od IAEA dobila značajna finansijska sredstva, a za implementaciju sličnih projekata u budućnosti nužno je izraditi novi strateški dokument za razdoblje 2020.-2024. godine.

Na humanitarnoj večeri prikupljena sredstva za vrijednu donaciju klinici "gdje se život rađa"

zaslanstvo Zajednice žena HDZ-a BiH "Kraljica Katarina Kosača" posjetilo je 26. studenoga 2019. Kliniku za ginekologiju i porodništvo te su tom prilikom uručile vrijednu donaciju od pet infuzijskih pumpi, a uskoro se očekuje i isporuka šest dekubitus madracaca, ukupne vrijednosti 17.480,00 KM.

Sredstva su prikupljena na, sada već tradicionalnoj donatorskoj večeri, koja se održala u svadbenom salonu Venera 22. listopada gdje se okupilo više od 700 članica ove vrijedne zajednice. Predsjednica Zajednice žena Gradskoga odbora HDZ BiH Mostar Zdenka Leženić istaknula je zadovoljstvo odazivom žena na ovogodišnju humanitarnu večer na kojoj je bio cilj prikupiti sredstva za pomoći klinici "gdje se život rađa". "Naravno, svaka donacija je vrijedna, ali kad je riječ o donacijama koje su upućene obitelji, one zauzimaju posebno mjesto. Danas smo donijeli pet infuzijskih pumpi, a za koji dan očekujemo isporuku i šest dekubitus madracaca. Nadam se da će naše roditelje, naše majke, naše žene na ovoj Klinici imati skrb kakvu i zaslужuju", naglasila je Leženić.

Predstojnica Klinike za ginekologiju i porodništvo, prof. dr. sc. Vajdana Tomić, zahvalila je svima koji su sudjelovali u ovoj akciji. "Ovo će za nas biti dragocjena donacija. Kupljene infuzijske pumpe olakšat će rad djelatnicima Klinike i poboljšati kvalitetu skrbi za pacijentice. Infuzijske pumpe su potrebne za pravilno intravensko davanje lijeka trudnicama i rođiljama u različitim, rizičnim i patološkim stanjima", pojasnila je predstojnica Tomić.

Piše: Nevena Pandža, mag. nutr.

Individualni prehrambeni izbori vežu se izravno za ono znanje o prehrani koje pojedinac posjeduje, odnosno što više znamo o hrani i njezinu utjecaju na zdravlje, veća je vjerojatnost i da ćemo se hraniti kvalitetnije. Prema Betancourt-Nuñez i sur. (2018.) još uvijek nema dovoljno istraživanja i detaljnih podataka o prehrabnenim navikama zdravstvenih radnika. Većina dosadašnjih studija samo procjenjuje unos određenih grupa hrane ili hranjivih sastojaka u ovoj populacijskoj skupini. Ipak, dobiveni podatci ukazuju kako su nepravilne prehrabene navike uočene kod većine studenata zdravstvenih djelatnosti i zdravstvenih radnika iz zemalja Južne Amerike, Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i Australije. Istraživanja navode kako zdravstveni radnici, unatoč svojoj profesiji, ne slijede prehrabene smjernice svojih zemalja. Većina ih konzumira manje od preporučenih dnevnih količina voća i povrća, integralnih žitarica, mliječnih proizvoda i proteina; manje od polovice popije osam ili više čaša vode dnevno; više od 30 % svakodnevno konzumira hranu s visokim udjelom masti i šećera; više od polovice (62,1 %) ima neuravnotežen način prehrane i većina njih (74,5 %) konzumira prehranu koja bi se mogla klasificirati kao "nezdrava", odnosno neuravnotežena.

Jedan od načina optimiziranja uloge zdravstvenih radnika u promicanju zdravlja opće populacije jest da sami slijede zdrav način života. Pokazano je da zdravstveni radnici, koji imaju zdrave prehrabene navike češće razgovaraju sa svojim pacijentima o tim navikama. Lemaire i sur. (2010.) ukazali su na nedekvatnu prehranu na radnom mjestu kod zdravstvenih radnika, te kako neuravnotežene prehrabene navike imaju značajan

negativan utjecaj na zdravlje i profesionalni rad.

Dnevna prehrana osobe optimizira se ovisno o individualnim energetskim i nutritivnim potrebama, uzimajući u obzir zdravstveno stanje, tjelesnu aktivnost, radno mjesto i vrijeme te osobne preferencije. Generalne nutri-

onističke smjernice preporučuju unos hrane kroz više obroka: 3 glavna obroka i 2 međuobroka, a čistu vodu treba unositi kroz cijeli dan. Savjetuje se da obroci budu raznoliki te da kroz dan bude zastupljeno svih 6 skupina namirnica, što nam osigurava i široku lepezu nutrijenata. Za zdravstvene radnike problem mogu predstavljati dežurstva i noćne smjene, preskakanje obroka radi turbulentnih smjena, ali prvi korak je planiranje.

PRAKTIČNI SAVJETI ZA POBOLJŠANJE PREHRAMBENIH NAVIKA NA POSLU

Dan započnite s čašom vode ili šalicom biljnog čaja (sa žličicom meda).

Ne preskačite zajutrat! Možete kombinirati žitarice poput zobenih pahuljica ili heljdine kaše s mlijekom i probiotičkim jogurtom, dodajte narendanu jabuku, lanene sjemenke, gorki

Kakvu prehranu imaju zdravstveni radnici?

kakao i cejlonski cimet. Osobe koje ne preferiraju žitne kaše, mogu na šnitu integralnog kruha namazati sirni namaz ili kikiriki maslac.

Kavu nije poželjno piti na prazan želudac radi utjecaja na želučanu sluznicu, a budući da je kava diuretik, uz kavu je uvijek potrebno piti vodu. Posvijestite sebi koliko kava dnevno pijete (i koliko je uz to dodanoga šećera). Umjesto kave ponekad možete uzeti čaj ili limunadu. Obrok za posao može se ponijeti od

kuće, naručiti ili kupiti u krugu radnoga mjeseta. U sva tri slučaja preporučljivo je imati na umu shemu zdravoga tanjura: kombinaciju povrća, izvora proteina, izvora integralnih žitarica, voća kao dessert ili zasebnu užinu i vodu kao piće uz obrok. Primjeri nutritivno izbalansiranoga obroka na radnom mjestu bili bi:

- ▶ Sendvič s purećom šunkom, sirnim namazom i zelenom salatom
- ▶ Salata s piletinom
- ▶ Pita tikvenica i probiotički jogurt

Što više znamo o hrani i njezinu utjecaju na zdravlje, veća je vjerojatnost i da ćemo se hraniti kvalitetnije.

- ▶ Tortilja s tunjevinom i povrćem
- ▶ Integralno pecivo s namazom od svježeg sira i sezamovih sjemenki i kuhanog jaje
- ▶ Omlet s gljivama, salata
- ▶ Salata s tunjevinom
- ▶ Zeljanica i probiotički jogurt
- ▶ Pileći file s grilanim povrćem
- ▶ File ribe s blitvom i kuhanim krumpirom
- ▶ Ako se naručuje dostava, preporučljivo je pitati za dnevnu ponudu kuhanih jela.

Umjesto slatkša preporučljivo je imati voćnu užinu na poslu! Uključiti sezonsko voće poput jedne jabuke, narance, kruške ili dvije mandarine, dva kivijsa...

Umjesto grickalica preporučljivo je unositi orašaste plodove (bademe, orahe, ljeđnjake) i sjemenke (buče, sunčokret...) dnevna doza je jedna zatvorena šaka, oko 30-ak grama. Obraćati pozornost na adekvatan unos vode u danu i na radnom mjestu! Može se uključiti obična voda, mineralna voda s magnezijem ili mineralna negazirana voda, nezaslađeni čajevi ili nezaslađena limunada.

Male promjene na dnevnoj razini dovođe do poboljšanja prehrambenih navika. Uzimajući u obzir navedene podatke istraživanja, važno je da se zdravstveni radnici uključe u promicanje zdravih navika, poput uravnotežene prehrane, tjelesne aktivnosti, dovoljne količine sna, ne samo radi smanjenja rizika od kroničnih nezaravnih bolesti, nego i kao bitan način za promicanje zdravih navika kod svojih pacijenata kroz svoj profesionalni rad.

Dr. sc. Vedran Markotić: “Trčanje podiže kvalitetu i fizičkoga i mentalnoga zdravlja”

Razgovarala: Adrijana Jurić Jegdić

Ovogodišnja rubrika "Moj hobi" odvela nas je u Klinički zavod za radiologiju, gdje dr. sc. Vedran Markotić učinkovito obavlja svakodnevne poslove radeći kao specijalist radiodijagnostike, s posebnim naglaskom za muskuloskeletnu dijagnostiku. No, osim medicine ovaj liječnik ima još jednu ljubav - trčanje. Voditelj je udruge "Sanus Motus", popularnoga naziva Škola trčanja što nam je i bio povod da razgovaramo s dr. Markotićem.

Kada i kako ste otkrili čari trčanja?

Najvažnija je volja i namjera, da se čovjek odluči time baviti. Dok sam bio u srednjoj školi, bavio sam se trčanjem, trčao sam i cross utrke. Nakon toga sam se bavio nogometom. Onda dok sam studirao bio sam pravi "couch potato", kako bi rekli Amerikanci, i ništa osim malog nogometa nisam prakticirao. Godinama nisam bio aktivan, a sad mi je trčanje neizostavan dio života.

Osnovali ste udrugu "Sanus Motus". Otkud uopće ideja za to?

Udruga "Sanus Motus" osnovana je u prosincu 2017. godine, a bavi se zasad isključivo rekreativnim trčanjem. Prilikom osnivanja Udruge jedini cilj i motiv bio je unaprijediti sve segmente rekreativnoga trčanja u Mostaru i Hercegovini, pa smo tako početkom 2018. krenuli s okupljanjem tima trenera, traženjem lokacija na kojoj bi se odvijali treninzi i slaganjem programa

treninga. Razgovarali smo s mnogim iskusnim, rekreativnim i profesionalnim trkačima, s trenerima atletike i kineziologizma. Program je napravljen nekako optimalno za rekreativca koji je prvo "couch potato", a za pola godine već je polumaronac. Prije dvije godine bavio sam se rekreativnim trčanjem. Išao sam na razne utrke u Hrvatskoj i BiH. U Mostaru se počela okupljati neformalno rekreativna trkačka zajednica koja nije imala nešto oko čega bi se mogla grupirati i ostvarivati neke svoje ciljeve. Tako sam shvatio da postoji potreba za jednom udrugom koja bi predstavljala rekreativnu trkačku zajednicu.

Koliko imate članova, koje su najčešće dobne skupine?

Trenutačno imamo 70 članova u školi trčanja, 15 članova u "Sanus Motus Kids" programu te 50-ak trkača u rekreativnoj trkačkoj ligi. U prvoj generaciji nas je bilo 25. No, ta brojka se sa svakim novim ciklusom povećava. Više je žena, jer su muškarci skloniji pojedinačnim treninzima. Što se tiče dobne skupine, to su uglavnom osobe od 30 do 45 godina starosti. U posljednje vrijeme imamo mnogo tinejdžera i studenata koji se priključuju Školi trčanja, prvenstveno s Koledža. Strancima je to više u načinu življenja, kulturi, većinom su tako živjeli prije dolaska u Mostar.

Kako izgledaju treninzi?

Mi imamo polugodišnje cikluse i tako se pripremamo za polumaronat. Svim kandidatima kažemo da nije bitno istražati polumaronat, jer naš cilj nije da ih odvedemo na jedan polumaronat i da tu bude kraj priče. Cilj je da se ljudi tri puta tjedno rekreiraju kroz trčanje. Treninzi su koncipirani tako da imamo jedan konstruktivni program

koji traje od 3 do 6 mjeseci, ovisno kad nam ciklus počinje i za koju utrku se spremamo. Treninzi obično traju sat vremena, a kako vrijeme odmiče, povećava se vrijeme do sat i pol u nekim 15-ak dana prije utrke. Treninzi za djecu traju sat vremena. U početku rade abecedu trčanja, odnosno atletsku abecedu, te rade na tehnički trčanja i podizanju opće fizičke spreme.

Poznato je da liječnici, zbog prirode svoga posla, rijetko nalaze vremena za bilo što drugo. Kako se vi snalazite? Imate li potporu radnih kolega?

To je sve stvar organizacije. Kada sam osnovao Udrugu, prvih godinu dana bilo je najviše posla. Tad sam morao izdvojiti više vremena i za treninge i za pisanje projekata, prijave na razne natječaje, rješavanje nekih situacija kao što su prostori, odnosno površine za treniranje. Kako je vrijeme odmicalo, tako su se ljudi javljali da preuzmu neki dio posla. Dvije kolegice su tako preuzele posao marketinga, te zajedno vode Facebook i Instagram profile i pripremaju objave za medije. Ja se uvijek nekako uspijem organizirati da to ne ometa niti moj poslovni, niti privatni život. Ako trebam biti dežuran na dan najavljene utrke, ponekad se zamijenim s kolegama koji mi rado izađu ususret. Kolege uvijek imaju razumijevanja za moj hobi. Među polaznicima škole trčanja ima i nekoliko kolegica liječnica.

Koliko je zapravo trčanje dobro za ljudski organizam?

Trčanje ima nekoliko prednosti u odnosu na druge sportove. Imamo veloma pozitivan feedback. Napredak je, ne samo na području fizičkoga zdravlja, nego i mentalnoga. U tom smjeru smo ove godine uradili jedno istraživanje s novim kandidatima. Imali smo 30 novih kandidata koji su počeli trčati s nama u travnju ove godine i sad će trčati polumaronat u Metkoviću. I njih ćemo ponovo testirati nakon polumaronata, kroz jedan upitnik koji nam je ustupio prof. dr. sc. Dragan Babić s Klinike za psihijatriju. Kroz upitnik želimo vidjeti koliko je trčanje kroz 5-6 mjeseci unaprijedilo kvalitetu njihova života, odnosno njihova mentalnoga zdravlja.

Je li trčanje zahtjevan sport?

Samo trčanje ne zahtjeva neku prethodnu spremu niti znanje, možete biti potpuno netalentirani za sport, da niste godinama ništa trenirali, ili da ste pretili ili niste u formi i kroz mjesec dana trčanja možete vidjeti veliki pomak u fizičkom i mentalnom stanju. Oni koji se zadrže tri mjeseca, nastave redovito trenirati i dalje. Kažu da je potrebno osam tjedana da se stvari navika, a kasnije to postaje jedna pozitivna ovisnost. Imamo otvorene cestovne utrke od 5 km, pa sve do maratona. Neki naši članovi sudjeluju u ultra maratonima, odnosno ultra trail utrkama. Tako smo prošle godine nagrađeni od Sportskog saveza Grada Mostara, točnije naša članica Jasmina Kavazović koja je ove godine sudjelovala na Svjetskom prvenstvu u ultra trailu te je dobila posebno priznanje od Sportskog saveza za doprinos sportu u 2018. godini.

Što biste rekli na današnji ubrzan tempo života i slabu fizičku aktivnost, posebno kod medicinskih djelatnika?

Uvijek pokušavam ljudi uputiti kako postoji i neki drugi i drugačiji put koji će ih oraspoložiti i podići njihovo mentalno i fizičko zdravlje. Koliko god njihov raspored bio natran, mislim da svatko ima vremena tri puta tjedno, pola sata otici na trčanje ili intenzivniju šetnju jer to puno doprinosi kardiovaskularnom i mentalnom zdravlju.

Za kraj jedno pitanje - da niste liječnik, koje bi bilo vaše zanimanje?

Da nisam liječnik, uvijek zamišljam da bih bio menadžer.

Najnovija saznanja: Vitamin D je više hormon nego vitamin

Izvori vitamina D u hrani uključuju: riblje ulje, plavu morsku ribu (srđela, losos, tuna), masne slatkovodne ribe, maslac, žutanjak jaja, sir, mlijeko i mliječne proizvode, a od biljnih izvora gljive i žitarice.

Piše: Nevena Ćorić, mag. nutr.

Vitamin D je esencijalni mikro-nutrijent iz skupine vitamina topivih u mastima. Identificiran i okarakteriziran kao vitamin davne 1921. godine, s brojnim novim saznanjima i otkrićima danas znamo da ga specifična steroidna struktura i obilježja čine više hormonom nego vitaminom. Točnije, to je prohormon, a dolazi u dva bioekivalentna oblika vi-

tamin D₂ (ergokalciferol) i vitamin D₃ (kolekalciferol). Vitamin D₂ unosimo kroz namirnice biljnog podrijetla (gljive i kvasac), dok vitamin D₃ dolazi primarno djelovanjem UVB zračenja na kožu, iz namirnica životinjskoga podrijetla (masna riba, maslac, žumanjak jaja) i obogaćenih namirnica (margarin, jogurti, žitarice). Za apsorpciju vitamina D iz hrane neophodne su masti, odnosno soli žučnih kiselina, a apsorbira se u tankom crijevu, preko

hilomikrona ulazi u limfu a potom u cirkulaciju.

Primarna uloga vitamina D jest održavanje homeostaze i konstantne koncentracije kalcija i fosfata u plazmi, povećava apsorpciju ovih minerala u crijevima, resorpciju kalcija iz kosti te smanjenje izlučivanja kalcija urinom, te omogućava djelovanje paratiroidnog hormona. Hormonalne funkcije vitamina D uključuju i regulaciju imunološkoga sustava, regulaciju razine inzulina i šećera u krvi.

Izvori vitamina D u hrani uključuju: riblje ulje, plavu morsknu ribu (srđela, losos, tuna), masne slatkodovne ribe, maslac, žutanjak jaja, sir, mljekko i mlijecne proizvode, a od biljnih izvora gljive i žitarice. Sunce je zasigurno najekonomičniji izvor vitamina D, gdje se izlaganjem u trajanju od 10 do 15 minuta, automatski regulira količina nastaloga vitamina D.

Obogaćivanje hrane vitaminom D u nekim zapadnim zemljama ima dugogodišnju tradiciju, kao primjerice obogaćivanje mlijeka i mlijecnih proizvoda u Sjedinjenim Američkim Državama, žitarica, sokova, dječjih kašica.

Korištenje zaštitnoga faktora u kremama za sunčanje značajno umanjuje sintezu vitamina D.

Prehrambena industrija naše i okolnih zemalja nemaju tu praksu, pa najčešći oblik obogaćene namirnice koju susrećemo jesu mlijeko, margarin te tu i tamo dječje kašice. Iako je otporan na termičku obradu (kuhanje mlijeka, spremanje ribe), te se ne gubi ni kuhanjem namirnica u vodi, adekvatan unos vitamina D ne može se osigurati samo kroz hranu.

Manjak vitamina D postaje pravi javnozdravstveni problem

Unatoč sposobnosti tijela da proizvodi vitamin D pod utjecajem UVB zračenja i njegovom egzogenom unosu kroz određene namirnice, procjene govore da 50 % djece i odrastih širom svijeta ima deficit vitamina D, a najveći deficit bilježe se upravo tijekom zimskih mjeseci. Može se reći da "pandemija" hipovitaminoze D počinje

poprimati razmjere javnozdravstvenoga problema. Razlog je prvenstveno promjena životnih navika posljednjih desetljeća, gdje se sve manje vremena provodi na zraku i sunčevoj svjetlosti, a prehrambene navike i nekonzumiranje namirnica bogatih ovim vitaminom također ne idu u pri-log. Istraživanja navode kako osobe s metaboličkim sindromom, abdominalnom pretilosti, hiperlipidemijom, imaju veći rizik od deficita vitamina D. Također, organizam osobe starije od 60 godina sposoban je stvoriti samo polovicu vitamina D u odnosu na osobu mlađu od 20 godina za isto vrijeme izloženosti sunčevoj svjetlosti. Postoje brojna istraživanja utjecaja vitamina D na autoimune bolesti kao što su dijabetes mellitus tip 1, multipla skleroza, reumatoidni artritis te autoimune bolesti štitne žlijezde. U Cochrane preglednim istraživanjima također se navodi kako suplementacija vitaminom D trudnica doprinosi manjem riziku od preeklampsije i gestacijskog dijabetesa. Novorođenčad se također već u prvom mjesecu počinje suplementirati vitaminom D, jer majčino mlijeko i kolostrum ne sadrže dovoljne količine vitamina D koje bi zadovoljile bebine potrebe. Stoga je u određenim stanjima suplementacija vitaminom D nužna. Rizične skupine uključuju osobe s nedovoljnim izlaganjem suncu (osobito dojenčad), osobe koje žive u gradovima s većom koncentracijom smoga, osobe tamnije puti, koje nose zaštitnu odjeću. Važno je napomenuti kako korištenje zaštitnoga faktora u kremama za sunčanje također umanjuje sintezu vitamina D. Zatim osobe koje uzimaju lijekove koji ometaju apsorpciju vitamina D (npr. antiepileptici), bolesnici s malapsorpcijom, pacijenti hospitalizirani duži period, osobe u institucijama i starije životne dobi.

Status vitamina D određuje se mjerjenjem koncentracije 25-hidroksi

U praksi bi se trebala uvesti obvezna kontrola statusa vitamina D kod rizičnih skupina te kod pacijenata koji boluju ili su u riziku od osteoporoze, osteomalacije, autoimunih bolesti, bolesti štitne žlijezde, DMT1, pacijenata s kroničnom bubrežnom bolesti te kod onkoloških pacijenata.

vitamina D (25-OH D) u krvi, a adekvatnom koncentracijom vitamina D (25-OH D) smatra se koncentracija od 75 do 100 nmol/l u krvi. Hipervitaminzo D je mnogo rjeđa nego hipovitaminzo, a javlja se prvenstveno kod hiperkalcijemije, a simptomi su pothranjenost, mučnina, povraćanje, metalni okus u ustima, a često ih slijedi poliurija, polidipsija, slabost, nervozna i glavobolja. U prevelikim dozama smatra se najtoksičnijim vitaminom. Stoga se ne savjetuje uzimanje "na pamet" i na svoju ruku, nego samo po препоруци liječnika nakon određivanja statusa. Prevladava mišljenje kako se hipervitaminzo i toksičnost javlja samo u slučaju uzimanja mega doza vitamina D kroz suplemente, a to su količine i do 50000 IJ vitamina D. Europske препоруке savjetuju unos od 400 IJ vitamina D za djecu do godinu dana te 200 IJ za ostalu populaciju nakon prve godine života. Međutim, sukladno američkim препорукама (Institute of Medicine) EFSA razmatra povećanje europskih препорука za unos vitamina D. Za ostale osobe kod kojih je dijagnosticiran deficit vitamina D препоручују се znatno veće doze koje se kreću od 1500 do 2000 IJ vitamina D, što će u konačnici odrediti liječnik sukladno dijagnozi.

Izborna skupština Športskoga društva "Medicinar"

U travnju 2019. održana je Izborna skupština Športskoga društva "Medicinar" tijekom koje je između ostalog odlučeno da prim. dr. Zoran Pehar nastavi voditi Društvo i sljedeće četiri godine.

Treninzi športskog društva "Medicinar":

Odbojka - ponedjeljkom 21.30 - 23.00 sati u OŠ Antuna Branka Šimića

Rukomet - nedjeljom po dogovoru u Športskoj dvorani na Bijelom Brijegu

Stolni tenis - ponedjeljkom po dogovoru u prostorijama STK Mostar

Tradicionalne Športske igre zdravstvenih djelatnika kliničkih centara i bolnica iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore održane su u Neumu od 19. do 23. lipnja 2019. Nastupilo je 25 ekipa s ukupno 800 članova/medicinara. Sveučilišnu kliničku bolnicu Mostar, kao i uvjek, vrlo uspješno je predstavljalo

XIV. Športske igre zdravstvenih djelatnika

Prim. dr. sc. Zoran Pehar

Športsko društvo "Medicinar" s 40 predstavnika. U ukupnom plasmanu ostvarili su peto mjesto. U rukometu, kao i prethodnih godina, medicinarke SKB Mostar okitile su se zlatom.

Naglasimo kako je Športsko društvo Medicinar ove godine bilo iznimno aktivno. Nastupili su na turniru organiziranom u povodu Dana KB "Dr Safet Mujić", potom na Športskim igrama Boke Kotorske i Crnogorskog primorja te turniru Dani srca koji je održan u Mostaru.

Održana jubilarna deseta izložba radova pacijenata s Klinike za psihijatriju

Izložba radova pacijenata Klinike za psihijatriju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar održana je 19. prosinca 2019. u predvorju glavnoga medicinskog objekta na Bijelome Brijegu. Na toj humanitarno-prodajnoj izložbi, koja se održava već desetu godinu zaredom, izloženi su bili nakit, slike, božićni ukrasi, te keramički, pleteni i eksponati od drugih vrsta materijala koje su pacijenti izradili u sklopu radno-okupacijske terapije Klinike za psihijatriju.

"Zanimljivost koju uočim kod pacijenata koji dođu na kreativne radionice i kažu: 'Ja to ne znam', jest da na kraju upravo takvi budu najproduktivniji. Mnogi od njih uoče da ima-

ju neke darovitosti i sklonosti prema likovnim i kreativnim radionicama. Ovo je samo jedan mali dio koji mi možemo prikazati jednom godišnje i razbiti predrasude o ljudima koji dolaze kod nas i koji su naši pacijenti", rekla je Ivona Bevanda, radni terapeut na Klinici za psihijatriju SKB Mostar, te naglasila kako se najviše može vidjeti uspjeh terapije u izboru oblika i boja koje pacijenti koriste na početku i na kraju terapije. "Na početku su to tamnije boje, a kasnije već dosta veselije", zaključila je Bevanda.

Izložba je bila prodajnoga karaktera sa simboličnim cijenama, a novac će biti utrošen za nabavu novoga materijala za kreativne radionice.

Godišnji presjek rada Sindikata doktora medicine i stomatologije

Liječnici zadovoljni dočekali kraj godine

Piše: dr. Marina Berberović

Sindikat doktora medicine i stomatologije je kroz 2019. godinu nastavio aktivno raditi na borbi za prava svojih članova. Budući da je Sindikat na razini FBiH zbog tužbe sindikata ostalih uposlenih u zdravstvu izgubio reprezentativnost, mi smo kao član Saveza strukovnih sindikata doktora medicine i stomatologije u FBiH bili uključeni u akcije potrebne za izmjene Zakona o radu u dijelu koji se odnosi na reprezentativnost Sindikata. Imali smo prosvjede u Sarajevu 11. svibnja 2019. na razini Federacije, gdje se okupilo više od 2000 doktora. Poslali smo jasnú poruku da se pitanje zastupanja liječnika mora riješiti. To je dovelo do toga da Vlada BiH stavi u proceduru Zakon o reprezentativnosti sindikata koji će nadamo se uskoro biti usvojen.

Na županijskoj razini nastavili smo borbu za prava zagarantirana potpi-

sanim Kolektivnim ugovorom u 2018. godini. Naime, 1. srpnja 2019. trebala je biti druga etapa primjene Kolektivnoga ugovora, odnosno povećanje koeficijenta za 0.3. Sada, na kraju godine možemo biti zadovoljni da se Kolektiv-

ni ugovor poštuje u svim ustanovama u našoj županiji.

Na razini ustanove SKB Mostar došlo je do izmjene vodstva, pa je mjesto predsjednika od dr. Silvije Benedetti preuzeo dr. Vedran Markotić.

Od ostalih aktivnosti možemo istaknuti podjelu paketića za djecu članova Sindikata koju smo organizirali 15. prosinca 2019. uz prigodnu predstavu.

Cilj nam je potpisati kolektivni ugovor **koji odgovara svim uposlenicima u zdravstvu**

Piše: Ankica Puce, dipl. oec.

Kolektivni Ugovor o pravima i obvezama poslodavaca i radnika u zdravstvu na području HNŽ/K koji je potpisana u srpnju 2018., a koji je vrijedio do kraja srpnja 2019., bio je predmet brojnih sastanaka i aktivnosti koje smo poduzeli tijekom 2019. godine.

Smatrali smo potrebnim uputiti Vladi HNŽ-a prijedlog novoga kolektivnog ugovora, na kojem smo intenzivno radili i u koji smo uključili sve primjedbe i prijedloge koje smo dobili pismeno od članova Skupštine sindikata, predstavnika pojedinih klinika, odjela i službi SKB Mostar. Konačnu verziju novoga prijedloga uputili smo Vladi HNŽ-a 5. srpnja 2019. Nažalost, naš prijedlog nije razmatran puna dva mjeseca, nakon čega su od Sindikata usmeno zatražili financijsku konstrukciju. Nakon više usmenih kon-

taktiranja, Sindikat je 30. rujna 2019. uputio Vladi pismenu požurnicu za pristupanje rješavanju novoga kolektivnog ugovora. Vlada nam je 3. listopada 2019. dala negativan odgovor s obrazloženjem kako su iscrpljene sve financijske mogućnosti za povećanje izdvajanja za zdravstvo, te se između više ponuđenih prijedloga opredijelila da se primjena kolektivnoga ugovora produži na razdoblje do jedne godine. Nakon toga, održali smo sastanak

taktiranja, Sindikat je 30. rujna 2019. uputio Vladi pismenu požurnicu za pristupanje rješavanju novoga kolektivnog ugovora. Vlada nam je 3. listopada 2019. dala negativan odgovor s obrazloženjem kako su iscrpljene sve financijske mogućnosti za povećanje izdvajanja za zdravstvo, te se između više ponuđenih prijedloga opredijelila da se primjena kolektivnoga ugovora produži na razdoblje do jedne godine. Nakon toga, održali smo sastanak

predsjedništva u proširenom sastavu gdje smo zaključili da je odluka Vlade neprihvatljiva. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi nas je 14. listopada 2019. izvjestilo kako će ponovno staviti na razmatranje naš prijedlog kolektivnoga ugovora, te će nas povratno izvijestiti o donesenim zaključcima. Na skupštini NSZ SKB Mostar, 18. listopada 2019., nakon iscrpnih i žučnih rasprava, donesena je jednoglasna odluka Skupštine da, ukoliko Vlada doneše negativan odgovor na naš prijedlog novoga kolektivnoga ugovora, sukladno zakonskoj proceduri stupamo u generalni štrajk.

S obzirom da nismo dobili nikakav odgovor, bili smo primorani zakazati štrajk upozorenja i time potvrditi ozbiljnost situacije, jer je očito da Vlada najveći dio djelatnika ne doživljava kao bitne djelatnike zdravstva, što izaziva još veću ogorčenost članstva.

Štrajk upozorenja, održan 13. studenog 2019., bio je medijski popraćen i pokazao je nezadovoljstvo članova NSZ SKB Mostar. Nakon štrajka upozorenja Vlada se oglasila Zaključkom od 19. studenog 2019. te izrazila spremnost za određeno povećanje plaće radnicima u zdravstvu, sukladno finansijskim mogućnostima koje će biti utvrđene Proračunom HNŽ/K za 2020. godinu. Predsjednik Predsjedništva NSZ SKB Mostar Josip Matović je nakon toga u više navrata

razgovarao s ministrom zdravstva, rada i socijalne skrbi, dr. sc. Goranom Opsenicom koji je dao prijedlog da na Vladi pokuša "progurati" stari kolektivni ugovor s uvećanjem koeficijenta za 0,20. Međutim, na sjednici Skupštine Sindikata, 9. prosinca 2019., taj prijedlog nije prihvaćen (s 31 glasom "protiv" i 10 glasova "za"). Zapisnik sa Skupštine održane 9. prosinca 2019., Odluku Skupštine, kao i obavijest dostavili smo Vladi HNŽ/K i očekujemo njihov odgovor.

Napominjemo da smo u svojim nastojanjima imali punu potporu Nezavisnoga strukovnog sindikata radnika u zdravstvu HNŽ/K, koji je u međuvremenu izgubio svoju reprezentativnost, i dao pismenu potporu za naš rad. Za početak nove godine dogovoreno je da se održi sastanak sa Strukovnim sindikatom, kako bi zajedničkim snagama pokušali doći do željenog cilja, a to je potpisivanje Kolektivnoga ugovora koji odgovara svim uposlenicima u zdravstvu HNŽ/K.

Pomaganje članova sindikata

Tijekom 2019. godine sindikat je nastavio sa svojim uobičajenim radnjama pomaganja svoga članstva.

Podatci od 31. prosinca 2019. govore kako je djelatnicima Sveučilišne Kliničke bolnice Mostar, koji su članovi Nezavisnoga sindikata zaposlenika

Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, podijeljeno 34.800,00 KM na ime pomoći, od toga: smrtnih slučajeva (66, od čega je 2 smrtna slučaja članovi sindikata i 64 članovi obitelji članova NSZ SKB), socijalno ugroženih članova (25) kao i teže oboljelih članova Sindikata (70), u što su uračunati (17) teže oboljela djeca članova sindikata, (10) teže oboljeli supružnici, profesionalna oboljenja (4) i povrede na radu (9), a sukladno Pravilniku o dodjeli finansijske pomoći za 174 osobe.

Uz prigodan program i ove godine je u Hrvatskome domu hercega Stjepana Kosače upriličena podjela paketića za 470 djece članova NSZ SKB Mostar.

Znanstveno napredovanje u SKB Mostar tijekom 2019. godine

Dr. sc. Marina Ćurlin, univ. mag. pharm. /14. 2. 2019.

Klinički zavod za patologiju i sudsku medicinu

Tema: "Slobodni laki lanci imunoglobulina u likvoru i serumu bolesnika s klinički izoliranim sindromom"

Prim. dr. sc. Mario Kordić, dr. med. /31. 5. 2019.

Klinika za urologiju

Tema: "Značenje reinkeovih kristala u perivaskularnim i peritubularnim leydigovim stanicama muškaraca s neopstruktivnom azoospermijom"

Dr. sc. Vedran Dragišić, dr. med. /26. 9. 2019.

Klinika za kirurgiju

Tema: "Koncentracije IgG glikana u plazmi u dijagnostici kolorektalnog karcinoma"

Dr. sc. Antonela Krasić Arapović, dr. med. /10. 12. 2019.

Klinički zavod za radiologiju

Tema: "Izraženost kaspaze-3 i matriksnih metaloproteina za MMP-2 i MMP-9 u luminal A i trostruko negativnim invazivnim karcinomima dojke nespecificiranog tipa"

Dr. sc. Ivan Merdžo, dr. med. /16. 12. 2019.

Klinika za očne bolesti

Tema: "Mitochondrial function dynamics in the cerebral vasculature during development of type 2 diabetes mellitus"

Dr. sc. Fila Raguž, dr. med. /16. 12. 2019.

Klinika za unutarnje bolesti s centrom za dijalizu

Tema: "Značenje primarne cilije podocita tijekom normalnog glomerularnog razvoja i u nefrotском sindromу finskог tipa"

Umirovljenici iz SKB Mostar - 2019. godina

(podatci dobiveni iz Kadrovske službe SKB Mostar na dan 31. prosinca 2019.)

Klinika za dječje bolesti

Prim. dr. Marija Grle, specijalist pedijatar, voditelj kliničkoga odsjeka za pulmologiju i alergologiju
 Nevenka Vučina, medicinska sestra
 Ankica Jelić, medicinska sestra
 Ana Vukoje, medicinska sestra

Klinika za unutarnje bolesti s centrom za dijalizu

Marija Slišković, medicinska sestra

Klinika za ginekologiju i porodništvo

Prim. dr. Nevenka Planinić, specijalist ginekologije i opstetricije, voditelj jedinice radaonice s opstretičkom salom
 Prim. dr. Goran Adžić, specijalist ginekologije i opstetricije

Klinika za kirurgiju

Zdravka Džidić, medicinska sestra, glavna sestra kliničkoga odjela za endoskopsku kirurgiju

Klinika za infektivne bolesti

Matija Marić, medicinska sestra

Klinički zavod za radiologiju

Andja Lesko, inženjer medicinske radiologije

Klinika za očne bolesti

Zdravka Lasić, medicinska sestra

Odjel za plućne bolesti i TBC

Zdravka Grgić, medicinska sestra, glavna sestra odsjeka za specifična plućna oboljenja

Klinika za kožne i spolne bolesti

Prim. dr. Suzana Jelčić Arapović, specijalist dermatologije i venerologije, voditelj kliničkoga odjela
 Ljerka Škrbina, dipl. med. sestra, glavna sestra Klinike
 Blagica Raspudić, medicinska sestra
 Smilja Musa, medicinska sestra

Zavod za laboratorijsku dijagnostiku

Ljiljana Živadinović, laboratorijski tehničar

Služba za tehničke djelatnosti

Iva Knezović, administrativni djelatnik
 Pavo Krezić, VKV vozač
 Milan Kožul, VKV vozač
 Željko Gilja, VKV vozač
 Katica Komadina, peračica rublja
 Jadranka Stanić, peračica rublja
 Marica Milinković, krojačica
 Mira Banožić, spremaćica
 Slobodanka Zovko, spremaćica
 Marija Rosić, spremaćica
 Nevenka Bošnjak, spremaćica
 Vidak Zovko, VKV bravar

Služba zaštite

Mate Brkić, zaštitar

Služba za prehranu bolesnika

Angela Guzej, servirka
 Mirjana Šapina, servirka

Doživljaji u bolnici s bolesnicima

Piše: don Radoslav Zovko,
bolnički svećenik

Osobe kad obole obično pođu u svoju ambulantu misleći da će se nakon pregleda vratiti kući, ali mnogi završe nenadano u bolnici jer su nalazi pokazali da su za bolnicu, a ne za povratak kući, kako pacijent želi. Pacijenti kada se nađu u bolnici, osobito kad prvi put dolaze u bolnicu, imaju različite reakcije na situaciju u kojoj su se našli.

Jedni s mirom prihvaćaju tu svoju situaciju da su oboljeli, nadajući se pomoći od medicinskog osoblja, drugi se ljute na liječnika koji ih je uputio u bolnicu, na liječnike koji ih pregledavaju, na sestre koje ih bockaju iglama za uzimanje krvi ili im daju injekcije. Ljute se i na servirke što im nisu donijele hrana koju oni žele, a ne onu koju su medicinari odredili. Te reakcije pacijenti očituju na različite načine: ljeptom zahvalom, pohvalom za učinjeni pregled ili neku drugu medicinsku pomoć, ali i psovkom i ružnim riječima na medicinsko osoblje.

Trebamo biti svjesni da razne bolesti utječu na ponašanje bolesnika: visok ili nizak tlak, visok ili nizak šećer, razni ugrušci u krvotoku od glave do pete, psihički poremećaji, stupanj izlječive i neizlječive bolesti, materijalna situacija bolesnika i njegova obiteljska situacija. Mnogo je čimbenika koji utječu na reakcije bolesnika, zbog toga su i ponašanja različita te stoga i mi, koji im pristupamo, nemamo sliku bolesnikovih nalaza pa ponekad možda doživimo neugodnu reakciju bolesnika bez obzira kako im pristupimo.

Naravno da od ovakvih reakcija nisu izuzeti ni svećenici koji obilaze i posjećuju bolesnike.

Više puta, kad uđem u bolesničku sobu, doživim uzvik bolesnika, osobi-

to starijih bolesnica: "Sami te je Bog poslao da me ispovjediš i pripremiš za operaciju jer sam se nenadano razboljela i dovezli su me u bolnicu. Baš sam mislila dok su me vozili ovamo gdje sad naći svećenika i zvati ga da dođe."

Ali ima i suprotnih reakcija: "Još si mi i ti trebao doći, Bog mi je kriv što je dopustio da se razbolim, neka me ozdravi, ako ne će, ništa mi Božje ne treba."

Većina mojih posjeta bolesnicima prolazi uobičajenim pozdravom te u razgovoru, molitvi i podijeli sakramenata onima koji to traže. Često će pravoslavni i muslimani reći: "Nemojte izostaviti molitvu zbog nas, ta isti je Bog svih nas, a nismo mi krivi što su se nekada naši stari podijelili pa smo danas različiti."

Primjeri koji potiču i opominju

Evo nekoliko zanimljivih slučajeva doživljenih u bolnici na Bijelom Briješu u Mostaru:

1. Zove me supruga jednoga bolesnika na telefon i govori mi o svome mužu koji leži u bolnici u toj i toj sobi:

"Dobar je bio kršćanin i jedno vrijeme čak prakaratur, ali se naglo razbolio i trebalo bi mu podijeliti svete sakramente ispovijed, pričest i bolesničko pomazanje."

Dolazim u sobu kod toga bolesnika i on me odbija, ne će da primi ništa od onoga što je žena željela. Mislio sam da mu je nešto pozlilo, da će primiti sakramente drugi put kada dođem. Dolazim drugi dan i zatičem mu i ženu kod kreveta i unatoč našem nagova-

ranju, on odbija sakramente. Dolazim onda treći put i računam odbit će me pa ču ga samo s vrata pozdraviti. Otvaram vrata i pozdravljam sve prisutne bolesnike, a on maše rukom da dođem k njemu. Kad sam prišao bliže, pitam ga:

“Što želite?”, a on kao iznenađen odgovara:

“Sve po redu, isповijed, pričest i bolesničko pomazanje.” Kad samo sve to obredili, pitam ga:

“A zašto si to dosada dva puta odbio?”

“A zar sam odbio?”, odgovorio je.

Odgovor na ovaj slučaj može biti u gornjem pasusu o različitim reakcijama bolesnika ili je to rezultat nečijih molitava, svetih Misa i žrtava za njega prikazanih.

2. Na mobitel zove me supruga jednoga bolesnika i tumači mi gdje joj je bolesnik smješten u bolnici i bilo bi dobro da primi svete sakramente ali da ne govorim da je ona zvala da se ne bi prepao smrti. Navraćam kod toga bolesnika, ništa ne govoreći o ženinu pozivu, predlažem mu da bi dobro bilo da primi svete sakramente. On odmah prihvata i na kraju mu pišem potvrdu što je sve primio i pokušavam je staviti u njegovu ladicu pokraj kreveta. A on mi govorи:

“Ne stavlajte je u ladicu da je žena ne vidi jer će se uplašiti da ču umrijeti nego mi je dajte pa ču je staviti u džep.”

3. Ulazim u jednu bolesničku sobu u kojoj su četvorica bolesnika, uz uobičajene pozdrave i malo razgovora jednome koji mi je prilično slabo izgledao govorim:

“Da sam ja na tvome mjestu ja bih se odlučio da primim sakramente za bolesnike.”

“Pa ne ču ja umrijeti”, odgovara mi on.

“Mogu li ja umrijeti pa ne ćeš imati koga zovnut”, odgovorih.

“Ne bih sada nego kad sljedeći put dođete.”

Dolazim kroz tri dana u istu sobu, svi bolesnici na istim krevetima samo nema onoga što sam mu nudio sakramente. Pitam ih:

“Gdje je onaj s prvog kreveta.” Svi

kao po dogovoru pokazaše palcem ruke gore tj. otišao je na nebo - umro.

“Eto vidite kako se brzo umire”, odgovorih.

“Nismo znali da je onako lako otići s ovoga svijeta, pričao je s nama do kasno, kad odjedanput ušuti, pogledasmo ga kad on umro. Nego de ti nas opremi kao što si i njemu govorio jer ne znamo tko je od nas sljedeći.”

4. Prolazim hodnikom bolnice i susrećem jednu bolesnicu srednjih godina. Ona se okreće k meni pa, kao da iz katekizma čita, govorи:

“Velečasni, ja sam za isповijed, svetu pričest i bolesničko pomazanje!”

“Zdraviji ste od mene, a hoćete da vas ja isповijedam u bolnici”, odgovorih joj.

Nakon obilaska nekoliko soba ulazim u njezinu sobu, a ona mi se opet obraća:

“Nisam se ja ono na hodniku šalila, ozbiljno sam govorila. A sad ču vam reći zašto sam to tražila. Prije pola godine razboli mi se naglo muž, ni danas ne znam od koje bolesti. Uvečer smo ga dovezli ovdje u bolnicu, svi smo požurili tražiti liječnike, kad ujutro on mrtav. Nikom nije palo na um da potraži svećenika i da mu dade ono što on može, da mu osigura dolazak u nebo. Kad mi god on padne na um, prva misao koja se javi jest: ode mi bez svetih sakramenata! A mogla sam pozvati svećenika da mu ih dade. Od tada sam odlučila, bilo ja, bilo netko moj, kad dođe u bolnicu, prvo neka primi svete sakramente pa drugo što stigne jer nikad se na zna kad nam je poći s ovoga svijeta. Osiguraj ono što možeš pa drugo koliko stigneš i možeš. Zato kako sam vam rekla prvo ču se isповјediti, pričestiti i primiti bolesničko pomazanje. Pa sam mirna i ja i moji kod kuće a i vi da vas ne zovem u nevrijeme.”

Kad bi svi bolesnici koji su katolici postupali kao ova žena, kada dođu u bolnicu, nitko ne bi neopremljen otišao s ovoga svijeta.

Iz naše povijesti

Brojni su pojedinci ostavili neizbrisiv trag na razvojnom putu Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. Ova rubrika želi da ih mlađe generacije upoznaju, a oni stariji ne zaborave. U ovom broju se prisjećamo lika i djela dr. sc. Miljenka Žurovca, dugogodišnjega šefa Odjela za dječje bolesti.

Dr. Miljenko Žurovac (1923.-1994.)

Roden je u Čapljini 1923. godine. Gimnaziju je završio u Mostaru, a potom i Medicinski fakultet u Zagrebu. Po završetku fakulteta, od 1952., po službenom rasporedu otisao je stazirati u Osijek, gdje je kasnije i radio. U mostarskoj bolnici počeo je raditi 1955., kao liječnik na specijalizaciji iz pedijatrije koju je obavljao u Sarajevu.

Osamostaljenje Odjela za dječje bolesti dogodilo se 1953. godine izdvajanjem iz Internoga odjela. Nakon što se vratio sa specijalizacije dr. Žurovac je 1958. postavljen za v.d. voditelja Dječjeg odjela, a za voditelja 1961. godine. Njegovim dolaskom dolazi do značajnog napretka pedijatrije.

Dr. Žurovac se služio osim "našeg" jezika, kako stoji u dosjeu arhiva SKB Mostar, dodatno s još pet jezika: francuskim, njemačkim, engleskim, talijanskim i češkim. Bio je vrlo inteligentan, svestrano obrazovan te je uveo najnovije metode dijagnostike i liječenja djece. Uspostavlja stručne kontakte s klinikama u Sarajevu, Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Mainzu i drugim centrima. Zahvaljujući velikoj upornosti i vizionarstvu dr. Žurovca i suradnika, napravljena je sadašnja zgrada u koju se dječji odjel preselio 14. veljače 1968.

Vodio je posebnu brigu o stručnoj razini odjela, odnosno djelatnika šaljući liječnike i sestre na dulje ili kraće usavršavanje. Postavio je djelatnicima obvezu aktivnog sudjelovanja na raznim kongresima, simpozijima, seminarima i sastancima. Na svakom stručno-znanstvenom skupu morao je netko od liječnika prisustvovati, čak i kada nije imao prijavljen rad i kada mu se nije išlo, kako je on znao reći: "Moramo se bilo kako tamo pojavi-

ti i predstavljati naš odjel, upoznati se s novinama u struci, uspostaviti nove kontakte, a stare nastaviti održavati."

Posebne zasluge ima što je prvi u tadašnjoj mostarskoj bolnici tražio da se liječnici usmjeravaju i usavršavaju u određenoj oblasti pedijatrije, što su nastavile i mlađe generacije. Zahvaljujući dr. Žurovcu i njegovim suradnicima postiglo se da svako općinsko mjesto u Hercegovini ima jednoga ili dva pedijatra.

Dr. Žurovec obranio je doktorsku disertaciju 1974. godine na temu: Incidencija i karakteristike reumatske bolesti dječjeg doba iz aspekta bioklimatske regije Hercegovine.

Dvadesetak godina bio je šef pedijatrije, sve do 1977. godine kada je iz zdravstvenih razloga to mjesto prepustio kolegi dr. Dobroslavu Nadaždinu, a nastavio raditi na Pedijatriji baveći se pulmologijom i imunologijom.

Dr. Miljenko Žurovac se 1994. godine razbolio. Bio je hospitaliziran u KBC-u Split, gdje je i preminuo.

In memoriam

Dr. Bagarić ostavio je jedan dubok trag u cijelom hrvatskom biću

Piše: prof. dr. sc. Ante Kvesić

Život ponekad uistinu zna biti grub i nepravedan. Vijest o Ivanovoj smrti bila je, za mene, uistinu šokantna. Misli o Ivanu vraćaju me 27 godina unatrag kada me je upravo on "natjerao" da preuzmem Bolnicu u ratu, a kasnije je bio jedan od inicijatora pokretanja Medicinskoga fakulteta u Mostaru. On je bio onaj koji me ponovno nagovorio da postanem ravnatelj i pokrenemo izgradnju bolnice. Čovjek je to koji je izgarao u svemu što je radio i bio je "žešći" od mene. Sjećam se kada smo nas dvojica bili kod pok. Mate Bobana, koji me trebao imenovati zapovjednikom bolnice, pa ga pitao: "Koliko ti, Ivane, taj doktor ima godina?" On je odgovorio: "Šta znam koliko ima godina, ima četvero dice." To mu je bio najjači argument i toga se detalja često, s osmijehom, prisjetim. Bio je uporan, tvrdoglav, nije odustajao niti je odstupao od svojih stavova i zato sam ga iznimno volio i cijenio. Imali smo, on i ja, isti temperament i znali smo žustro raspravljati, što je ponekada sličilo na svađu, ali to bi trajalo do prvog sljedećeg susreta kada je opet sve bilo po starom. Bilo je zadovoljstvo poznavati ga, a veliko bogatstvo imati za prijatelja.

Ivan je otisao, ali je ostavio jedan, dubok, dubok trag u cijelom hrvatskom biću Bosne i Hercegovine. Hrvatski naboј kod njega bio je pojačan na najjače, do beskraja. Žao mi je što je ova smrt ovako rano pokucala na vrata jer otisao je čovjek koji je još puno toga mogao dati...

doc.dr.sc. Ivan Bagarić (1961.-2019.)

U prepunom amfiteatru Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, 13. svibnja 2019. održana je komemoracija za doc. dr. sc. Ivana Bagarića gdje su, u nazоčnosti njegove obitelji, mnogi došli odati mu čast i priznanje.

Govoreći na komemoraciji, ravnatelj SKB Mostar, prof.dr.sc. Ante Kvesić rekao je: "Jedan dan predsjednik Tuđman je pitao kako pomoći ljudima u Lašvanskoj dolini i Ivan je samo rekao: Napravite im bolnicu! Eno je, gore je. Napravite fakultet! Evo ga, ovde je. Tu je i nova bolnica u Mostaru. Na svakom je polju izgarao za stijeg hrvatski, a imao je dušu za svemirska prostranstva, sad plovi po njima i čeka nas tamo. Sve što je počeo je napravljeno. Samo u jednome nije dovršio. Nije imao vremena. Zato je tu Vera koja će to znati i moći, a mi njegovi prijatelji smo tu što joj možemo i trebamo. Prijatelju moj, mirno spavaj. Zasluzio si. Pokoj vječni daruj mu Gospodin."

Iz životopisa

Ivan Bagarić rođen je 1961. godine u Tomislavgradu. Medicinski fakultet završio je u Sarajevu, magistrirao u Zagrebu, a doktorirao u Splitu. Njegov životopis obiluje nebrojenim uspjesima i funkcijama koje je obnašao, no to da je bio suprug i otac petero djece, zasigurno je ona koja ga je najviše radovala.

Ono što je ponajviše obilježilo život dr. Bagarića jest njegov politički angažman na samom početku demokratskih promjena te je bio sudionik prvog sabora HDZ-a u Zagrebu 1990. godine. Za vrijeme rata u BiH njegova uloga bila je zaista nezamjenjiva. Obnašao je dužnost zapovjednika ratnog zdravstva, odnosno bio je načelnik Glavnog sanitetskog stožera HVO-a u Mostaru. Na toj funkciji pokrenuo je organiziranje i funkcioniranje ratnih bolnica diljem BiH. Bio je glavni pokretač izgradnje bolnice u Novoj Biloj, a u poslijeratnim godinama, jedan je i od inicijatora pokretanja Medicinskog fakulteta u Mostaru kao i izgradnje Glavnoga medicinskog objekta SKB Mostar na Bijelom Brđegu.

Bio je dugogodišnji predsjednik Upravnoga vijeća SKB Mostar, a 2003. godine izabran je za zastupnika u Hrvatskom saboru. Upravo je dr. Bagarić svojim naporima i zalaganjima pridonio donošenju Strategije i zakona o odnosima Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske, kao i Deklaracije o potpori hrvatskome narodu u BiH. Temeljem toga organiziran je Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske što je do danas iznimno značajno i plodnosno.

Od 2011. godine obnašao je funkciju ravnatelja Doma zdravlja Tomislavgrad sve do smrti, koja je došla prerano i iznenada. Srce dr. Bagarića, koje je kucalo na najjače za svoju obitelj i hrvatskoga čovjeka, 9. svibnja 2019. iznenada je prestalo kucati.

In memoriam

**Sabira Aškraba
(1958.-2019.)**

Draga naša Sabira, čitav si radni vijek provela radeći kao spremaćica na Klinici za ortopediju. Pamtit ćemo te kao vrijednu, plemenitu i pozitivnu osobu.
S ljubavlju i poštovanjem čuvat ćemo uspomenu na tebe.

**Služba za tehničke djelatnosti
Odsjek za higijensko održavanje prostorija**

**Dragica Hrsto
(1964. - 2019.)**

Draga Dragice, tvojom smrću naša bolnica ostala je bez vrsne djelatnice, a tvoja obitelj bez brižne majke i supruge.

Zauvijek ćemo pamtititi tvoj osmijeh i tvoj vedri duh.
Do ponovnoga susreta u vječnosti, počivaj u miru Božjem.

**Odsjek za nabavku, kontrolu i distribuciju hrane
Služba za prehranu bolesnika**

**Ivo Mucić
(1984.-2019.)**

Napustio si nas prerano i iznenada!
Ostala je samo bol i tišina.
Boli tvoje prazno mjesto na Klinici, uspomene i sve što nismo uspjeli reći.
Boli tvoj osmijeh koji će zauvijek nedostajati!
Počivaj u miru dragi prijatelju...

Klinika za kirurgiju

Organizaciju kongresa, simpozija i drugih događaja koji su se održali u organizaciji SKB Mostar kroz 2019. svojim doprinosom pomogli su prikazani sponzori. Hvala !

Domaća kvaliteta!

VLADA
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE
ŽUPANIJE/KANTONA

